

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Alkusammutuskoulutus

– Valmistautuminen tulkkaukseen

Miia Katajisto & Elisa Niva

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Toukokuu/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Miia Katajisto & Elisa Niva	Sivumäärä 70 ja 9 liitesivua
Työn nimi Alkusammutuskoulutus -valmistautuminen tulkkaukseen	
Ohjaava(t) opettaja(t) Sirpa Lyytinen ja Terhi Räsänen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Pohjois-Savon pelastuslaitos, Kauko Laurila	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö on toiminnallinen työ, joka toteutettiin alkusammutuskoulutuksen tulkkauksena yhteistyössä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa syksyllä 2010. Toiminnallisen osuuden tavoitteena on ollut mahdollisimman hyvä valmistautuminen tulkkaukseen sekä yhteistyö pelastuslaitoksen kanssa. Työn kirjallisen osuuden tavoitteena oli tuottaa informaatiopaketti pelastuslaitoksen työntekijöille siitä, miten viittomakielentulkin kanssa tehdään yhteistyötä järjestettäessä vastaavanlaista koulutusta. Työ toimii myös tietopakettina viittomakielentulkeille, jotka mahdollisesti kohtaavat työssään vastaavanlaisen tulkkauksen. Työ on siis suunnattu pelastuslaitoksen henkilökunnalle sekä viittomakielentulkeille.</p> <p>Työn toiminnalliseen osuuteen valmistautuminen aloitettiin toukokuussa 2010 ja koulutus toteutettiin kolme ja puoli tuntia kestäväenä alkusammutuskoulutuksena 3.11.2010 Kuopiossa, Pohjois-Savon pelastuslaitoksella. Koulutukseen sisältyivät luento-osuus, alkusammutusharjoitteet sekä vierailu pelastuslaitoksen Palomuseossa. Kirjallisen osuuden tekeminen aloitettiin marrakuussa 2010. Kirjallisessa osuudessa esitellään teoriaa kuuroista, viittomakielen tulkkauksesta ja kääntämisestä, sekä tulkkauksen valmistautumisen eri osa-alueista.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimustehtäviä olivat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Miten viittomakielentulkki työstää käännettävää kielialainesta ennen alkusammutuskoulutuksen tulkkauksen toteutumista?2. Millaista yhteistyötä viittomakielen tulkki tekee eri tahojen kanssa, kun kyseessä on valmisteltu tulkkauk?3. Miten tulkkien tulisi sijoittua alkusammutuskoulutuksen eri tilanteissa? <p>Näihin tutkimustehtäviin kerättiin vastauksia tutkittavan aineiston pohjalta. Aineistoon kuului koulutuksesta kerätyt palautelomakkeet osallistujilta, koulutuksen jälkeen kirjatut muistiinpanot kokemuksistamme ja tuntemuksistamme, sekä koulutuksessa kuvattu videomateriaali. Näiden pohjalta saatiin tutkimustuloksia.</p> <p>Tuloksena tutkimustehtäviin on saatu, että tulkki työstää käännettävää kielialainesta yhdessä tulkkiparinsa kanssa, taatakseen yhteneväiset viittomaratkaisut. Tulkkien tulee hyödyntää mahdollisia informaatiolähteitä, kuten kuuroja ja erityisalan ammattilaisia. Tulkki on tiiviissä yhteistyössä työn tilauksesta alkaen toteutumiseen asti eri tahojen kanssa, liittyen materiaaleihin, tiloihin ja mahdollisiin muutoksiin. Näin tulkki voi paremmin ennakoida tilanteita. Tulkit tekevät keskenään yhteistyötä taatakseen laadukkaan tulkkauksen. Tulkkien tulisi sijoittua näkyvästi puhujan läheisyyteen, muistaen oman turvallisuutensa. Tulkin ja kuuron katsekontakti tulisi olla esteetön ja tulkin valita sijoittumisensa sen mukaisesti.</p> <p>Opinnäytetyön tulkkauksessa tulkkien sijoittuminen ei ollut aina onnistunut. Välillä tulkkien turvallisuus oli vaarassa sammutusharjoitteiden aikana tai kuuro ei nähnyt tulkkia tehdessään harjoitetta. Tulkkien katsekontakti katkesi kuuroihin, sillä tulkki ei pystynyt kävelemään ja tulkkamaan samanaikaisesti. Sijoittumisen onnistumiseen liittyy vahvasti puhujan tietämys viittomakielestä ja kuuroista. Tulkin tuleekin työssään kertoa työn tilaajalle työstään ja kuuroista henkilöistä.</p>	
Asiasanat valmistautuminen, tulkkauk, suomalainen viittomakieli, kuurous, paloturvallisuus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Miia Katajisto & Elisa Niva	Number of Pages 79
Title Fire extinguishing training –prepare to interpret	
Supervisor(s) Sirpa Lyytinen and Terhi Räsänen	
Subscriber and/or Mentor North-Savo Fire Department, Kauko Laurila	
Abstract <p>The thesis is a functional work, carried out the initial fire-fighting training in interpreting co-operation with the North-Savo Fire Department in the autumn of 2010. Functional part of the objective has been to the best possible preparation for interpreting and co-working with Fire Department. Works written parts aim was to produce an information package for Fire Department employees on how to work with sign language interpreter when co-organizing a similar training. The work also serves as an information package to sign language interpreters who may face a similar interpretation. The work is therefore intended for Fire Department personnel and for interpreters.</p> <p>Preparing the work of the functional part was launched in May 2010 and training took place as three and a half hours extinguishing training in 3.11.2010 in Kuopio, Finland, North-Savo Fire Department. Training included lectures, the proportion of the initial fire drills and visitation to the Fire Department's Fire Museum. Working on the written part began November 2010. The written part presents theory in a context of deaf, sign language interpretation and translation, interpreting and preparing to interpret for the various sub-regions.</p> <p>The thesis set out research tasks were:</p> <ol style="list-style-type: none">1 How does a sign language interpreter work with the language material to be translated before extinguishing training implementation?2. What kind of co-operation a sign language interpreter will do with different parties, the case has been prepared interpretation?3. How interpreters should pick a placement in Fire extinguishing training in different situations? <p>These research tasks were collected on the basis of answers to the test material. Training material was collected from feedback forms from participants, after training in the register records experiences and feelings, as well as from captured video material of training. These were based on those results.</p> <p>A result of the research activity has been obtained that the interpreter translated the language of material of the interpretation with interpreter partner, to ensure a consistent sign's. Interpreters should exploit the potential information sources, such as deaf persons and special professionals. An interpreter is in close co-operation with from the work order to the completion date with various parties, relating to materials, facilities and any changes. With this interpreter can better anticipate situations. Interpreters shall co-operate to ensure the quality of interpretation. Interpreters should be located prominently near the speaker, remembering their own safety. Interpreter and a deaf person's eye contact should be clear and interpreter must choose a placement accordingly.</p> <p>In thesis interpreter's placement in interpreting were not always successful. Sometimes the interpreters' safety was in danger during the extinguishing training or deaf persons did not see interpreters while doing drills. Interpreters, visual contact was lost to deaf persons, because the interpreter was unable to walk and interpret simultaneously. Placement success is strongly linked to the speaker's knowledge of sign language and deaf people. The interpreter must therefore tell the work's subscriber about the thesis, interpreting work and how the work with deaf persons.</p>	
Keywords preparation, interpretation, Finnish Sign Language, deafness, firesafety	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 PELASTUSLAITOKSIEN VASTUULLA ON KAIKKIEN TURVALLISUUS	6
3 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS JA KÄÄNTÄMINEN	8
3.1 Viittomakieli ja kuurojen kulttuuri	10
3.2 Viittomakielentulkit Suomessa	12
4 YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA ENNEN KOULUTUSTA	14
4.1 Yhteistyö on tulkkaukseen valmistautumista	14
4.2 Koulutuksen markkinointi ja kutsu	15
5 VIITTOMAN RAKENNE JA ENNAKKOMATERIAALI	16
5.1 Ennakkomateriaaliin perehtyminen viittomatasolla	18
5.2 Tulkattavan kielen rekisteri	21
6 PARITULKKAUKSEEN VALMISTAUTUMINEN	22
6.2 Tulkkien sijoittuminen	25
6.3 Tulkkien pukeutuminen	27
7 PRODUKTIN TOTEUTUMINEN	28
7.1 Koulutuksen luennon toteutuminen	29
7.2 Alkusammutusharjoitteiden toteutuminen	32
7.3 Palomuseovierailun toteutuminen	34
8 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT	36
8.1 Kirjalliset muistiinpanot ja havainnot	36
8.2 Palautelomake	37
8.3 Videotallenne	39
9 TULOKSET	41
9.1 Käännettävän kieliaiineksen työstäminen	42
9.2 Yhteistyö tulkkien ja eri tahojen välillä valmistellussa tulkkauksessa	44
9.3 Tulkkien sijoittuminen alkusammutuskoulutuksen eri tilanteissa	48
9.3.1 Sijoittuminen luennolla ja kahvitaulla	49
9.3.2 Sijoittuminen harjoitteiden aikana	53
9.3.3 Sijoittuminen pikapalopostilla ja Palomuseossa	58
9.4 Yhteenveto	61
10 POHDINTA	64
LÄHTEET	67
LIITTEET	70

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme idea syntyi keväällä 2010, kun halusimme tulkata alkusammutuskoulutuksen viittomakielelle. Jokaisella kuurolla henkilöllä on mahdollisuus osallistua itsenäisesti alkusammutuskoulutuksiin tilaamalla itse tulkin tilaisuuteen. Nämä koulutukset ovat yleensä suunnattu valtaväestölle. Tämä opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa. Teimme produktin, jossa alkusammutuskoulutuksen osallistujat olivat Kuopion alueen kuuroja. Tämä koulutus oli suunnattu kuuroille henkilöille heidän erityistarpeensa huomioon ottaen.

Koska halusimme kartoittaa työmme merkittävyyttä, otimme yhteyttä kymmeneen Suomen suurimpaan pelastuslaitokseen. Nämä pelastuslaitokset eivät olleet ottaneet huomioon kuurojen vähemmistöä koulutuksissaan. Koulutus oli mahdollisesti ensimmäinen laatuaan Suomessa ja siksi merkittävä ja ajankohtainen ammattialallemme. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden valmisteleminen aloitettiin toukokuussa 2010, kun yhteistyöstä pelastuslaitoksen kanssa sovittiin ja Kuopion kuurojen yhdistyksen kiinnostus koulutukseen kartoitettiin. Tämän jälkeen aloitimme valmistautumisen alkusammutuskoulutuksen tulkkaukseen sekä järjestämiseen. Työn toiminnallinen osuus toteutettiin 3.11.2010, jonka jälkeen analysoimme keräämäämme aineistoa.

Asetimme opinnäytetyöllemme kolme tutkimustehtävää, joilla halusimme selvittää tulkin ennakoivaa valmistautumista. Ensimmäinen tehtävä oli: Miten viittomakielentulkki työstää käännettävää kieliaineista ennen alkusammutuskoulutuksen tulkkauksen toteutumista? Halusimme myös selvittää, millaista yhteistyötä viittomakielentulkki tekee eri tahojen kanssa, kun kyseessä on valmisteltu tulkkaukset ja miten tulkkien tulisi sijoittua alkusammutuskoulutuksen eri tilanteissa?

Opinnäytetyömme koostui produktista sekä kirjallisesta osuudesta. Toiminnallisen osuuden tavoitteena oli luoda mahdollisimman visuaalisia viittomaratkaisuja sekä valmistautua mahdollisimman hyvin alkusammutuskoulutuksen tulkkaukseen. Työmme kirjallinen osuus on suunnattu pelastuslaitoksen henkilökunnalle sekä viittomakielentulkeille informaatiolähteeksi. Työstämme pelastuslaitoksen henkilökunta voi saada tietoa ja neuvoja, miten tulkin kanssa tehdään yhteistyötä. Olemme koonneet työmme liitteeksi (liite 4) ohjeistuksen pelastuslaitoksen henkilökunnalle. Siinä on

käsitelty lyhyesti tulkin kanssa työskentelyä sekä tulkin tilaamista. Viittomakielentulkit voivat puolestaan saada työstämme neuvoja tulkkauksen valmistautumiseen samankaltaisessa tilanteessa.

Työmme kirjallisessa osuudessa olemme käsitelleet yleisesti viittomakieltä, kuuroja, sekä viittomakielentulkin ammattia. Tulkkaukseen valmistautuminen kulki jatkuvasti tutkimuksemme näkökulmana opinnäytetyössämme. Valmistautumista käsittelemme tarkemmin luvuissa neljä, viisi ja kuusi. Luvuissa seitsemän ja kahdeksan esittelemme produktin toteutumisen sekä tutkimusmenetelmiemme tarkemman kuvauksen. Luvussa yhdeksän käymme läpi tulokset sekä vastaukset tutkimustehtäviimme. Työmme tärkeimmäksi tulokseksi saimme, että valmistautumisella oli merkitystä sijoittumista sekä kielivalintoja pohdittaessa. Yhteistyö tulkin ja muiden osapuolten välillä oli tärkeää tulkkauksen valmistautumisen näkökulmasta.

Vastuualueet opinnäytetyössämme jaoimme työn suunnitteluvaiheessa. Elisa toimi yhteyshenkilönä pelastuslaitokseen ja Miia vastasi yhteydenotoista kuurojenyhdistykseen. Kaiken kirjallisen raportoinnin teimme yhdessä, kuitenkin jaoimme kirjallisen tietoperustan opinnäytetyön raportointiosuutta varten. Elisa oli vastuussa tulkkaukseen, kääntämiseen sekä viittomakielentulkin ammattiin liittyvästä kirjallisuudesta. Miia oli vastuussa paritulkkaukseen, kuurojen kulttuuriin ja viittomakieleen liittyvästä kirjallisuudesta. Alkusammutuskoulutuksen ennakkomateriaalia työstimme itsenäisesti sekä yhdessä tulkkausratkaisuja pohtien. Alkusammutuskoulutuspäivään valmistauduimme yhdessä.

2 PELASTUSLAITOKSIEN VASTUULLA ON KAIKKIEN TURVALLISUUS

Suomi jaettiin vuoden 2004 alussa 22 alueelliseen pelastuslaitokseen (Pelastustoimi 2010b). Alueen pelastustoimen tehtäviin kuuluu huolehtia pelastustoimen alaan kuuluvasta valistuksesta ja neuvonnasta sekä toimia asiantuntijana pelastustointia koskevissa asioissa. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu myös huolehtia osaltaan väestön suojeluun kuuluvista tehtävistä, ja ylläpitää niiden edellyttämää valmiutta. (Pelastuslaki, 13.6.2003/468 2010.) Kyseinen laki on edelleen voimassa, mutta valmisteilla on uusi pelastuslaki, jonka on määrä astua voimaan 1.1.2011 (Pelastustoimi 2010a). Uu-

den pelastuslain tavoitteena on erityisesti onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja asu-
misturvallisuuden parantaminen (Pelastustoimen toiminta ja taloussuunnitelma
2010–2013, sekä tulossopimus 2009–2010). Tämän pelastuslain nojalla halusimme
ottaa huomioon myös kuurojen vähemmistön, jolla oli myös oikeus saada koulutusta
onnettomuuksien ehkäisemiseen.

Kartoitimme Suomessa järjestettyjä alkusammutuskoulutuksia, jotka olisi suunnattu
kuurojen vähemmistölle. Tästä syystä Miia otti yhteyttä puhelimitse syksyllä 2010
kymmeneen suurimpaan pelastuslaitokseen ympäri Suomea. Kaupungit joihin soitet-
tiin olivat: Oulu, Rovaniemi, Kajaani, Lahti, Helsinki, Joensuu, Tampere, Turku, Jy-
väskylä ja Vaasa. Missään näistä kaupungeista ei oltu järjestetty vastaavaa koulutus-
ta. Kajaanin pelastuslaitos osoitti puhelun aikana kiinnostusta huomioida kuurojen
vähemmistö tulevaisuudessa järjestettäessä koulutuksia. Nämä yhteydenotot selven-
sivät meille yhteistyömme erityisyyttä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos järjestää alkusammutuskoulutuksia tilauspyyntöjen pe-
rusteella. Koulutuksessa pidettävällä luennolla käsitellään hätäilmoituksen tekemistä
onnettomuustilanteessa, palamista sekä alkusammutusta. Luento-osuuden päätteek-
si harjoitellaan tulipalon sammuttamista sammutuspeitteellä sekä nestesammuttime-
la. (Kuopion kaupunki 2010.) Koulutus, joka järjestettiin kuuroille rakentui tämän oh-
jelman mukaan.

Pelastuslaitos halusi tuoda koulutuksessaan esille kuuroja henkilöitä koskevia asioi-
ta, kuten erikoispalovaroittimen sekä hätätekstiviestipalvelun. Kuuron ja vaikeasti
kuulovammaisen henkilön on vaikea havaita hälytys- ja varoitusääniä, siksi tällaisille
erityisryhmille on olemassa erilaisia hälytynjärjestelmiä sekä lisälaitteita kuten erikois-
palovaroitin. Palovaroitin voidaan aktivoida toimimaan valolla, äänellä sekä tärinällä
samanaikaisesti. Palovaroitin auttaa kuuroa ja vaikeasti kuulovammaista henkilöä
havaitsemaan tulipalon helpommin esimerkiksi nukkuessaan. (Kuuloliitto 2010.)

Kuuron tai vaikeasti huonokuuloisen henkilön on vaikeaa tai lähes mahdotonta soit-
taa itselleen apua tapaturman sattuessa. Kuulovammaisille ja kuuroille henkilöille on
luotu oma GSM-palvelu. Palvelun avulla kuuro henkilö voi saada apua hätätilantees-
sa lähettämällä hätätekstiviestin hätäkeskusnumeroon. (112 Hätäkeskuslaitos 2010.)
Nykyisen palvelun ongelmallisuuden vuoksi vuonna 2012 pyritään ottamaan käyttöön

uusi valtakunnallisesti yhtenäinen 112.hätätekstiviesti. Tämä yhdistäisi hätäpuhelun ja hätätekstiviestipalvelun. Uusi hätätekstiviestipalvelu edellyttäisi rekisteröitymistä palvelun käyttäjältä. (Pelastustoimi 2010c.)

Nykyisen palvelun on koettu olevan ongelmallinen, sillä avun saaminen tekstiviestillä on hitaampaa kuin soittamalla ja hätäkeskusnumero määräytyy hätäkeskusalueen mukaan. Koska alkusammutuskoulutus oli suunnattu kuuroille henkilöille, käsiteltiin luennolla erilaisia hälytinjärjestelmiä sekä hätätekstiviestiä. Pelastuslaitos oli pyytänyt koulutukseen hätäkeskuspäivystäjän kertomaan hätätekstiviestipalvelusta, jotta kuurot saivat esittää hänelle kysymyksiä.

3 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS JA KÄÄNTÄMINEN

Tässä luvussa käsittelemme viittomakielen tulkkausta ja kääntämistä. Kerromme mitä eroa niillä on toisiinsa nähden ja millaisia taitoja kääntäjältä ja tulkilta vaaditaan. Luvussa käsittelemme myös kuurojen yhteisöä, viittomakieltä sekä viittomakielentulkin ammattia ja tulkin tilaamista.

Kielen kääntäminen ja tulkkaus on prosessi. Kääntäjän ja tulkin työ on inhimillistä toimintaa, jossa kääntäjä tai tulkki tekee työtä eri ihmisten kanssa. Käännöksen tai tulkkauksen tarpeen synnyttää ihmisen tarve kommunikoida vieraalla kielellä tai ymmärtää itselleen vierasta kieltä. Kääntäminen ja tulkkaus sisältää yleensä kaksi vaihetta. Ensimmäinen vaihe on yleensä puhutun tai kirjoitetun kielen ymmärtäminen. Toiseen vaiheeseen liittyy se, miten ymmärretty asia tuotetaan kohdekielelle. (Jänis 2001, 67–69.)

Tulkkaus on kielellisen tiedon prosessointia. Se on kommunikaatiota, jossa ymmärretään ja tuotetaan viestejä. (Tommola 2006, 129.) Tulkkaus on reaaliaikaan sidottua, ja se tapahtuu tietyssä ainutlaatuisessa hetkessä. Tulkkaukseen ei voi palata myöhemmin, eikä sitä voi korjata kuin joltain osin itse tulkkaushetkessä. (Piehl & Vihonen 2006, 12; Roslöf & Veitonen 2006a, 109.) Tulkkaus voidaan toteuttaa simultaani- tai konsekutiivitulkkauksena. Simultaanitulkkauksessa eli samanaikaistulkkauksessa tulkkaus tapahtuu puhujan kanssa samanaikaisesti. Konsekutiivitulkkauksessa eli

peräkkäistulkkauksessa tulkki tulkaa puheenvuoron, tai pienen jaetun osan puheesta vasta puhujan jälkeen. (Piehl ym. 2006, 12.)

Yleensä tulkki on vastuussa tulkkausprosessista yksin. Tulkit voivat työskennellä myös pareittain, silloin he ovat yhdessä vastuussa tulkkausprosessista. Tätä kutsutaan paritulkkaukseksi. (Selin 2001, 10.) Paritulkkausta voidaan käyttää tulkkaustilanteissa, joissa halutaan taata tulkkauksen hyvä laatu tulkkaustilaisuuden pitkäkestoisuuden tai muutoin haastavan aiheen vuoksi (Kela 2011a). Opinnäytetyön tulkkaus oli kestoltaan yli kaksi tuntia, joten toteutimme tulkkauksen paritulkkauksena. Alkusammutuskoulutuksen tulkkaus luokitellaan tasoltaan vaativan tason tulkkaukseksi. Vaativan tason tulkkaukseksi määritellään tulkkaustilanne, joka on kestoltaan yli kaksi tuntia yhtäjaksoista tulkkausta tai muuten henkisesti ja kognitiivisesti tulkkia kuormittava tilaisuus. Tällaiseksi tilaisuudeksi luokitellaan muun muassa seminaarin, kongressin, oikeudenkäynnin, teatteriesityksen tai muun vaativan kulttuuritapahtuman tulkaaminen. (Kela 2011a.)

Viittomakielen simultaanitulkkauksen voi jakaa kahteen osaan, suoraan ja valmisteltuun tulkkaukseen. Suorassa tulkkauksessa tulkki on saanut yleensä tietää vain tulevan tulkkaustilanteen aiheen ja tulkin valmistautuminen tulkkaukseen toteutuu itse kerätyn tiedon avulla. Valmistellussa tulkkauksessa tulkilla on ollut mahdollisuus saada toimeksiannosta ennakkomateriaalia, johon tulkki on voinut tutustua etukäteen ja pohtia sopivia käännösratkaisuja. (Roslöf & Veitonen 2006b, 165.) Alkusammutuskoulutuksen tulkkaus oli valmisteltu tulkkaus ja se toteutettiin simultaanitulkkauksena.

Suomalaisen viittomakielen kääntämistä toteutetaan lähes samalla tavalla kuin kielten kääntämistä yleensäkin. Suomalaisen viittomakielen kääntämistä on tutkittu kuitenkin varsin vähän. Kääntämisen ja tulkkauksen huomattavimpana erona, voidaan pitää käännöksen hiottavuutta ja muokattavuutta. Viittomakielisen käännöksen ja tulkkeen kielimuodot eivät poikkea toisistaan niin paljon, kuin puhutuissa kielissä. Yleensä puhutuissa kielissä tulke on suullista ja käännös kirjallista, kun taas viittomakielen käännöksessä tuotos ei yleensä ole kirjallista. (Roslöf & Veitonen 2006a, 108–109.) Viittomakielisen käännöksen tallennettu muoto on yleensä digitaalinen.

Kääntäjän yhtenä tärkeimmistä taidoista on kielitaito eli oman äidinkielen taito sekä käännettävän vieraan kielen taito. Koska kääntäjällä on kattavimmat taidot omasta

äidinkielestään olisi suositeltavaa, että kääntäjä kääntäisi vieraasta kielestä äidinkielelle. Tällöin kääntäjä osaisi suhtautua kriittisemmin vieraan kielen vaikutuksiin kohdekielelle kääntäessä. (Lappalainen 2001, 191.) Tässä opinnäytetyössä käänsimme ennakkomateriaalia äidinkielestämme, suomen kielestä meille vieraaseen kieleen eli suomalaiseen viittomakieleen. Kääntämisessä käytettiin apuna natiiveja viittomakielen käyttäjiä, jotta kriittisyys vieraan kielen vaikutuksiin säilyisi.

Tulkkien ja kääntäjien tavoitteena on tuottaa käänös mahdollisimman tarkasti kohdekieleen, mutta samalla tuoda erilaisia ulottuvuuksia käänökseen (Roslöf & Veitonnen 2006a, 109–110; Frishberg 2008, 50). Tulkin ja kääntäjän tulee pohtia, millä tavalla käänös toimii kohdekuulttuurissa. Tällöin pääpainona on kohdekieli ja – kulttuuri, ei lähdekieli. (Hytönen & Rissanen 2006, 17.) Opinnäytetyössä tavoitteenamme oli tuottaa kohdekuulttuuriin sopiva, visuaalinen ja tarkka viittomakielinen tulkkaus.

3.1 Viittomakieli ja kuurojen kulttuuri

Yleensä puhuttaessa kielistä ajatellaan, että kieli on joko puhuttua tai kirjoitettua. Viitotut kielet ovat myös kieliä. Niillä on vain erilainen ilmenemismuoto, kuin puhutuilla kielillä. Viittomakielillä ei ole vakiintunutta kirjallista muotoa, kuten suuremmalla osalla puhutuista kielistä on. Niitä ei ole tehty johonkin tiettyyn tarkoitukseen, vaan ne ovat syntyneet luonnollisesti ihmisten keskuudessa, samalla tavalla kuten puhutut kielet. Viittomakielet eivät ole kansainvälisiä ja ajatus yhdestä kansainvälisestä viittomakielestä on yhtä mahdoton, kuin puhutuissa kielissä. (Malm & Östman 2000, 9–10, 18.) Suomessa äidinkielenään viittomakieltä käyttää noin 5000 kuuroa henkilöä ja toisena kielenä noin 14 000 henkilöä. Suomalaisella viittomakielellä on oma sanastonsa eli viittomistonsa, sekä kielioppinsa. (Malm & Östman 2000, 20; Hytönen & Rissanen 2006, 24.)

Suurin osa suomalaisista viittomakieltä käyttävistä kuurojen yhteisön jäsenistä kutsuu itseään kuuroiksi. Termi viittomakielinen on vielä varsin uusi, ja sitä käytetään korostamaan kuurojen asemaa, yhtenä maamme kieli- ja kulttuurivähemmistönä. (Jokinen 2000, 79; Malm & Östman 2000, 10.) Viittomakielisiksi henkilöiksi voidaan laskea mukaan myös huonokuuloiset ja kuulevat, viittomakieltä äidinkielenään käyttävät henkilöt (Kuurojen Liitto ry 2010).

Termi viittomakielinen on alkanut yleistyä ihmisten keskuudessa. Työn kirjallisessa osuudessa käytämme termiä kuuro henkilöstä, joka ei kuule ja kommunikoi viittomakielellä. Tämä johtuu siitä, että kuuro on neutraali ilmaisu, joka ei viittaa johonkin vammaan tai puutteeseen. Termi kuulovammainen tai huonokuuloinen viittaa johonkin vammaan kuitenkin kuuro henkilö itse ei koe olevansa vajavainen tai vammaainen. (Malm & Östman 2000, 10–11.) Emme käytä termiä viittomakielinen, sillä se viittaa myös kuuleviin, kuurosokeisiin sekä huonokuuloisiin henkilöihin. Toiminnallisen osuuden osallistujista yksi oli kuuleva ja muut osallistajat olivat kuuroja.

Kieli ja kulttuuri ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa, sillä kieli on kulttuurin, viestinnän ja ajattelun väline (Reiss & Vermeer 1986, 17). Kuuroilla on oma kielensä ja kulttuurinsa, joka yhdistää heitä vähemmistönä. Suomen kuurojen yhteisön katsotaan syntyneen ensimmäisen kuurojenkoulun myötä vuonna 1846, jonka perusti ruotsalainen Carl Oscar Malm. Tämän jälkeen ympäri Suomea perustettiin kuurojen yhdistyksiä ja vuonna 1905 perustettiin Kuurojen Liitto ry, joka on kuurojen etu- ja asiantuntijajärjestö. Kuurojen yhteisöön kuuluvat kuurot, huonokuuloiset sekä kuulevat henkilöt, jotka ovat tekemisissä kuurojen kanssa ja jotka osaavat kommunikoida viittomakielellä. Yhteisön jäsenillä tulee olla samat tavoitteet ja päämäärät. Kuurojen yhteisöllä on oma historiansa ja kulttuurinsa, ja he ovat kielellis-kulttuurinen ryhmä. (Jokinen 2000, 79–80, 83–84.)

Kuurojen yhteisöön kuuluvat myös Kuurosokeat henkilöt ja he saattavat kommunikoida taktiililla viittomakielellä. Taktiili viittominen tarkoittaa tuntoaistin kautta välitettävää kieltä, joka ei ole itsenäinen kieli, vaan viittomakielen muunnelma. (Mesch 2000, 216.) Taktiilia viittomista voidaan kuvata kädestä käteen viittomiseksi. Kuurosokean henkilön kommunikaatiotapoja voivat olla taktiilin viittomisen lisäksi myös esimerkiksi puhe, viittomakieli tai viittominen rajoittuneeseen näkökenttään. Kuurosokean henkilön kommunikaatiotapa riippuu siitä, kuinka hyvin henkilö kuulee ja näkee.

Suomalaisessa viittomakielessä kuten suomen kielessäkin on kielellisiä vaihteluita alueellisesti sekä sosiaalisesti. Suomalainen viittomakieli voidaan jakaa kahteen päämurteeseen: suomalaiseen sekä suomenruotsalaiseen viittomakieleen. Suomenruotsalaiset kuurot muodostavat hyvin pienen vähemmistön viittomakielisestä yhtei-

söstä, he ovat vähemmistö vähemmistön sisällä. Tämä vähemmistökieli saa jatkuvasti vaikutteita myös ruotsalaisesta viittomakielestä ja on puhujien vähyden vuoksi vaarassa hävitä. (Hoyer 2000, 205–207, 214.) Suomalainen viittomakieli tunnustettiin Suomen perustuslaissa vuonna 1995 yhdeksi vähemmistökieleksi. Tällöin viittomakieltä käyttävien oikeudet turvattiin lailla. Aseman tunnustamisella oli suuri vaikutus kuurojen yhteisöön sekä kielellisen tasa-arvon saavuttamiseen. (Lappi 2000, 72.)

3.2 Viittomakielentulkit Suomessa

Viittomakielentulkki on ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jonka työkielinä ovat esimerkiksi suomen kieli ja suomalainen viittomakieli (Hytönen & Rissanen 2000, 24; Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010c). Viittomakielentulkki toimii kahden kulttuurin ja kielen välittäjänä erilaisissa tilanteissa, joissa henkilöillä ei ole yhteistä kieltä (Saresvuo & Ojanen 1988, 7; Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010c).

Viitottujen ja puhuttujen kielten tulkkien ammatteja voidaan pitää samanlaisina, sillä ammattikuntia yhdistää tulkin rooli, ammattietiikka ja samanlainen tulkkausprosessi. Erona on, että viittomakielentulkki tulkaa kuulevien ja kuurojen maailmojen välillä. (Hietanen 2001, 281.) Viittomakielentulkkeja sitoo vahva ammattieettinen säännöstö (liite 1). Eettiset säännöt muun muassa velvoittavat tulkkia noudattamaan tiukkaa vaitiolovelvollisuutta. Suomessa tulkkien koulutus on muuttunut kolmessakymmenessä vuodessa muutaman viikon lyhytkursseista nelivuotiseen ammattikorkeakoulututkintoon (Lappi 2000, 75; Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010c).

Tulkkauspalveluiden järjestäminen muuttui Suomessa 1.9.2010 alkaen, kun Kansaneläkelaitos eli Kela otti tulkkauspalveluiden järjestämisen hoidettavakseen (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010a). Ennen tätä palvelut kuuluivat kuntien järjestämisvelvollisuuden alaisuuteen (Lappi 2000, 75). Tulkkauspalvelu on käyttäjälleen ilmaista ja tulkkaustunteja myönnetään vuosittain kuuroille 180 tuntia ja kuurosokealle 360 tuntia. Tulkkauspalvelut on turvattu lailla vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelulain (19.2.2010/133) nojalla. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010a.)

Viittomakielen tulkkauksen voi tilata kuuro tulkkauspalvelun käyttäjä, jolle on myönnetty päätös tulkkauspalvelusta. Kuuro henkilö tilaa tulkkauksen asuinkuntansa mu-

kaan määräytyvältä Kelan välityskeskuksesta. (Kela 2011b.) Tulkkauksen voi tilata myös kuka tahansa yksityinen henkilö tai taho, joka tarvitsee jossakin tilanteessa viittomakielen tulkkausta. Tulkkauksen tilaajana voi olla esimerkiksi julkinen organisaatio, joka on järjestänyt kuuroille jonkun tilaisuuden. Tässä tapauksessa tilaaja maksaa tulkkauspalvelun. Kuuron itse tilatessa tulkkaus, on tulkkaus kuuroille maksuton.

Suomessa toimii useita viittomakielen tulkkauspalveluja tuottavia yrityksiä, joilta voi tilata tulkkauksen. Suurimmalla osalla yrityksistä on kattavat internetsivustot, joista löytyvät yrityksen yhteystiedot ja opastusta tulkkauksen tilaamiseen. Tilaaja voi tiedustella eri yritysten hinnastoja ottamalla yhteyttä palveluntuottajaan. Tilaajan tilatessa tulkkausta on tilaajan tiedettävä tulkkauksen ajankohta, tulkkauksen kesto, tulkattava aihe, maksajataho ja tarkat yhteys- ja osoitetiedot tilaajasta. Palveluntuottaja tiedustelee lisätietoja tulkkauksesta tarvittaessa. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2011.) Yksityinen yritys tai organisaatio voi myös tilata tulkkauksen samalla tavalla, kuten kuuro tulkkauspalvelunkäyttäjä Kansaneläkelaitoksen välityskeskuksesta.

4 YHTEISTYÖ ERI TAHOJEN KANSSA ENNEN KOULUTUSTA

Opinnäytetyömme eräänä tutkimustehtävänä oli selvittää, minkälaista yhteistyötä viittomakielentulkki tekee eri tahojen kanssa valmistautuessaan tulkkaukseen. Tähän tutkimustehtävään vastataan kirjallisen osuuden lopussa luvussa yhdeksän. Tässä luvussa kerromme tulkkien yhteistyöstä eri tahojen kanssa, jota opinnäytetyössä teimme. Eri tahoilla tarkoitamme Pohjois-Savon pelastuslaitosta, Kuopion kuurojen yhdistystä ja hätäkeskuspäivystäjää. Käsittelemme myös alkusammutuskoulutuksen markkinointia ja kutsun työstämistä.

Viittomakielentulkki, viittomakieli ja kuurojen yhteisö voivat olla käsitteinä monille tuttuja. Kuitenkaan monilla ei ole tietoa siitä, kuinka viittomakielentulkkin kanssa tehdään yhteistyötä tai miten viittomakielen tulkkaus tulee ottaa huomioon eri tilanteissa. Tulkkauksen tilaaja saattaa ihmetellä, miksi tulkille on tärkeää antaa materiaalit etukäteen, tai miksi tulkki haluaa tutustua etukäteen tulevaan tulkkaustilaan tai tiloihin. Opinnäytetyötä tehdessä havaitsimme, että tulkin tulee toimia asiantuntevasti ja ammatillisesti, jotta hän voisi saada asiakkailleen mahdollisimman laadukkaan kommunikatiotilanteen. Asiakkaitamme olivat koulutuksessa niin kuurot sekä kuulevat osapuolet. Meidän täytyi pitää huolta myös työhömmme liittyvistä tarpeista, kuten esimerkiksi riittävästä tauoista, valaistuksesta ja ennakkomateriaalin saannista.

4.1 Yhteistyö on tulkkaukseen valmistautumista

Viittomakielentulkkin ammattieettisten sääntöjen kohdassa kuusi (liite 1) veloitetaan tulkkia valmistautumaan tulevaan tulkkaukseen. Valmistautuminen tulkkaukseen on tulkkaustilanteen ennakkointia monella eri saralla. Tulkki valmistautuu henkisesti, kielellisesti ja taidollisesti tulevaan tulkkaukseen etsien tietoa eri lähteistä. (Laine 2007, 20–21.) Tulkkaus on ainutlaatuinen ja elävä tilanne, johon tulkki voi valmistautua ennakoon. Tulkin tulee varautua muutoksiin ja yllättäviin tilanteisiin tulkkauksen aikana. Opinnäytetyössämme oli kyse valmistellusta tulkkauksesta, jolloin meillä oli mahdollisuus ennakoida, ja aikaa valmistautua koulutuksen tulkkaukseen syvemmin.

Koulutuksen tulkkauksen sopimisen jälkeen, olimme yhteistyössä työn tilaajan kanssa. Pyysimme yhteyshenkilön, johon voimme olla yhteydessä kaikissa tulkkaukseen ja käytäntöön liittyvissä asioissa. Annoimme yhteystietomme myös tilaajalle. Yhteyshenkilönä Pohjois-Savon pelastuslaitokselta työssämme toimi pelastuslaitoksen koulutuspäällikkö. Hänellä ei ollut aikaisempaa kokemusta viittomakielen tulkkauksesta tai kuuroista, joten halusimme kertoa näistä asioista. Tiedotusta tehtiin kirjallisilla sekä suullisilla ohjeilla yhteistyön alkamisesta lähtien. Kuurojen yhdistyksen yhteyshenkilönä oli kuurojen yhdistyksen puheenjohtaja ja hätäkeskukseen yhteydessä oltiin suoraan hätäkeskuspäivystäjään. Hätäkeskuspäivystäjällä oli kokemusta viittomakielistä ja kuuroista, joten emme tiedottaneet häntä, kuten koulutuspäällikköä.

Toimimme yhteyshenkilöiden kanssa tiiviisti yhteistyön alkamishetkestä koulutuksen toteutumispäivään asti. Olimme jakaneet yhteydenpitovastuut siten, että Elisa oli vastuussa yhteydenpidoista pelastuslaitokseen, Miia kuurojen yhdistykseen sekä hätäkeskuspäivystäjään liittyvissä asioissa. Olimme mukana koulutuksen suunnittelussa ja markkinoinnissa, joten oli ensiarvoisen tärkeää, että yhteistyö toimi meidän ja pelastuslaitoksen välillä. Kuurojen yhdistyksen kanssa yhteistyötä tehtiin markkinoinnin osalta ja hätäkeskuspäivystäjän kanssa käsiteltiin hänen osuuttaan tulevalla luennolla alkusammutuskoulutuksessa. Vaikka olimme jakaneet yhteydenpitovastuut, osallistuimme yhdessä jokaiseen palaveriin. Tällä halusimme varmistaa, että tilaaja sekä me työn tekijät olemme tietoisia tulevasta koulutuksesta ja siihen liittyvistä asioista.

4.2 Koulutuksen markkinointi ja kutsu

Vierailimme ensimmäisen kerran Kuopion kuurojen yhdistyksellä toukokuussa 2010 kartoittaen kuurojen kiinnostusta osallistua heille suunnattuun alkusammutuskoulutukseen. Kuurojen kiinnostuksen myötä voitiin koulutusta alkaa suunnittelemaan yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. Yleensä tulkin työnkuvaan ei kuulu tilaisuuksien markkinointi, mutta tästä asiasta voi sopia tulkin kanssa erikseen. Tässä opinnäytetyössä vastuullamme oli alkusammutuskoulutuksen markkinointi kuuroille. Markkinoinimme koulutusta uudelleen syksyllä 2010 kutsulla (liite 2), jonka olimme tehneet yhdessä koulutuspäällikön kanssa.

Jätimme syyskuussa 2010 kuurojen yhdistykselle kutsun ja ilmoittautumislistan, samalla kertoen tarkemmin koulutuksesta. Olimme päättäneet yhdessä koulutuspäällikön kanssa viimeisen ilmoittautumispäivän, jonka jälkeen ilmoittautumislista haettiin yhdistykseltä. Vastuullamme oli listan hakeminen ja osallistujamäärän ilmoittaminen koulutuspäällikölle. Yleensä tilatut koulutukset ovat maksullisia osallistujille. Koska tämänkaltaista koulutusta ei ole järjestetty aikaisemmin ja osallistuneisuus haluttiin taata, oli koulutus osallistujille maksuton. Laitoimme tiedotuksen YLE:n teksti-TV:lle tulevasta koulutuksesta, jotta osallistujia koulutukseen saataisiin mahdollisimman monta. Koulutuspäällikkö tiedotti koulutuksesta tiedotusvälineille kuten Savon Sanomille sekä Yleisradiolle.

Koulutusta suunniteltaessa pelastuslaitoksen yhteyshenkilö kertoi keräävänsä palautteen osallistujilta palautelomakkeella. Palautelomake (liite 3) oli pelastuslaitoksen oma lomake, jonka he jakavat ryhmälleen alkusammutuskoulutuksen päätteeksi. Saimme lisätä kysymyksiä tähän lomakkeeseen (liite 3), jotka liittyisivät meidän toimintaamme. Palautelomaketta käsittelemme tarkemmin luvussa kahdeksan.

5 VIITTOMAN RAKENNE JA ENNAKKOMATERIAALI

Opinnäytetyömme eräs tutkimustehtävämme oli selvittää, millä tavalla viittomakielen tulkki työstää käännettävää kieliainesta. Tässä luvussa kerromme viittoman rakenteesta sekä ennakkomateriaalin kieliaineksen työstöstä ja kielen rekisteristä.

Suomalaisen viittomakielen viittomat kuten suomen kielen sanat muodostuvat pienemmistä osista eli rakenneyksiköistä. Yhden viittoman katsotaan muodostuvan paikasta, liikkeestä, orientaatiosta, käsimuodosta ja ei-manuaalisista elementeistä. Paikalla tarkoitetaan viittojan edessä tai keholla olevaa tilaa, jossa viittoma tuotetaan. Käden tekemällä liikkeellä tarkoitetaan viittoman liikettä ja orientaatiolla kämmenen ja sormien suuntautuneisuutta kehoon nähden. Ei-manuaaliset elementit ovat kasvojen ja suun eri asennot ja liikkeet, kun taas käsimuodolla tarkoitetaan sormien asentoa viittomisen aikana. (Jantunen 2003, 27–28.)

Suomalaisen viittomakielen viittomisto voidaan jakaa kahtia kiinteisiin ja polysynteettisiin viittomiin. Kiinteä viittoma tarkoittaa suomalaisessa viittomakielessä olevaa yksittäistä viittomaa, joka löytyy kuvasanakirjasta. (Jantunen 2003, 76.) Suomalaisessa viittomakielessä yleinen tapa muodostaa uusia viittomia on polysynteesi. Polysynteesi voidaan määritellä yleisesti uuden sanan tai viittoman muodostamiseksi, sulauttamalla eri rakenneyksiköitä. Polysynteettiset viittomat ovat tilannesidonnaisia, sillä sama viittoma voi tarkoittaa eri tilanteissa eri asiaa. Polysynteettiset viittomat voivat muuttua ajan saatossa kiinteiksi viittomiksi. (Jantunen 2003, 72, 76–77.) Emme käytä työssämme termiä polysynteesi kuvaamaan uuden sanan muodostamista, vaan termiä kuvaileva viittoma.

Kuvailevat viittomat ovat varioivia viittomia, niiden muoto on yleensä yhteydessä siihen, mitä viittoja haluaa ilmaista jostain tapahtumasta tai kohteesta. Kuvailevat viittomat rakentuvat yleensä samoista rakenneosista kuin kiinteät viittomat. Kuvailevat viittomat voivat kuvata kohteen liikettä, toimintaa, olemassaoloa, sijaintia tai muita fyysisiä ominaisuuksia, esimerkiksi kohteen kokoa tai muotoa. Kuvailevan viittoman käsimuotoa valittaessa huomioidaan yleensä kohteen ulottuvuus, eli miltä kohde näyttää. Kuvailevat viittomat ovat yleensä verbaaleja ja ne saavat yleensä muotonsa tilanteessa jossa niitä käytetään. Kuvaileva viittoma koostuu yleensä käsimuodosta ja liikkeestä. Kuvaileva viittoma voi kuvata kokonaista kohdetta, kohteen käsittelyä tai kohdetta kuvailevaa liikettä. (Takkinen 2010, 104–106, 111.)

Opinnäytetyössämme käytämme termiä kuvaileva viittoma tarkoittamaan viittomaa, joka on luotu kuvaamaan tiettyä kohdetta tai tapahtumaa koulutuksen tulkkauksessa. Seuraavaksi kerromme, millä tavalla tutustuimme ennakkomateriaaliin ja millaisia viittomaratkaisuja teimme.

5.1 Ennakkomateriaaliin perehtyminen viittomatasolla

Yleensä järjestetyissä koulutuksissa ja konferensseissa on olemassa valmista materiaalia, jota tulkki voi pyytää hyvissä ajoin ennen koulutusta (Saresvuo & Ojanen 1961, 29–30). Alkusammutuskoulutusta varten tehty materiaali valmistettiin koulutettavan kohderyhmän mukaan. Olimme materiaalin työstämisessä mukana antaen palautetta ja kommentteja materiaalin ulkoasusta ja visuaalisuudesta. Saimme tulevan alkusammutuskoulutuksen ennakkomateriaalin kesällä 2010, hyvissä ajoin ennen koulutustilaisuuden toteuttamista. Saamaamme materiaaliin sisältyi luennon esitys sekä Palomuseon esite.

Materiaalin työstämistä tehtiin alussa itsenäisesti tutustumalla saatuihin materiaaleihin. Saamastamme Palomuseon esitteestä ja sen internetsivustosta oli meille paljon hyötyä valmistautumisessa. Esitteestä ja internetsivustolta poimimme meille vieraita termejä, joita emme ymmärtäneet suomeksi ja kyselimme pelastuslaitoksen yhteyshenkilöltä niiden merkitystä. Miia oli yhteydessä ammatiltaan olevaan pelastajaan, joka kertoi sammutusvälineistä ja niiden toimintatavasta. Keskustelut ammattilaisten kanssa auttoivat ymmärtämään lähdekieltä. Sen jälkeen kumpikin poimi materiaaleista itselleen ylös vieraita sanoja, joille ei tiennyt viittomaa. Viittomat olivat yleensä ottaen pelastusalan erityissanastoa esimerkiksi sammutusvälineitä. Näitä sanoja etsimme Suomalaisen viittomakielen kuvasanakirjasta. Vakiintuneita, kiinteitä viittomia tältä erityisalalta emme löytäneet riittävästi.

Tämän jälkeen etsimme itsenäisesti internetistä kuvia sammutusvälineistä, jotta tietäisimme miltä ne näyttävät. Luimme pelastusalan kirjallisuutta, saadaksemme tietoa sammutusvälineistöstä ja niiden käytöstä. Kävimme puuttuvien viittomien sanalistat yhdessä läpi. Listat olivat melko yhteneväiset, eli meiltä kummaltakin puuttui viittomia samoista suomenkielisistä sanoista. Katsoimme yhdessä Kuurojen videotiedotetta, joka oli Kuurojen Liitto ry:n vuonna 2002 toimittama VHS-kasetti. Videolla käsiteltiin lyhyesti kodin paloturvallisuutta. Tästä videosta poimimme suomen kielen ilmaisuille viittomakielisiä vastineita, joita löysimme useita. Videolla viittoja viittoasiointia samalla tavalla, kuten me olimme suunnitelleet viittovamme. Tämä toi meille varmuutta käyttää kyseisiä viittomia tulkkauksessa.

Tästä esimerkkinä viittoma PALOVAROITIN, joka ei löydy sanakirjasta, mutta on todennäköisesti yleisessä käytössä. Pidimme videolähdettä luotettavana, sillä video on Kuurojen Liiton toimittama teos. Videolta emme saaneet kaikille sanoille viittomaa, joten pyysimme apua kuuroilta henkilöiltä sekä ammattitulkeilta. Kyselimme kuuroilta informanteilta viittomia suomen kielen ilmaisuille, saamatta niitä kattavasti. Kuurot informantit neuvoivat meitä ratkaisemaan suomenkieliset ilmaisut mahdollisimman visuaalisella tavalla, esimerkiksi kuvaamalla miten jotakin sammutusvälinettä käytetään.

Emme olleet valinneet tiettyjä informanteja, joilta kysyimme viittomia, vaan he olivat tuttaviamme tai koulumme henkilökuntaa. Elisa kyseli kahdelta ammattitulkilta viittomia puuttuville sanoille, joille emme olleet vielä löytäneet viittomaratkaisua videolta tai kuuroilta informanteilta. Yhdessä ammattitulkien kanssa pohdittiin, millä tavalla esimerkiksi sana ruiskuhuone voitaisiin viittoa. Ammattitulkit kuten kuurotkin neuvoivat meitä rakentamaan mahdollisimman viittomakielisiä viittomaratkaisuja.

Lähdekielessä saattaa olla termejä, joille ei ole kohdekielessä suoraa vastinetta. Tällöin tulkki tai kääntäjä voi joutua muokkaamaan vastinetta kohdekulttuuriin ja kohdekieleen sopivaksi. Tämä on haastavaa ja kielen kääntäjällä tulee olla paljon tietoa kohdekulttuurista ja -kielestä. Se, haluaako kääntäjä kotouttaa vai vieraannuttaa lähdekieltä, on kääntäjän itse päätettävissä. Kotouttaminen tarkoittaa lähdekielen tuomista lähemmäs kohdekieltä eli lähdekielen vieraat asiat esitetään kohdekulttuurille ymmärrettävällä tavalla. Vieraannuttamisessa puolestaan halutaan tuoda esiin lähdekielen ja kohdekielen eroavaisuudet. (Sunnari 2006, 28.) Meille oli ensiarvoisen tärkeää, että tekemämme viittomaratkaisut toimisivat kohdekulttuurissa. Roslöf & Veitonen (2006, 108) toteaa lähdekielen asiasisällön välittymisen ja oikeakielisyyden olevan tärkeitä seikkoja viittomakielisessä käännöksessä.

Kun emme saaneet kaikille sanoille viittomaa, meidän tuli yhdessä miettiä sopivia viittomaratkaisuja, jotka toimisivat tässä koulutustilaisuudessa. Näin yrittäisimme varmistaa, että viittoisimme samalla tavalla ja tulkkaukset olisivat laadukkaampia. Tavoitteenamme uutta viittomaa luodessa oli viittoman visuaalisuus ja toimivuus kohdekulttuurissa. Olimme tutustuneet lähdemateriaaliin perusteellisesti. Koska ymmärsimme sen suomen kielellä oli meidän helpompi alkaa pohtia viittomaratkaisuja.

Mielestämme paras tapa kotouttaa käännettävää tekstiä, oli miettiä mahdollisimman visuaalisia viittomaratkaisuja. Jos kyseessä oli sammutusväline, jolle ei ollut kiinteää viittomaa, mietimme millä tavalla sammutusvälinettä käytetään tai miltä se näyttää. Yleensä kuvailevat viittomat ilmaisevat kohteen toimintaa, käsittelyä tai olemassaoloa (Takkinen 2010, 103). Tämän tarkastelun jälkeen sovimme yhdessä uudesta viittomasta, jota tulisimme tulkkauksen aikana käyttämään. Esimerkkinä sammutusvälineestä, jolla ei ole kiinteää viittomaa oli pikapaloposti. Olisimme voineet viittoa tämän termin suomen kielen mukaisesti viittomilla NOPEA + PALAA + POSTI, mutta silloin emme olisi kotouttaneet termiä, eikä se olisi ollut välttämättä ymmärrettävä. Halusimme viittomaratkaisussa tuoda esiin sen, miltä sammutusväline näyttää.

Viittoisimme koulutuksessa pikapalopostin kuvaamalla sen neliömäistä muotoa ja sen sisällä olevaa sammutusletkukerää. Viittoma tulisi koostumaan kahdesta viittomasta, jotka kuvaisivat kohteen ulkoista muotoa. Tätä viittomaa käytettäisiin puhuttaessa kohteesta. Viittomaa voitaisiin varioida myös verbaaliksi lisäämällä siihen millä tavalla kohdetta käsitellään. Se, millä tavalla jotain kohdetta käsitellään, tai miten siitä otetaan kiinni viittaa kohteen toimintaan eli tekemiseen (Takkinen 2010, 106).

Toisena esimerkkinä suomen kielen sanasta, jolle keksimme viittoman oli letkutorni, jonka merkitys oli meille epäselvä. Selvitimme sanan tarkoituksen pelastuslaitoksen yhteyshenkilöltä. Saimme tietää, että letkutorni on torni, jossa on kuivattu märkiä sammutusletkuja. Tämän perusteella mietimme sopivaa viittomaratkaisua letkutornille. Emme halunneet viittoa suoraan suomen kielen sanoilla LETKU + TORNI, vaan halusimme kuvata tornia ja tornin sisällä roikkuvia letkuja. Kuvasimme letkutornin viittomilla TORNI + KUIVA + ”letkut roikkuvat”. Näin toimimme viittomakielen rakenteen elementtejä tulkkaukseeimme. Muita suomen kielen sanoja, joille ei ollut vakiintunutta viittomaa olivat esimerkiksi: ensivaste, palotynnyri, tulen kyteminen, paloruisku ja ruiskuhuone.

Kun olimme saaneet materiaalin viittomiston valmiiksi tarkistutimme niitä uudestaan ammattitulkeilla sekä muutamalla kuurolla. Nämä kuurot informantit olivat eri henkilöt, kuin aikaisemmin. Saimme tehdyistä viittomaratkaisuista hyvää palautetta. Materiaalin työstöä käsittelemme vielä luvussa yhdeksän tutkimustehtävämme näkökulmasta.

5.2 Tulkattavan kielen rekisteri

Tulkin ja kääntäjän tulee kääntäessään tuntea lähde- ja kohdekulttuurit. Kulttuuriin voi kuulua tietyn yhteisön tavat, tottumukset, taiteet, tieteet ja näkemykset. Opinnoissaan tulkit ja kääntäjät opiskelevat kielen lisäksi kulttuurintuntemusta, jotta pystyvät kääntämään kielestä toiseen eri kulttuureiden välillä. Kääntäjän ja tulkin tulee tietää lähde- ja kohdekulttuurin välinen suhde, jotta he voivat siirtää käsitteitä ymmärrettävästi kielestä toiseen. Tulkin ja kääntäjän tulee tietää, miten hyvin asiakkaat tuntevat lähdekulttuurin. Se millaisessa suhteessa kulttuurit ovat keskenään, vaikuttaa maailmankuvan ymmärtämiseen. Toinen kulttuureista voi olla suurempi ja vahvempi kuin toinen. (Sunnari 2006, 28–29.)

Opinnäytetyössämme asiakkaina olivat kuurot osallistujat, kuulevat kouluttajat sekä yksi kuuleva osallistuja. Heistä jokainen on suomalainen ja elää Suomessa suomalaisessa yhteiskunnassa. Kuurojen yhteisö on vähemmistö, joka saa vaikutteita valtakulttuurista. Täten uskomme kuurojen ymmärtävän paremmin kuulevien kulttuuria kuin kuulevat kuurojen kulttuuria. Pohdimme yhdessä kielen rekisteriä ja rakensimme mielessämme tilanteen, miten tuleva alkusammutuskoulutus tulisi mahdollisesti toteutumaan.

Pohdimme luennoitsijaan ja kohdeyleisöön liittyviä kysymyksiä Claude Namyn (1978) laatiman luettelon pohjalta. Namy mainitsee valmistautumiseen liittyviksi kysymyksiksi luennoitsijan henkilöllisyyden, puhetyylin, vaikuttamiskeinot ja tavoitteet. Kuka luennoitsija on? Mitkä ovat hänen tavoitteensa? Millainen on hänen puhetyylinsä? Millä tavoin luennoitsija pyrkii vaikuttamaan kuulijoihin? Mikä on kohdeyleisö? Mikä on heidän ikäjakaumansa? Mitkä ovat heidän tavoitteensa? Mitä kieltä he käyttävät? (Saresvuo & Ojanen 1988, 78–79.) Emme tässä vaiheessa keskittyneet muuhun, kuin kielivalintoihin ja kielen rekisterin pohtimiseen.

Shaw'n (1987), Ishamin (1986) mukaan kielen rekisteri voidaan määritellä johonkin tilanteeseen tai tilaisuuteen sidonnaiseksi. Kielen rekisteriin eli ilmaisuun vaikuttaa tilanteen virallisuus. Rekisteriä miettiessä tulkin tulee huomioida tilaisuuden osallistujat, tapahtuma, paikka ja luennoitsija. Tilaisuuteen osallistujien ja luennoitsijan väli-

nen vuorovaikutus vaikuttavat tilanteen virallisuuteen. Sanavalinnat, eleet ja ilmeet muodostavat kielen rekisterin. (Laine 2006, 149–150.)

Opinnäytetyössä toiminnallisen osuuden osallistujien ja luennoitsijan ikäjakauma ei ollut kovin merkittävä rekisteriä valittaessa, sillä tilaisuuteen osallistujat olivat kaikki aikuisia, yli 30-vuotiaita. Opinnäytetyömme produktissa oli kyse koulutuksesta. Tilaisuuteen osallistujat sekä luennoitsija eivät tunteneet toisiaan entuudestaan. Arvioimme tilanteesta tulevan asiatyylinen sekä virallinen ja valitsimme rekisterin sen mukaan. Varauduimme rekisterin muuttumiseen tulkkaustilanteen aikana, sillä koulutus olisi kestoltaan noin kolme tuntia. Koulutuksen edetessä rekisteri saattaisi muuttua vapaatyylisemmäksi, kun kouluttaja ja osallistujat tutustuvat toisiinsa.

6 PARITULKKAUKSEEN VALMISTAUTUMINEN

Tulkkien yhteistyö pitempiketoisessa tulkkauksessa on paritulkkausta. Paritulkkaus vaatii suunnittelua ja tulkkien välistä yhteistyötä. Paritulkkausta tehdään, jotta tulkkien työn kuormitettavuutta saataisiin vähennettyä. Paritulkkausta on tutkittu hyvin vähän ja siitä ei ole olemassa kirjallisia valmiita ohjeita, jotka sopisivat kaikkiin tilanteisiin. On kuitenkin koottu tulkkien kokemuksia ja ajatuksia parityöskentelystä, joita voidaan hyödyntää joiltain osin. (Selin 2001, 10.) Suunnittelimme ja toteutimme paritulkkauksen omien aikaisempien kokemusiemme ja oppimamme avulla. Otimme huomioon alkusammutuskoulutuksen eri tilanteet, joissa tulkattiin.

Tulkkipari voidaan jakaa tukitulkin ja aktiivitulkin rooleihin. Aktiivituliksi kutsutaan sitä, joka on tulkkausvuorossa puhuva tai viittova osapuoli, kun taas tukitulkki saattaa istua aktiivitulkin läheisyydessä antaen tukea aktiivitulkkille. Tukitulkki on aktiivinen osapuoli, vaikka ei olisikaan tulkkausvuorossa. (Laine 2006, 161; Selin 2001, 11.) Tukitulkki tukee aktiivitulkin tulkkausprosessia tulkkiparin sopimalla tavalla esimerkiksi antaen viittoman, jos aktiivitulkki ei sitä tiedä. Valmistautuminen koulutuspäivään aloitettiin kuukautta ennen koulutusta pohtien tulkkausvuoroja, tuen antoa, sijoittumistamme sekä pukeutumistamme.

6.1 Tulkkausvuorot ja tuen anto

Tulkkiparin välinen yhteistyö alkaa heti, kun he saavat tilauksen tulkkauksesta. Tulkkipari voi jakaa saadun ennakkomateriaalin keskenään tai tutustua siihen yhdessä. Heidän tulee sopia tulkkausvuorojen jaosta, vaatetuksesta ja sijoittumisesta toistensa kanssa. Tulkkien tulee sopia siitä, kuinka toiselle annetaan tukea tulkkausvuoron aikana. (Selin 2001, 10.) Jos tulkit eivät tunne toisiaan entuudestaan, saattaa valmistautumiseen aikaa kulua enemmän. Tunsimme toisemme entuudestaan, joten paritulkkauksen toteutumisen suunnitteluun meillä ei mennyt paljon aikaa.

Tulkkiparin työskennellessä ulkopuolisen silmin voi näyttää siltä, että tukitulkki vain istuisi ja katselisi aktiivitulkin työtä. Näin ei kuitenkaan ole. Tukitulkki on tukena koko tulkkausprosessin ajan olemalla aktiivinen ja tietoinen tulkkaustilanteen kulusta. On yksilöllistä, millä tavalla aktiivitulkki haluaa tukitulkilta tukea. Tulkkiparin täytyy sopia tuen annosta etukäteen, sillä tulkkauksen aikana siitä on vaikeampi keskustella. Tulkin täytyy tiedostaa oma tapansa vastaanottaa tukea ja osata antaa sitä toiselle hänen tarpeidensa mukaan. Tulkkiparina työskennellessä tulkkien täytyy tiedostaa parinsa heikkoudet sekä vahvuudet (Ojala 1993, 17).

Tässä työssä sovimme tuen annosta tulkkauksen aikana esimerkiksi numeroiden ja lukujen kohdalla siten, että tukitulkki viittoi kaikki numerot ja luvut aktiivitulkin tukena. Aktiivitulkki pystyi siten tarvittaessa tukeutumaan tukitulkkiin, jos hän ei kuullut tai ei muistanut numeroa. Tulkkauksessa numerot tai numerolista on vaikea hahmottaa ja muistaa, jos se mainitaan nopeasti tai kerran puheessa (Piehl & Vihonen 2006, 46). Tästä johtuen päädyimme omaan ratkaisuumme. Suunnittelimme myös tulkkausvuoromme ja niiden keston. Pohdimme osallistujien ja kouluttajien rooleja eri tilanteissa, sillä luennon ja museovierailun aikana luennoitsija on pääpuhujana. Sammutusharjoitteissa osallistujat pääsevät aktiivisesti osallistumaan toimintaan.

Suunnittelimme tulkkausvuoromme kuukautta ennen koulutuksen tulkkausta. Suunnittelimme toteuttavamme tulkkauksen pääosin 15 minuutin tulkkausvuoroina. Sovittuja 15 minuutin tulkkausvuoroja tulnaisiin käyttämään melkein koko koulutuksen ajan eli luento-osuudessa sekä museovierailulla. Yleensä tulkkausvuorojen vaihtoväli on 15 minuutista puoleen tuntiin, tästä asiasta sovitaan tulkkiparin kanssa yhdessä. Jos tulkkaus ei aktiivitulkilla suju, voidaan vuoro vaihtaa kesken tulkkausvuoron. (Ojala 1993, 17.) Sovimme, että tukitulkki tulisi olemaan vastuussa tulkkausvuorojen vaih-

dosta, koska aktiivitulkin on vaikea seurata kelloa tulkkauksen aikana. Alkusammutusharjoitteiden tulkkausvuorot toteutimme eri tavalla.

Tulkkausvastuut jaoin luennolla niin, että aktiivitulkki tulkkasi kouluttajia eli pelastuslaitoksen luennoitsijaa sekä hätäkeskuspäivystäjää. Tukitulkin vastuulla oli osallistujien tulkkaminen suomen kielelle tai viittomakielelle. Tämä toteutettiin 15 minuutin tulkkausvuoroina eli vaihdoimme tulkkausvastuitamme viidentoista minuutin välein. Tähän ratkaisuun päädyimme, koska ajattelimme sen tuovan hyvää rytmitystä tulkkaukseen. Aktiivitulkki voisi keskittyä vain viittomakielen tuottoon, kun tukitulki tulkkaisi osallistujia. Meidän tuli ottaa tulkkausemme viive huomioon, ettemme tulkkaisi yhtäaikaan toistemme päälle. Toteuttaisimme museovierailun tulkkauksen samalla tavalla kuin luento-osuuden.

Alkusammutusharjoitteissa suunnittelimme tulkkausvastuiden ja tulkkausvuorojen toteutuvan eri tavalla, kuin luennolla ja museossa. Toinen meistä tulkkaisi koko ajan kuulevaa harjoitteiden vetäjää viittomakielelle ja toinen osallistujia suomen kielelle tai viittomakielelle. Tällöin kumpikin meistä olisi aktiivitulkin roolissa. Alkusammutusharjoitteiden aikana ei toteutettaisi 15 minuutin tulkkausvuoroja, vaan olisimme koko tilanteen ajan vastuussa samasta asiasta. Tähän ratkaisuun päädyimme siitä syystä, että tilanteessa tulnaisiin liikkumaan paljon. Kaikille tilanteessa oleville saattaisi olla myös selvempää, jos tulkeilla olisi selvät roolit.

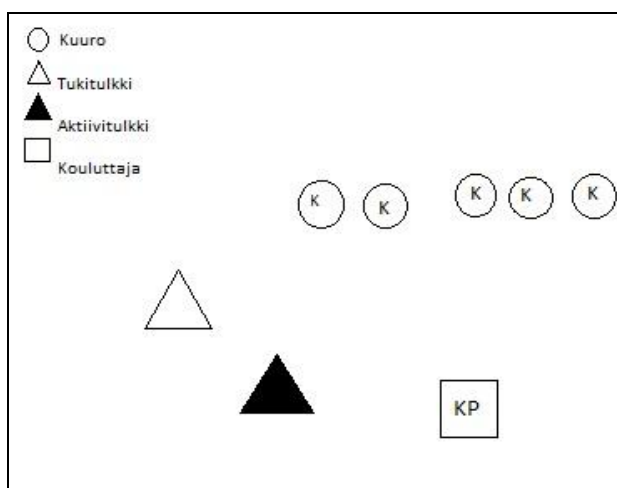
Luento-osuudella ja museovierailulla näin ei olisi mielestämme kannattanut toimia, koska kouluttajia tulkaava tulki olisi kuormittunut liikaa. Edellämainitut tilaisuudet olisivat luonteeltaan vahvasti kouluttajakeskeisiä, jolloinka hän puhuisi eniten. Harjoitteiden aikana tulkausta tapahtuu mielestämme vähemmän, koska on kyse toiminnallisesta tuokiosta. Koimme, että siinä tilanteessa pystyisimme olemaan yksin tulkkinä toinen kouluttajalle ja toinen osallistujille.

6.2 Tulkkien sijoittuminen

Tulkin täytyy olla tietoinen kuurojen sekä luennoitsijan sijoittumisesta, jotta voi itse asettautua mahdollisimman hyvin. Riippuu tilasta, millä tavoin tulkki tai tulkkipari sijoittuu tilaan. Yleensä he ovat kuitenkin asettautuneet vierekkäin, joko seisten tai istuen. Tällöin tuen anto aktiivitulkkille on mahdollista. (Humphrey & Alcorn 2007, 378.) Tulkit voivat sijoittua myös vastapäätä toisiaan. Ojasen (1993, 6) mukaan tulkkien tulisi sijoittua niin, että kuurot näkevät tulkin kokoajan. Tulkki ei saa peittää puhujaa, eikä puhujan esittämiä audiovisuaalisia laitteita. Tulkin pitäisi olla tarpeeksi lähellä puhujaa, jotta kuurot näkisivät molemmat sekä tulkin että puhujat. Tällöin ei kuurojen osallistujien tarvitsisi kääntyillä tulkin ja puhujan välillä.

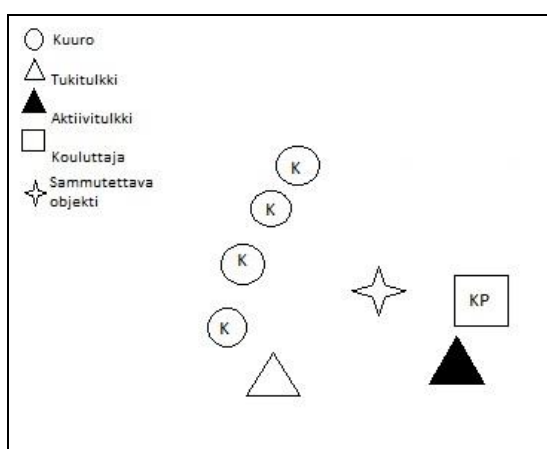
Tulkin tulee olla tietoinen puhujan omasta henkilökohtaisesta tilasta, sillä osa ihmisistä saattaa kokea epämukavaksi sen, että tulkki on liian kaukana tai lähellä. On hyvin tärkeää, että kuuron yleisön ei tarvitse pinnistellä nähdäkseen tulkkausta. On tulkin päätös, mihin kohti hän päättää sijoittua, että hän kuulee mahdollisimman hyvin puhujaa. (Solow 2000, 25–26.) Otimme koulutuksen sijoittumista suunnitellessa huomioon samoja asioita, kuin suunnitellessa tulkkausvuoroja ja – vastuita. Tämä johtui siitä, että koulutuksen aikana ei oltaisi koko ajan samassa tilassa.

Sijoittumisemme luennon aikana sovimme toteutuvan siten, että aktiivitulkki seisoi luentosalin edessä, puhujan vieressä. Tukitulkki istuisi aktiivitulkin vieressä hieman viistosti, jotta hän näkisi luennoitsijan, luennoitsijan audiovisuaalisen esityksen, yleisön sekä aktiivitulkin. Aktiivitulkin tulisi myös nähdä tukitulkki. Tämä sijoittumisratkaisu on nähtävissä alla olevasta kuvasta (Kuva 1). Tähän ratkaisuun päädyimme, sillä halusimme aktiivitulkin seisovan ja näkyvän kaikille osallistujille. Tukitulkki ei seisoi, jotta kaikki tietäisivät tulkkien roolit. Pohdimme ratkaisuja, joissa istuisimme kumpikin luentosalin edessä tai tukitulkki istuisi yleisössä aktiivitulkkia vastapäätä. Näihin ratkaisuihin emme kuitenkaan päätyneet.

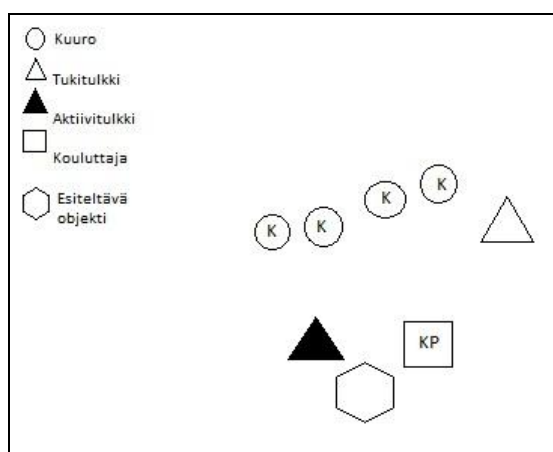

Kuva 1. Suuniteltu sijoittuminen luennolla.

Käytännön harjoitusten ja museovierailun tulkkauksen sijoittumisen suunnittelussa oli haasteita. Näissä tilanteissa liikutaan paljon, joten meidän täytyisi pystyä etsimään aktiivisesti sopivaa paikkaa tulkkauksilanteessa, jotta sijoittuminen olisi onnistunut. Etukäteen emme voineet ennustaa tilanteessa olevien ihmisten liikkumista. Päätimme sijoittua käytännön harjoitteissa siten, että kouluttajan tulkki on kouluttajan vierellä ja osallistujien tulkki on osallistujien vierellä (Kuva 2). Museovierailulla päätimme sijoittua niin, että aktiivitulkki olisi aina kouluttajan vieressä, kuitenkin ottaen huomioon katsekontaktin kuuroihin. Tukitulkkin tulisi nähdä osallistujat, jotta voisi tulkata heitä (Kuva 3). Varauduimme siihen, että suunniteltua sijoittautumista voisi joutua muuttamaan, sillä tilanne eläisi kokoajan.

Kuva 2. Suunniteltu sijoittuminen harjoitteissa.

Kuva 3. Suunniteltu sijoittuminen Palomuseossa.

Halusimme käydä etukäteen tutustumassa tulkkauspaikkaan. Näin pystyimme kokeilemaan konkreettisesti eri sijoittumismahdollisuuksia. Pääsimme tutustumaan koulutuspäivänä pelastuslaitoksen Palomuseoon sekä tilaan, jossa luento pidettäisiin. Tämä auttoi meitä valitsemaan oman sijoittumisemme tulevassa koulutuksessa. Saimme rauhassa valita itsellemme, kamerallemme sekä kuuroille osallistujille paikat luentosalista. Paikat valittiin sen mukaan, missä luennoitsija tulisi olemaan.

Pääsimme kokeilemaan tulkkausta koulutuspäällikön kanssa, kun hän demonstroi tulevaa luentoa. Tästä harjoituksesta saimme käsityksen puhujan puherytmistä sekä äänenvoimakkuudesta ja samalla koulutuspäällikkö sai käsityksen tulkkauksilanteesta. Opastimme koulutuspäällikköä siitä, miten tulkin kanssa liikutaan tai siirrytään tilasta toiseen. Korostimme ettei tulkki ei voi tulkata ja kävellä samaan aikaan. Kuurojen osallistujien on myös vaikeaa seurata tulkkausta liikuttaessa, sillä katsekontakti kuurojen ja tulkin välillä katkeaa. Luennon aikana olisi muistettava se, ettei kuuro voi seurata tulkkausta sekä diaesitystä yhtä aikaisesti.

6.3 Tulkkien pukeutuminen

Tulkkien tulee pukeutua tulkkauksilanteeseen asiallisesti, jotta he antavat itsestään ammatillisen kuvan. Vaatetuksessa on otettava huomioon, ettei niissä ole häiritseviä yksityiskohtia, jotka voivat häiritä asiakkaita. (Solow 2000, 25, 38.) Sovimme kes-

kenämme etukäteen vaatetuksesta ja ulkonäöstä liittyen hiuksiin, kasvoihin ja koruihin. Otimme huomioon, että tulkkaisimme sisällä ja ulkona. Ulkona tulkkaminen toisi haasteena marraskuun pimeään illan, sillä valaistusta ulkona ei olisi välttämättä riittävästi. Vaatetus ja ulkonäkö suunniteltiin etukäteen, jotta näyttäisimme asiallisilta ja tulkkkaus näyttäisi neutraalilta ilman häiritseviä tekijöitä.

Suunnittelimme vaatetuksemme yhteneväiseksi toistemme kanssa. Päätimme laittaa tummat, yksiväriset vaatteet. Emme laittaisi muita koruja kuin rannekellon ja pienet korvakorut, jotta ulkonäössä ei olisi liikaa häiritseviä tekijöitä. Tarvitsimme rannekellet, jotta pystyisimme seuraamaan tulkkausvuorojamme. Varauduimme ulkona tulkkaukseen hankkimalla valkoiset sormikkaat, jotta kätemme erottuisivat tummista vaatteista. Ulkovaatteiden tuli olla myös yksiväriset ja tummat. Sovimme yhdessä, että hiukset saavat olla auki tai kiinni, kunhan ne eivät ole kasvojen edessä. Meikkauksen suhteen tulimme siihen tulokseen, ettei meikki saisi olla liian voimakas ja sen tulisi olla siisti.

7 PRODUKTIN TOTEUTUMINEN

Tässä luvussa kerromme produktimme toteutuksen. Olemme jakaneet alkusammutuskoulutuksen toteutuksen kolmen eri osuuden mukaisesti. Opinnäytetyön produktiosuus toteutettiin 3.11.2010 Kuopion paloasemalla. Osallistujiksi oli ilmottautunut 12 kuuroa ja yksi kuuleva henkilö. Koulutukseen osallistui 11 kuuroa henkilöä ja yksi kuuleva eli yksi ilmoittautuneista perui tulonsa. Olimme alkusammutuskoulutuksen suunnitteluvaiheesta toteutushetkeen asti tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen koulutuspäällikön kanssa. Opastimme yhdessä koulutuspäällikköä tulkin kanssa työskentelystä kirjallisin sekä suullisin ohjein koko produktin ajan. Nostimme esiin muutaman tärkeän seikan, jotka olisi hyvä muistaa koulutuksen aikana.

Koulutuspäivän aamuna tutustuimme Palomuseoon sekä pelastuslaitoksen tiloihin. Valitsimme meidän sekä osallistujien paikat luennolla yhdessä koulutuspäällikön kanssa sen mukaan, mitä aikaisemmin olimme suunnitelleet. Samalla teimme tulkkaukokokeilun kouluttajan kanssa. Koulutuksen kulkuun tuli muutos, sillä koulutuspäällikkö ilmoitti pitävänsä ainoastaan luento-osuuden. Hän oli pyytänyt ylipalomiehen

toteuttamaan koulutuksen loppuosuudet. Tapasimme pyynnöstämme uuden kouluttajan, jolle kerroimme opinnäytetyöstämme ja kuuroista henkilöistä.

Aamuisen pelastuslaitoskäynnin jälkeen valmistauduimme yhdessä tulevan illan tulkkaukseen. Etukäteen sovittu vaatetus toteutettiin. Otimme mukaan varmuuden vuoksi pipot, sillä ulkona voisi olla kylmä. Toisella meistä olisi musta ja toisella valkoinen pipo. Laitoimme viittomakielentulkki opiskelija -kyltit paitoihimme kiinni, jotta kaikki tietäisivät meidän olevan tulkkeja. Molemmilla koruina olivat vain rannekello sekä pienet korvakorut. Hiukset laitoimme siististi, etteivät ne peittäneet kasvoja, eivätkä häirinneet tulkkauksen seuraamista. Otimme vesipullot mukaan, jotta voisimme juoda tarvittaessa. Mukaan otettiin luentomateriaali, tukitulkin materiaalialusta, videokamera ja jatkojohto videokameralle. Sen jälkeen lähdimme hyvissä ajoin tulkkauspaikalle.

7.1 Koulutuksen luennon toteutuminen

Menimme tunti ennen koulutuksen alkamista pelastuslaitokselle valmistelemaan luentosaliin videokameramme paikkaa ja toimivuutta. Koulutuspäällikkö halusi kuvata luento-osuuden omalla videokamerallaan, koska oli kiinnostunut tekemään luennostaan viittomakielisen käännöksen. Meidän aikamme ei tulisi riittämään tämän erillisen käännöksen tekemiseen, joten ehdotimme koulutuspäällikölle toista opiskelijatyötä. Kouluttajan kuvaamalla videolla näkyy ainoastaan kouluttaja itse, sillä emme halunneet tulkkauksemme näkyvän hänen tallenteessaan. Tällä varmistimme, ettei tulkkaustamme käytettäisi käännöksenä. Tämä johtui siitä, että tulkkausprosessi tapahtuisi tietyssä hetkessä ja saattaisi olla virheellinen, kun taas käännös olisi tarkka, jota on voitu hioa viimeiseen hetkeen saakka.

Asettelimme osallistujien istumapaikat siten, että jokaisella olisi hyvä näkyvyys meihin tulkkeihin, luennoitsijaan sekä audiovisuaaliseen esitykseen. Koulutuspäällikkö ilmoitti meille, että oli ottanut muutaman sivun pois esityksestään ja aikoi puolestaan näyttää lyhyen videon valkokankaalta osallistujille. Tällä videolla ei puhuttaisi, joten tämä ei vaikuttaisi tulkkaukseemme. Saimme katsoa videon. Tapasimme pelastuslaitoksen kutsuman hätäkeskuspäivystäjän ennen tilaisuuden alkua. Koulutuspäällikkö ilmoitti, että paikalle saapuisi yksi toimittaja, joka olisi Kantti.net:in toimittaja, hän oli ilmoittanut sähköpostilla tulevansa koulutukseen valokuvaamaan ja haastattelemaan.

Olimme sopineet, että me menemme ulos osallistujia vastaan ja ohjaamme heidät luentosaliin. Ennen luennon alkua ohjeistimme osallistujia tulemaan luentosalin eteen viittomaan, jos haluaisivat kommentoida tai kysyä jotakin. Perustelimme tätä sillä, että eturivissä istuvan osallistujan viittoessa omalta paikaltaan, eivät takarivissä istuvat osallistujat näe, mitä hän viittoo. Ohjeistus annettiin, ettei meidän tulkkien tarvitsisi toistaa kysymystä muille osallistujille, vaan pystyisimme ainoastaan tulkkamaan kysymyksen suomen kielelle. Koulutus aloitettiin koulutuspäällikön noin tunnin kestäväällä luennolla. Vaikka olimme mielestämme tarkastaneet kameran toimivuuden ja muistin tilan, sen kanssa tuli ongelmia.

Noin kymmenen minuutin kuvaamisen jälkeen kuvaajamme ilmoitti tukivuorossa olevalle tulkille, että kamerassa on jokin ongelma. Tukitulkki meni kuvaajan avuksi, jotta kuvaamista voitiin jatkaa. Emme keskeyttäneet koulutustilaisuutta teknisten ongelmien vuoksi, vaan tilanne jatkui keskeyttämättä. Tulkkausvuorossa ollut tulkki oli vastuussa kaikesta tulkkauksesta tämän aikaa. Videokameran tila oli täyttynyt, sillä emme olleet tarkistaneet, oliko kamerassa muuta kuvamateriaalia jo valmiiksi. Kuvaamista jatkettiin, kun kuvaaja oli tyhjentänyt kameran muistin. Tästä syystä videotallenteelta puuttui noin kymmenen minuutin mittainen osio luennosta.

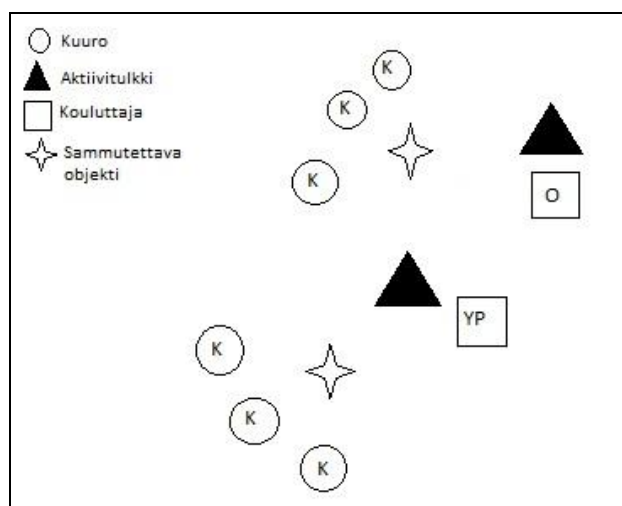
Kouluttaja puhui rauhallisesti ja otti huomioon tulkkauksen viiveen etukäteen sovitun mukaan. Luento-osuus oli kouluttajajohtoista eli kouluttaja puhui suurimmaksi osaksi. Tässä vaiheessa osallistujat eivät kommentoineet tai kyselleet, vaan he vastalivat lyhyesti kouluttajan kysymyksiin omalta paikaltaan. Luennon edetessä, huomasimme että audiovisuaaliseen esitykseen oli tullut muutama lisäsivu, joita emme olleet aikaisemmin nähneet. Tämä ei kuitenkaan aiheuttanut hämmennystä meissä tai vaikuttanut tilanteen kulkuun. Etukäteen suunnitellut viidentoista minuutin tulkkausvuorot toteutuivat koulutuspäällikön luennon aikana sovitulla tavalla. Toinen meistä oli vastuussa aktiivivuorossa kuulevista osapuolista, ja tukitulkki oli vastuussa osallistujien kommenteista, sekä tulkkausvuorojen vaihtumisesta. Olimme sijoittuneet luento-osuudella sovitulla tavalla.

Varsinaisen luennon jälkeen koulutuspäällikkö antoi osallistujille mahdollisuuden kysymyksiin ja kommentteihin. Tässä vaiheessa hätäkeskuspäivystäjälle esitettiin kysymyksiä muun muassa hätätekstiviestijärjestelmästä ja sen ongelmallisuudesta.

Keskusteluun osallistuivat niin kouluttaja, hätäkeskuspäivystäjä ja osallistujat. Vaikka olimme etukäteen pyytäneet osallistujia tulemaan salin eteen viittomaan asiaansa, jouduimme joka kerta erikseen muistuttamaan siitä. Pyysimme kuuroa henkilöä viittomaan asiaansa uudestaan. Hän ei välttämättä huomannut kiinnittää huomiotaan istuvaan tukitulkkiin ja ei siksi ehkä toistanut asiaansa. Kun kuuro henkilö saapui salin eteen viittomaan, oli tulkin helpompi tulkata ja pyytää tarkennusta, jos sitä tarvitsi. Kaikkia pieniä kommentteja ei kuitenkaan tultu esittämään eteen, vaan osallistujat kommentoivat omalta paikaltaan. Näissä lyhyissä kommentteissa emme pyytäneet kuuroa tulemaan eteen, koska se olisi hidastanut tilanteen kulkua.

Luento sekä yhteinen keskustelutilaisuus kesti odotettua pidempään, ja kouluttajan tuli keskeyttää keskustelu ja jatkaa koulutuksen kulkua. Tässä vaiheessa kouluttaja ohjasi osallistujia siirtymään pelastuslaitoksen ruokalaan. Meille kerrottiin, että uusia kouluttajia tulisi olemaan kaksi ei yksi. Toinen kouluttajista olisi opiskelija, joka oli harjoittelussa pelastuslaitoksella ja toinen olisi aikaisemmin tapaamamme ylipalomies. Kahvitarjoilun aikana toinen meistä toimi tulkkina koko ajan ja toinen selvitti tulevien sammutusharjoitteiden toteutumista uusilta kouluttajilta. Selvitettäviä asioita olivat muun muassa pitävätkö kouluttajat pohjustuspuheen ennen harjoitteita ja montako harjoituspistettä tulisi olemaan, sekä millä tavoin kouluttajat jakaisivat keskenään tulevien sammutusharjoitteiden läpiviemisen.

Vastaukseksi saatiin, että harjoitteiden alussa ylipalomies pitäisi pohjustuspuheen, jonka jälkeen kuurot jaettaisiin kahteen ryhmään ja harjoituspisteeseen (Kuva 4). Toisessa pisteessä harjoiteltaisiin sammutuspeitteen käyttöä ja toisessa vaahdosammuttimen käyttöä. Kummassakin pisteessä olisi yksi kouluttaja. Opiskelijaa sekä ylipalomiestä ohjeistettiin kertomaan ensin sammutusvälineistä, ja sen jälkeen näyttämään esimerkkiä, kuinka sammutusväline toimii. Tämä ohjeistus annettiin, koska kuuron henkilön on vaikeaa seurata tulkkausta ja jonkin tapahtuman esittelyä yhtäaikaan. Muuta ohjeistusta ei heille ehditty antaa.

Kuva 4. Suunniteltu sijoittuminen kahdella eri harjoituspisteellä.

Kahvitarjoilun päätyttyä osallistujat, kouluttajat ja me tulkit aloimme valmistautua ulos siirtymiseen. Keskustelimme tässä vaiheessa kahdestaan siitä, miten uudet kouluttajat aikovat toteuttaa harjoitteet ulkona. Meidän pukiessamme Kantti.net:in toimittaja pyysi meiltä haastattelua. Meillä oli kiireen tuntua, koska osa kuuroista oli jo valmistautumassa ulos siirtymiseen uusien kouluttajien kanssa. Toimittaja kertoi haastattelun olevan lyhyt, joten suostuimme vastaamaan muutamaan kysymykseen. Haastattelussa tiedusteltiin opinnäytetyömme ajankohtaisuutta sekä sitä, mistä kiinnostus työhön oli lähtenyt. Vastasimme kysymyksiin nopeasti, sillä olimme vastuussa tulkkauksesta, emmekä voineet jäädä pidemmäksi aikaa haastateltaviksi. Kantti.net:in tekemä haastattelu on luettavissa ja kuunneltavissa internetissä. Tiedote alkusammutuskoulutuksesta löytyy myös opinnäytetyömme liitteenä (liite 5). Emme pyytäneet valmista haastattelua meille tarkistettavaksi, jotta olisimme voineet korjata sitä.

7.2 Alkusammutusharjoitteiden toteutuminen

Ulos siirryttäessä sovimme että toinen meistä toimisi toisen ryhmän tulkkina ja toinen toisen. Vastuukouluttajan alkupuheen tulkkauksesta olisi vastuussa yksi tulkki. Tämän jälkeen ei kuuroja kuitenkaan jaettu kahteen ryhmään. Sammutusharjoitteet toteutettiin yhdessä ryhmässä ensin harjoitellen tulen sammuttamista sammutuspeitteillä sitten vaahtosammuttimella. Meidän tuli nopeasti muuttaa aikaisempaa suunnitelmaa tulkkausvastuista. Sovimme palaavamme 15 minuutin tulkkausvuoroihin. Aktiivitulkki toimisi kouluttajien ja harjoitetta tekevän kuuron tulkkina, ja tukitulkki toimisi

vuoroaan odottavien kuurojen tulkkina. Tämä oli haastavaa meidän sijoittumisen sekä tilanteen hallinnan kannalta. Aktiivitulkkin oli vaikeaa tulkata kahta kuulevaa kouluttajaa sekä harjoitetta tekevää kuuroa, sillä toinen kouluttajista oli kuuron vieressä tekemässä harjoitetta ja toinen kouluttajista oli etäällä heistä.

Meidän oli vaikeaa etsiä sopivaa tulkkauspaikkaa niin, että kuuro osallistuja olisi nähnyt tulkin ja tulkki olisi kuullut molemmat kouluttajat selvästi, sekä nähnyt kuuron osallistujan. Meidän tuli ottaa huomioon turvallisuutemme sammutusharjoitteiden aikana. Emme voineet mennä harjoitetta tekevän kuuron läheisyyteen, kun hän sammutti tulta. Kuuron tehdessä harjoitetta ongelmia tulkin sijoittumisessa tuli, kun kouluttajat halusivat antaa lisäohjeistusta. Kuuron huomio oli harjoitteessa, eikä hän huomannut tulkkia, joka yritti kiinnittää häneen huomiota. Vaikka olimme ohjeistaneet kouluttajia puhumaan ensin ja näyttämään sitten esimerkkiä harjoitteen tekemisestä, se ei toteutunut suunnitelmien mukaan.

Sammutusharjoitteista vastuussa oleva kouluttaja puhui ja näytti sammutuspeitteen sekä vaahtosammuttimen toimintaa yhtäaikaan. Pyrimme olemaan tämän kouluttajan vieressä, jotta kuurot pystyisivät seuraamaan tulkkausta ja kouluttajaa. Muutimme tulkkaustapaamme enemmän konsekutiivitulkkaukseksi, jotta kuurot osallistujat pystyivät seuraamaan tulkkausta ja toimintaa yhtäaikaisesti. Jouduimme tiivistämään lähdekieltä tämän vuoksi. Vastuukouluttajan puherytmi oli nopea ja hän liikkui paljon. Koska koulutus järjestettiin illalla, oli ulkona pimeää. Päivällä olleen vesisateen vuoksi musta asfalttipiha heijasti pelastuslaitoksen kirkkaita valoja niin kuurojen osallistujien kuin meidän tulkkien silmiin.

Radiotoimittaja otti harjoitteiden aikana valokuvia ja kameran salamavalo häiritsi aika ajoin meitä tulkkeja. Meidän tuli varmistaa kuuroilta osallistujilta näkyvyyttämme, sillä välttämättä kouluttajan vieressä seisominen ei ollut hyvä ja näkyvä paikka. Meidän valitsemamme paikka ei ollut välttämättä aina turvallisin ratkaisu, sillä välillä huomasimme olevamme liian lähellä tulta tai harjoitustilannetta. Toinen meistä sai sammutusnesteet kasvoilleen, koska seisojien väärällä puolella tuliastiaa, jota sammutettiin. Emme olleet ottaneet huomioon tässä tilanteessa tuulen suuntaa. Tästä ei kuitenkaan aiheutunut tilanteessa olleelle tulkille suurta vahinkoa, vaan tulkki siirtyi takaisin harjoitetta tekevän kuuron vierelle ja jatkoi tulkkausta. Meidän täytyi etsiä aktiivisesti sopivaa ja näkyvää paikkaa, missä tulkata.

7.3 Palomuseovierailun toteutuminen

Harjoitusten jälkeen osallistujille esiteltiin eräällä käytävällä sijaitseva pikapaloposti. Tämä sammutusvälineen toiminta esiteltiin nopeasti, koska kouluttajat olivat myöhässä aikataulustaan ja jäljellä oli museovierailu sekä palautelomakkeiden (liite 3) täyttäminen. Tulkkaus tässä tilanteessa toteutettiin siten, että vain toinen on vastuussa kaikesta tulkkauksesta. Tämä päätös tehtiin siirtyessä ulkoa takaisin sisälle. Tämä oli selkein ratkaisu, sillä käytävä oli ahdas emmekä olisi pystyneet sijoittumaan tilaan vieretysten. Tässä tilanteessa tulkaava joutui pitämään selällään ja toisella kädellään pikapalopostin ovea auki, jottei se menisi hänen käsiensä eteen. Hän ei olisi mahtunut seisomaan toisella puolella, sillä kouluttaja oli siellä.

Käytävä oli pitkä ja kapea, joten seitsemäntoista aikuisen oli vaikea mahtua tilaan. Ryhmään kuului 11 osallistujaa, kaksi kouluttajaa, kaksi tulkkiä, kuvaaja, joka kuvasi meitä tulkkeja, sekä Kantti.netin toimittaja. Ennen Palomuseoon siirtymistä videokameran tallennustila oli täytynyt ja akku loppunut, joten emme saaneet museovierailua tallennettua videolle. Seuraavaksi osallistujat pääsivät vierailemaan Palomuseosa. Täällä toimimme samalla tavalla tulkkauksivastuiden ja vuorojen suhteen, kuten luennollakin. Museo oli tilana pieni ja meidän tulkkien oli joskus vaikea löytää itsellemme sopivaa paikkaa tulkata.

Yritimme päästä kouluttajan vierelle tulkkamaan, mutta se oli haastavaa, sillä tilanteessa liikuttiin paljon. Palomuseossa oli useita huoneita ja ne olivat melko pieniä, siksi meidän tulkkien näkyvyys kaikille kuuroille oli ajoittain huono. Monet osallistujat halusivat jäädä ottamaan valokuvia ja katselemaan museon esineitä pidemmäksi aikaa, silloin he eivät ehtineet opastuskierroksen kaikkiin osioihin mukaan. Muutaman kerran pyysimme kouluttajaa odottamaan, että suurinosa kuuroista oli huoneessa ja saisimme katsekontaktin kuuroihin jotta voisimme tulkata. Tulkkaminen museossa oli haastavaa, sillä käveleminen ja tulkkaminen yhtä aikaa oli lähes mahdotonta. Kuitenkin tällaista ratkaisua jouduimme käyttämään aika ajoin. Museokierros oli kestoltaan melko lyhyt, sillä kouluttaja oli aikataulusta myöhässä.

Viimeiseksi ryhmä kokoontui takaisin luentosaliin, jossa osallistujat täyttivät palautelomakkeen (liite 3). Olimme valmistautuneet viittomaan palautelomakkeen kysymykset viittomakielelle varmistaaksemme kysymyksien ymmärrettävyyden. Kysymykset viitottiin ensin kaikille osallistujille yhteisesti. Sen jälkeen sai pyytää kielellistä apua palautelomakkeen täyttöön. Aikataulu koulutuksessa oli tiukka. Lyhyeen aikaan oli mahdutettu paljon asiaa, tämä vaikutti myös meidän työskentelyyn siten, että ilmassa oli kiireentuntua ja epävarmuutta. Palautteiden keruun jälkeen Kantti.netin toimittaja halusi haastatella yhtä koulutukseen osallistunutta kuuroa.

Päätimme toteuttaa haastattelun erillisessä huoneessa. Lähdimme yhdessä haastatteluun tulkkamaan. Kuitenkin niin, että toinen oli vastuussa haastattelun tulkkauksesta ja toinen oli tukena tarvittaessa. Vastuukouluttaja jäi muiden osallistujien kanssa luentosaliin odottamaan. Ennen haastattelua kysyimme kouluttajalta sekä kuuroilta osallistujilta jäisikö toinen meistä tulkkiksi tilanteeseen. Kaikkien osapuolien mielestä tulkkausta ei tarvittaisi. Teimme yhdessä päätöksen siitä, että molemmat meistä lähtivät tulkeiksi haastatteluun. Tällä varmistimme, että haastattelu onnistuisi jos toinen tulkeista olisi tarkastelemassa tulkkauksen vastaavuutta.

Radiohaastattelu oli kestoltaan muutaman minuutin ja se sujui hyvin ja keskeytyksettä tulkkauksen osalta. Toinen meistä oli aktiivitulkkina koko haastattelun ajan ja toinen oli tukena. Haastattelun jälkeen siirryimme luentosaliin, jossa osallistujat valmistautuivat kotiin lähtöön. Kiitimme osallistujia sekä kouluttajia yhteistyöstä. Pakkasimme tavaramme sekä palautelomakkeet ja lähdimme pelastuslaitokselta. Koulutuspäivän jälkeen työmme tilaaja pyysi meitä lisäämään kirjalliseen osuuteen muutamia asioita. Hän halusi että asiat esitettäisiin selkeästi ja lyhyesti omana osionaan. Näitä asioita olivat muun muassa, miten viittomakielentulkin voi tilata, kuka tulkkauksen maksaa ja miten tulkin kanssa tehdään yhteistyötä.

Tämä ohjeistus haluttiin tulevaisuuden varalta, jos samankaltainen koulutustilaisuus järjestettäisiin uudelleen. Ohjeistuksesta olisi helppo saada tietoa viittomakielelle tulkatun alkusammutuskoulutuksen toteuttamisesta. Olemme koonneet ohjeistuksen (liite 4) kohdentaen sen pelastuslaitoksen henkilökunnalle. Apuna olemme käyttäneet Suomen Viittomakielen Tulkit Ry:n ohjeistusta, joka löytyy internetistä. Ohjeiden koamisessa hyödynsimme myös alkusammutuskoulutuksen aikana tekemiämme havaintoja esimerkiksi liittyen tulkkien turvallisuuden huomioonottamiseen.

8 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme menetelmiä, sekä esittelemme tutkimusaineistomme. Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet kahta tutkimusstrategiaa, kvalitatiivista sekä kvantitatiivista. Näiden tutkimustapojen on todettu täydentävän toisiaan ja niitä on vaikea erottaa toisistaan tarkasti (Hirsjärvi 2008, 132–133). Tutkimuksessamme kvalitatiivista tutkimusmenetelmää oli havainnointimme tulkkeina tulkkauksilanteessa. Nämä havainnot kirjassimme ylös itsellemme muistiin produktin jälkeen. Kvalitatiivista menetelmää oli myös kuvaamamme videotallenne produktista, jota käytimme tutkimusaineistonamme. Tältä tallenteelta havainnoimme sijoittumistamme eri tilanteissa ja sitä, käytimmekö tulkkauksessa valitsemiamme viittomaratkaisuja. Kvantitatiivista tutkimusta teimme palautelomakkeiden osalta. Vastaajiksi olimme valinneet kuurot osallistujat, sillä pystyimme saamaan lomakkeiden avulla heidän näkökulmansa tutkimukseemme. Tutkimuksessa ei tulisi esille ainoastaan meidän havaintomme ja kokemuksemme, joten se olisi luotettavampi ja kattavampi. Tutkimusaineistomme oli kattava sen moninaisuuden vuoksi. Aineistomme on siitä syystä perusteltua ja ne tukevat toinen toisiaan.

8.1 Kirjalliset muistiinpanot ja havainnot

Produktin aikana toimiessamme tulkkeina havainnoimme tilannetta sijoittumisemme ja viittomavalintojemme pohjalta. Emme kirjanneet koulutuksen aikana muistiinpanoja, vaan teimme ne produktin jälkeen. Teimme kumpikin omia kirjallisia muistiinpanoja tuntemuksistamme ja kokemuksistamme. Muistiinpanot tehtiin heti toteutuksen jälkeen, jotta kokemukset ja havainnot olisivat vielä tarkasti muistissamme. Miia oli kirjoittanut havaintojaan tietokoneelle viisi sivua ja Elisa seitsemän. Muistiinpanoja oli kirjattu ylös ranskalaisin viivoin. Näitä muistiinpanoja tarkastelimme yhdessä vertaamalla niitä toisiinsa. Katsoimme löytyykö niistä yhtäläisyyksiä tai eroavaisuuksia.

Huomasimme, että tekemisissäme muistiinpanoissa oli paljon yhtäläisyyttä. Olimme havainneet samoja asioita liittyen meidän sijoittumiseemme sekä tulkkaukseemme. Tulkkauksessa otamme huomioon ainoastaan viittomavalintamme, sillä se oli eräs tutkimustehtävämme. Jos muistiinpanoissamme oli eroavaisuutta, pystyimme tarkistamaan kuvatulta videotallenteelta tilanteen kulun uudelleen. Kun olimme vertailleet kirjattuja kokemuksiamme, teimme niistä yhteenvedon tietokoneelle ranskalaisilla viivoilla. Tutkiessamme tutkimustehtäviämme, niihin oli helppo palata uudelleen.

8.2 Palautelomake

Kysely on eräs tapa kerätä tutkimusaineistoa (Hirsjärvi 2008, 188). Halusimme saada tutkimukseemme myös kuurojen osallistujien näkökulman ja siitä syystä teimme kyselyn. Liitimme pelastuslaitoksen palautelomakkeeseen kysymyksiä, jotka liittyivät meidän toimintaamme. Lomakkeessa (liite 3) oli yhteensä yksitoista suljettua kysymystä, viisi meitä koskevaa ja kuusi pelastuslaitoksen koulutusta koskevaa kysymystä. Kysymyksiämme pohdimme sen perusteella, mikä oli opinnäytetyön kannalta tärkeää.

Emme tehneet erillistä palautelomaketta, sillä mielestämme osallistujien olisi ollut pitkän koulutusillan jälkeen raskas täyttää kaksi eri lomaketta. Opinnäytetyö oli meidän ja pelastuslaitoksen välinen yhteistyö, joten halusimme kerätä palautteen yhdellä lomakkeella. Kysymysten määrä oli hyvä suhteessa pelastuslaitoksen kysymyksiin, sillä niitä oli lähes saman verran. Allamainittuihin kysymyksiin päädyimme, koska saatujen vastausten avulla pystyimme tutkimaan sijoittumistamme eri tilanteissa, sekä käyttämiemme termien ymmärrettävyyttä.

Kysymyksemme lomakkeessa olivat:

1. Oliko tulkkien asettautuminen luennolla mielestäsi
2. Oliko tulkkien asettautuminen käytännönharjoitteiden aikana mielestäsi
3. Oliko tulkkien asettautuminen museokäynnillä mielestäsi
4. Oliko tulkkien käyttämät termit mielestäsi ymmärrettäviä
5. Oliko tulkkien pukeutuminen tilaisuuteen mielestäsi

Kysymyksiin vastattiin Likertin asteikolla numeroilla yhdestä neljään (1-4) niin, että numero yksi tarkoitti huonoa ja numero neljä hyvää. Numero kaksi tarkoitti melko huonoa ja numero kolme melko hyvää. Vastaaja valitsi mielestään sopivimman vaihtoehdon sen mukaan, mitä mieltä hän oli esitetystä kysymyksestä. Tällainen kysymystyyppi muodostuu asteikoista, joka voi olla nouseva tai laskeva asteikko. (Hirsjärvi 2008, 195.) Opinnäytetyössämme asteikko oli nouseva asteikko huonosta hyvään.

Kyselyn voi toteuttaa kontrolloituna kyselynä, joka tarkoittaa sitä, että tutkija antaa kyselyn henkilökohtaisesti vastaajille ja kertoo tutkimuksesta sekä kyselystä (Hirsjärvi 2008, 191–192). Toteutimme kyselymme kontrolloituna kyselynä, jotta pystyimme takaamaan vastausprosentin. Ennen kyselyn jakamista kerroimme sen tarkoituksesta osallistujille. Kysymykset oli esitetty suomen kielellä, joten kuuro viittomakielinen henkilö ei välttämättä ymmärrä niitä. Viitoimme kysymykset osallistujille, jotta takaisimme kysymysten ymmärrettävyyden ja vastausten luotettavuuden. Osallistujat pystyivät tekemään meille tarkantavia kysymyksiä lomakkeesta. Keräsimme lomakkeet osallistujilta vastaamisen jälkeen.

Täytettyjä palautelomakkeita oli yhteensä kymmenen eli yksi osallistujista ei täyttänyt palautelomaketta (liite 3). Tämä johtui siitä, että hän joutui poistumaan kesken koulutuksen. Vastausprosenttimme kyselyssämme oli 90,9 %. Teimme ensin palautteiden yhteenvedon pelastuslaitokselle, jossa mukana oli kaikki 11 kysymystä. Palasimme meitä koskeviin kysymyksiin, kun aloimme analysoida aineistoamme. Palautelomakkeiden yhteenveto pelastuslaitokselle aloitettiin jakamalla lomakkeet meidän kesken tasan. Molemmille tuli viisi lomaketta. Tämän jälkeen sovimme keskenämme, että puramme vastaukset Word-tiedostolle kysymys kysymykseltä samalla tavalla.

Kirjasimme tiedostoon ensin kysymyksen sen jälkeen kysymyksen alle, montako vastaajaa oli mitäkin mieltä. Tämä helpotti meidän lopullisen yhteenvedon tekemistä. Kokosimme kaksi Word-tiedostoa yhteen. Uuden tiedoston muoto oli samanlainen, kuin itsenäisesti tekemämme tiedostot, eli ensin oli esitetty kysymys ja sen alle montako vastaaja ajatteli mitäkin. Emme tehneet tässä vaiheessa kaavioita tai taulukoita. Toimitimme tekemämme yhteenvedon pelastuslaitoksen koulutuspäällikölle. Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa käsittelemme ainoastaan meitä koskevia monivalintakysymyksiä, joita oli viisi. Emme käsitelleet pelastuslaitosta koskevia kysymyksiä, koska ne eivät liittyneet opinnäytetyöhömmme keskeisesti. Kyseisestä asiasta sovim-

me yhdessä koulutuspäällikön kanssa. Hänelle riitti, että toimitimme lyhyen yhteenvedon palautteista.

Otimme palautelomakkeet uudelleen käsittelyyn, kun aloimme selvittää kuurojen osallistujien näkökulmaa tutkimukseemme. Tehdystä Word-tiedostosta poimimme viisi meitä koskenutta kysymystä. Kysymys kysymykseltä käsitelimme, mitä vastaajat olivat mieltä sijoittumisestamme eri tilanteissa ja kielivalinnoistamme. Vertasimme vastauksia omiin kirjallisiin kokemuksiimme sekä videotallenteelta poimittuihin havaintoihin. Halusimme selvittää vastasiko osallistujien vastaukset omia havaintojamme koulutuksesta. Palautelomakkeista saatuja vastauksia käsittelemme tuloksetluvussa. Teimme palautelomakkeiden meitä koskevista kysymyksistä kaavioita, jotta hahmottaisimme paremmin saatuja vastauksia.

8.3 Videotallenne

Alkusammutuskoulutus kuvattiin videokameralla, jotta pystyimme tarkastelemaan sijoittumistamme videolta eri tilanteissa tutkimustehtävien analysointia varten. Tarkastelimme myös parityöskentelyämme sekä viittomavalintojamme. Video oli aineistona hyödyllinen, sillä siihen pystyimme palaamaan aina uudelleen. Ennen toteutusta selvitimme kuvausluvat pelastuslaitokselta, saisimmeko kuvata Palomuseossa, luentosalissa, sekä ulkona harjoitteiden aikana. Tiedotimme osallistujia kuvauksestamme etukäteen. Lupasimme heille, ettei materiaalia levitetäisi ulkopuolisille. Materiaalia käytettiin ainoastaan opinnäytetyön työstössä. Kirjallisia kuvauslupia ei tehty.

Ohjeistimme meitä kuvaavan henkilön pyrkivän kuvaamaan ainoastaan meitä ja meidän työskentelyämme. Kuvaaja joutuisi liikkumaan kameran kanssa, koska koulutus järjestettiin eri tiloissa. Tämä aiheuttaisi sen, että videolla näkyisi todennäkösti myös osallistujia. Kuvattu videomateriaali oli kestoaltaan yhteensä yksi tunti 53 minuuttia. Luento-osuuden kuvamateriaalin pituus oli yksi tunti 15 minuuttia ja siitä puuttuu noin kymmenen minuutin osuus. Sammutusharjoitteiden opettelua oli taltioituna 38 minuuttia ja pikapalopostin esittelyä 15 sekuntia. Tämän jälkeen kamerasta loppui muistin tila sekä akku. Emme kuvanneet kahvitauon sekä museovierailun aikana.

Koulutuspäivän aikana kuvattua videomateriaalia aloimme analysoida ensin itsenäisesti tekemällä omia kirjallisia muistiinpanoja. Tämä toteutettiin samalla tavalla kuten omien havainnointien ja kokemusten purkaminen. Miialla oli muistiinpanoja kymmenen sivua ja Elisalla kolme sivua. Tallenteelta olimme tarkastelleet meidän sijoittumistamme eri tulkkaustilanteissa, parityöskentelyämme sekä viittomavalintojamme. Havainnointia tehtiin kumpikin omalla aikataulullamme.

Elisa tarkasteli videota ensimmäisen kerran kuukauden jälkeen kuvaamisesta, jotta omat kokemukset ja tuntemukset olivat hieman tasaantuneet. Tämän jälkeen tallenteelta huomasi paremmin esimerkiksi hyviä viittomaratkaisuja. Elisa palasi videoon kahteen otteeseen tehden erilaisia havaintoja. Miia työsti materiaalia hieman eri tavalla. Miia aloitti videon katsomisen heti produktin jälkeen tekemällä siitä muistiinpanoja. Miia katsoi materiaalin läpi kolme kertaa, pitämällä katsomiskertojen välillä viikkojen taukoja. Miia halusi katsoa materiaalin heti läpi, jotta pystyi vertaamaan omia kirjattuja kokemuksiaan siihen.

Viimeiseksi kokoonnuimme muistiinpanojemme kanssa yhteen ja aloimme verrata kirjattuja havaintojamme videolta. Katsoimme, mitä yhtäläisyyksiä meillä oli ja mitä eroavaisuuksia. Kuten omissa kirjatuihin kokemuksiin, myös tässä huomasimme muistiinpanoissamme yhtäläisyyksiä. Keskustelimme muistiinpanoista ja pohdimme, mistä ilmiöt mahdollisesti johtuvat. Kun jokin epäselvä kohta tuli, pystyimme katsomaan yhdessä videotallennetta. Tallenteen tarkastelu yhdessä oli hyvä tapa tutkia aineistoa. Teimme omista muistiinpanoista samanlaisen yhteenvedon ranskalaisin viivoin, kuin omista kokemuksistammekin. Tähän yhteenvetoon lisäsimme muutaman lisäkommentin, jotka tulivat katsoessamme tallennetta yhdessä.

Analysoimme aineistoamme yhdessä tietyssä järjestyksessä. Meidän omien kokemusten kertominen ja purkaminen ensimmäisenä loi meille yhteneväisen kuvan toteutuksesta. Tiesimme tarkasti toistemme kokemukset ja havainnot koulutuksesta. Sen jälkeen purimme palautelomakkeiden vastaukset, jotta saimme osallistujien näkökulman mahdollisesti tukemaan omia havaintojamme. Viimeiseksi tarkastelimme videomateriaalista tehtyjä havaintoja sekä videomateriaalia. Videotallennetta analysoidessa käytimme apunamme palautelomakkeita sekä omia kirjattuja havaintojamme.

9 TULOKSET

Tässä luvussa tarkastelemme opinnäytetyömme tutkimustehtäviä ja niiden tuloksia. Tuloksia kerättiin meidän omien havaintojen ja kokemusten pohjalta, joita alkusammutuskoulutuksen tulkkauksessa ilmeni ja joita kirjattiin ylös toteutuksen jälkeen. Tuloksia kerättiin myös kuvatus videomateriaalin sekä palautelomakkeiden avulla. Olemme jakaneet tulokset kolmeen osaan eli tutkimustehtävien mukaan. Tämän luvun viimeisessä kappaleessa teemme lyhyen ja tarkan yhteenvedon tuloksista.

Tutkimustehtäviksi opinnäytetyössämme asetimme: Miten viittomakielentulkki työstää käännettävää kieliainesta ennen alkusammutuskoulutuksen tulkkauksen toteutumista? Millaista yhteistyötä viittomakielentulkki tekee eri tahojen kanssa, kun kyseessä on valmisteltu tulkkaus? Miten tulkki tulisi sijoittua alkusammutuskoulutuksen eri tilanteissa?

9.1 Käännettävän kieliaineksen työstäminen

Ennen tulkkausta tulkin tulee tutustua kielimassaan perehtymällä siihen ja pohtimalla, millaisesta käsitemaailmasta on kysymys. Tulkki voi kääntää ja tulkata ainoastaan silloin, kun on ymmärtänyt lähdekielisen termistön. (Sunnari 2006, 29.) Opinnäyte-työssä tulokseksi saimme tutkimalla tulkkien havaintoja ja kokemuksia, että tulkin tulee tutustua lähdekieliseen ennakkomateriaaliin omalla äidinkielellään sekä kohde- kielellä. Tulkin kannattaa keskustella erityisalan ammattilaisten kanssa, jotta ymmär- tää tulkattavan asian mahdollisimman hyvin. Kun tulkki saa ennakkomateriaalin hy- vissä ajoin, voi hän perehtyä siihen syvemmin.

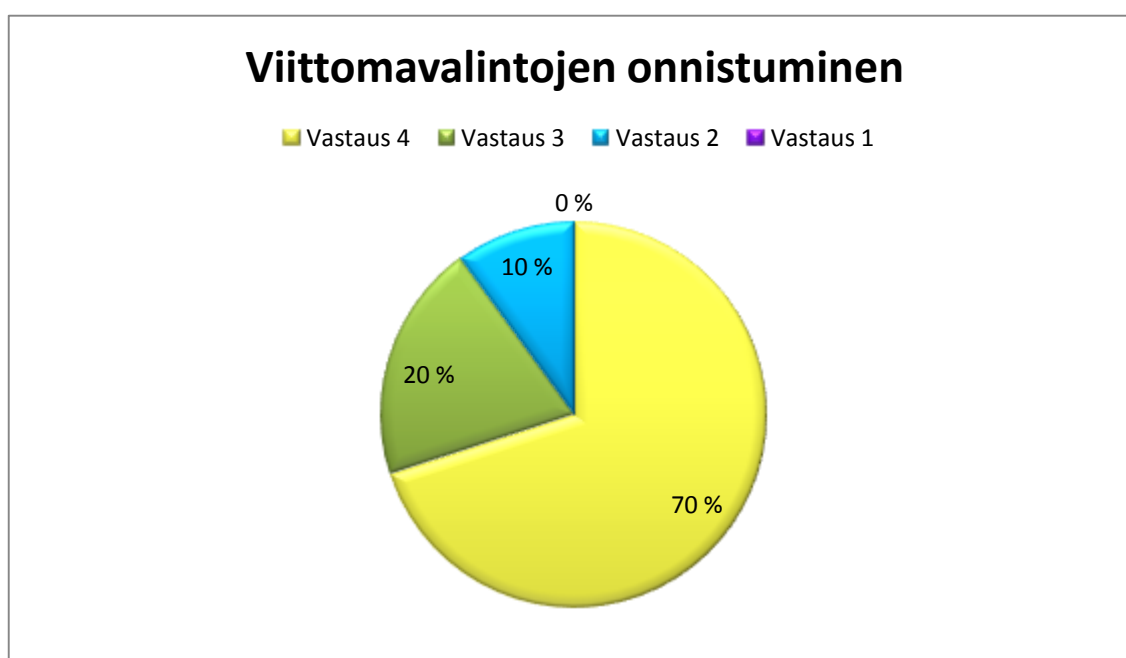
Tulkkien kannattaa etsiä tietoa erityisalasta internetistä sekä tutustua alan kirjallisuus- teen. Jos tulkki ei löydä kiinteitä viittomia erityissanastolle kannattaa hänen kysellä niitä kuuroilta henkilöiltä, tai muilta viittomakielentulkeilta. Jos viittomia ei kaikille sa- noille löydy, kannattaa tulkkien alkaa yhdessä pohtimaan uutta viittomaratkaisua, jo- ka toimisi tulkkauksessa ja kohdekielellä. Luvussa viisi olemme esitelleet muutaman viittomaratkaisun, jotka teimme koulutusta varten. Koska tulkit olivat perehtyneet tar- kasti lähdekieleen, he pystyivät tulkkamaan koulutuksessa havaintojensa mukaan sujuvammin.

Jos emme olisi pohtineet viittomaratkaisuja etukäteen, olisimme mahdollisesti tulkan- neet suomen kielen mukaisesti. Tällaista tulkkausta eivät kuurot osallistujat olisi mahdollisesti ymmärtäneet. Olisimme saattaneet ratkaista oudot termit myös sormit- tamalla suomen kielen mukaan. Hyvä ennakkovalmistautuminen materiaaliin auttoi meitä huomattavasti tulkkauksilanteessa. Tämä näkyi parityöskentelyssämme niin, ettei aktiivivuorossa olleen tulkin tarvinut sormittaa sanaa tai tukeutua tukitulkkiin.

Omien kirjattujen kokemusten pohjalta ja videotallenteelta oli myös havaittavissa, että tulkillä oli ollut helpompi tulkata kun oli ymmärtänyt käsiteltävän aiheen. Meistä oli tuntunut helpolta käyttää uusia luomiamme viittomia tulkkauksen aikana. Teimme tulkkauksen aikana yleisöstä havaintoja uuden viittoman kohdalla. Pidimme tulkkauk- sessamme pienen tauon ja saimme sen aikana osallistujilta palautteeksi nyökkäyk- sen, että viittoma oli ymmärretty. Tämän jälkeen käytimme uutta viittomaa jatkuvasti koulutuksen ajan.

Meidän tekemiä kirjallisia havaintoja vahvistivat palautelomakkeiden vastaukset. Palautelomakkeessa (liite 3) kysyttiin, olivatko tulkkien käyttämät termit ymmärrettäviä. Palautelomakkeessa numero yksi tarkoitti huonoa ja numero neljä hyvää. Kuten alla olevasta Kaaviosta 1 on nähtävissä, että 70 % kymmenestä vastaajasta oli sitä mieltä, että termit olivat ymmärrettäviä. He olivat laittaneet rastin kohtaan neljä, joka oli asteikolla paras vastausvaihtoehto. Vastaajista 20 % mielestä termivalinnat eivät olleet täysin onnistuneita, sillä he olivat rastittaneet kohdan kolme. Vastaajista 10 % oli rastittanut vaihtoehdon numero kaksi. Kukaan vastaajista ei ollut valinnut kohtaa yksi.

Kaavio 1. Viittomavalintojen onnistuminen alkusammutuskoulutuksessa.

Tästä voidaan päätellä, että viittomaratkaisumme ovat olleet toimivia suurimman osan vastanneiden mielestä. Pohdimme, miksi viittomaratkaisut eivät välttämättä olleet kaikkien osallistujien mielestä ymmärrettäviä. Mielestämme meidän olisi mahdollisesti pitänyt sormittaa sana ensin ja näyttää uusi viittoma sen jälkeen. Tätä seikkaa emme olleet ottaneet huomioon valmistautuessamme.

Koulutuksessa kuvattua videotallennetta havainnoidessa huomasimme, että etukäteen sovittuja viittomia käytettiin tulkkauksen aikana jatkuvasti. Viittomaa käytettiin tarkoittamaan tiettyä kohdetta tai toiminnan kuvausta. Takkisen (2010, 107) mukaan

ei-manuaalisilla seikoilla voidaan ilmaista toiminnan luonnetta tai kohdetta. Esimerkiksi kuvatessa painavaa jauhesammutinta, viittoja pullisti poskiaan korostamaan sammuttimen painavuutta. Tulen sammuttaminen jauhesammuttimella viitottiin esimerkiksi käyttämällä viittomaa JAUHESAMMUTIN ja osoittamalla sammuttinta tulleen, eli kohteeseen. Viittoman liike muutettiin sen mukaan, kuin viittoja näyttäisi sammuttavan tulta. Kumpikin tulkeista käytti samoja sovittuja viittomia tulkkauksessa, tämän uskomme olevan selkeää kuuroille osallistujille. Tämä näkyi videotallenteelta melko sujuvana tulkkauksena.

Etukäteisvalmistautumisesta on ollut hyötyä alkusammutuskoulutuksen tulkkauksessa. Tämä johtunee siitä, että tulkit olivat sisäistäneet suomenkielisen lähdekielen ennen koulutusta. Ilman valmistautumista tulkit eivät olisi todennäköisesti käyttäneet samoja viittomaratkaisuja. Koska sanasto oli erityisalaa, sitä ei olisi välttämättä ymmärretty. Koulutuksen luentomateriaaliin oli lisätty ja poistettu muutama dia. Koska tulkkaukseen oli valmistauduttu hyvin, se ei haitannut tulkkauksen sujuvuutta. Koska tulkit eivät olleet jakaneet ennakkomateriaalia keskenään, he pystyivät tulkkamaan missä vaiheessa koulutusta tahansa.

9.2 Yhteistyö tulkkien ja eri tahojen välillä valmistellussa tulkkauksessa

Tässä kohdassa tarkastelemme, millaista yhteistyötä viittomakielentulkki tekee eri tahojen kanssa. Ratkaisimme tutkimustehtävän kerätyn aineistomme pohjalta. Tulkkien omia kirjallisia kokemuksia tarkastellessa oli havaittavissa yhteistyön tärkeys. Yhteistyö oli alkanut tulkin ja työn tilaajan välillä heti ensimmäisestä yhteydenotosta alkaen. Tulkit olivat pyytäneet itselleen yhteyshenkilön, jonka kanssa yhteystiedot vaihdettiin.

Projektissamme pelastuslaitoksen yhteyshenkilönä, oli koulutuspäällikkö, johon olimme yhteydessä kaikessa alkusammutuskoulutukseen liittyvissä asioissa. Yhteydessä olimme puhelimitse sekä sähköpostitse. Tulokset näyttivät, että tulkin tulee itse olla aktiivinen ja pyytää ennakkomateriaalia tulevaan tilaisuuteen. Tämä mahdollistaisi mahdollisimman laadukkaan tulkkauksen, kun tulkki voi perehtyä materiaaliin ja käsiteltävään aiheeseen.

Jos työn tilaajalla tai koulutuksen kouluttajilla ei ole aikaisempaa tietoa kuuroudesta tai viittomakielestä, tulee tulkin näistä asioista kertoa. Meidän produktissa ohjeistimme kaikkia osapuolia tulkin kanssa toimimisesta. Koulutuspäällikölle tehty ohjeistus tehtiin hyvissä ajoin koko projektin ajan. Koulutuspäällikkö oli itse kiinnostunut kuuroista henkilöistä ja viittomakielestä. Toimme ohjeistuksessa esille muun muassa sen, että viittomakieli on visuaalinen kieli. Tämä aiheuttaisi sen, että kouluttajan näyttäessä esimerkiksi kuvaa, kuuron henkilön täytyy antaa katsoa sitä hetken. Sen jälkeen kouluttaja voisi kertoa kuvasta, sillä kuuro henkilö ei pystyisi katsomaan tulkkausta ja kuvaa samanaikaisesti.

Toimme myös esille sen, että viittomakielentulkit eivät ole kuurojen avustajia, vaan toimivat tilanteessa ainoastaan kielenvälittäjänä. Nämä keskustelut ja ohjeet auttoivat kaikkia osapuolia ymmärtämään ja tiedostamaan, kuinka koulutuksessa tulisi toimia. Ohjeistimme koulutuspäällikköä suullisin ja kirjallisin ohjein siitä, miten viittomakielentulkaus tulisi ottaa huomioon koulutuksessa. Toteutuspäivänä järjestetty tulkkauskokeilu hänen kanssaan toi varmuutta meille siitä, että ohjeistuksemme ei ollut turhaa. Tällä kokeilulla ja ohjeistuksilla oli suuri merkitys valmistautumisen näkökulmasta. Kirjatuista kokemuksista onkin havaittavissa se, että tulkin tulee ohjeistaa eri osapuolia tulkatusta tilanteesta, jotta tilanne sujuisi mahdollisimman sujuvasti.

Se, että olimme yhteistyössä Kuopion kuurojen yhdistyksen kanssa auttoi meitä tulkkauksen valmistautumisessa. Tiedotimme kuuroja tulevasta koulutuksesta kaksi kertaa. Tästä yhteistyöstä oli meille hyötyä, sillä kuurojen yhdistyksen puheenjohtaja keräsi ilmoittautumiset ja ilmoitti niistä. Valmistautumisen näkökulmasta tästä yhteistyöstä oli meille hyötyä siinä, että pystyimme pohtimaan tulevan koulutuksen kohdetta eli osallistujia. Näin oli helpompaa valita kielen rekisteri, jota tulimme käyttämään. Osallistujien tapaaminen yhdistyskäynneillä toi osittain tutuksi heidän ryhmänsä, ikäjakaumansa, sukupuolijakauman sekä heidän viittomistyyliinsä. Toimme myös itsemme tutuksi osallistujille, joten osallistujat tiesivät ketkä tulisivat toimimaan tulkkeina koulutuksessa. Kirjatuista kokemuksista oli havaittavissa se, että tulkin valmistautumista helpottaa, kun hän tietää asiakkaansa etukäteen. Tämä ei aina ole mahdollista tulkin työssä, mutta se olisi tulkkauksen laadun kannalta hyvä.

Hätäkeskuspäivystäjän oli määrä tulla koulutukseen kertomaan hätätekstiviestijärjestelmästä pelastuslaitoksen toimesta. Miia otti häneen yhteyttä puhelimitse ja selvitti,

mitä hän tulisi osuudessaan kertomaan. Puhelusta selvisi, ettei hänellä ollut tarkoitus luennoida, vaan vastata hätätekstiviestiin liittyviin kysymyksiin. Puhelussa ilmeni päivystäjän tietävän viittomakielentulkin työstä sekä kuuroista, joten emme ohjeistaneet häntä näistä asioista. Tämä yhteydenpito auttoi meitä valmistautumisessamme. Saimme tietää päivystäjän roolin sekä osuuden luennolla. Puhelun aikana oli hyvä sopia tapaamisesta juuri ennen koulutuksen alkua. Kirjatuista kokemuksista selvisi, että tulkin kannattaa olla yhteydessä kaikkiin osapuoliin ja mahdollisiin esityksen pitäjiin, jotta tietää heidän käsittelemänsä asiat.

Teimme yhteistyötä myös toistemme kanssa. Sovimme toteuttavamme tulkkauksen paritulkkauksena sekä yhteydenpitovastuista eri tahoihin sovittiin. Olimme koko produktin ajan yhteydessä toisiimme puhelimitse, sähköpostitse sekä tapasimme toisiamme säännöllisesti. Sitouduimme kumpikin opinnäytetyöhön ja sen aikataulutukseen. Sovimme, miten paritulkkaus toteutettaisiin, milloin palavereita pidettäisiin, miten ja missä ennakkomateriaalia tarkasteltaisiin ja päätimme palautelomakkeen sekä kutsun tekemisestä. Sovimme vierailuista pelastuslaitoksella ja kuurojen yhdistyksellä sekä yhteydenotoista heihin. Kirjatuista kokemuksista oli pääteltävissä että, jos tulkit toteuttavat tulkkauksen paritulkkauksena, tulee heidän sopia yhdessä tulkkaukseen liittyvistä asioista ja jakaa vastuuta työstä.

Opinnäytetyössämme valmistauduimme yhdessä niin vaatetuksen osalta kuin kielellisestikin. Pohdimme sijoittumistamme koulutuksessa ja sitä, millä tavalla annamme toisillemme tukea tulkkauksen aikana. Tämä yhteistyö oli merkittävää, sillä olimme kumpikin aktiivisesti mukana produktissa. Koska olimme aktiivisesti mukana suunnittelussa, valmistautumisessa, toteutuksessa sekä toteutuksen jälkeen, meille kummallekin jäi kokonainen kuva koulutuksesta. Tiedämme, millä tavalla valmistellussa tulkkauksessa tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa, ja miten se on tärkeää valmistautumisen näkökulmasta.

Luentotilannetta tarkastellessa videotallenteelta on havaittavissa että koulutuspäällikön sekä meidän tulkkien välinen yhteistyö toimi. Ohjeistus ja opastus, jota olimme tehneet yhdessä ennen koulutusta, toteutui luennon aikana. Toiminnallisen osuuden jälkeen olimme edelleen yhteydessä häneen palautelomakkeiden ja niiden vastausten purkuun liittyen. Valmistautumisesta huolimatta emme olleet varautuneet siihen,

että kouluttaja vaihtuisi kesken koulutuksen. Tämä aiheutti sen, että meidän tuli tiedottaa uutta kouluttajaa kuuroista henkilöistä sekä meidän työstämme.

Aikaa ei ollut paljon ja se oli havaittavissa tulkkien kokemuksia analysoidessa. Uutta kouluttajaa opastettiin ennen koulutusta lyhyesti ja koulutuksen aikana, mutta kokemuksumme analysoidessa se ei ollut riittävää. Kun saimme tietää koulutuspäällikön pitävän ainoastaan luento-osuuden, pyysimme saada tavata uusi kouluttaja ennen koulutusta. Kirjatuista kokemuksista näkyy, että tulkin kannattaa olla yhteydessä kaikkiin osapuoliin, jotka tulevat olemaan tulkkaustilanteessa. Tulkin kannattaa itse pyytää tavata henkilöt tai pyytää yhteystiedot henkilöille. Näin tulkki tekee itseään tutuksi muille ja saa itselleen hyödyllistä tietoa henkilöistä ja heidän tavoitteestaan.

Yhteistyö uuden kouluttajan kanssa ei ollut niin sujuvaa, kuin koulutuspäällikön. Videomateriaalista ja meidän havainnoistamme on huomattavissa se, ettei uusi kouluttaja ollut sisäistänyt antamaamme nopeaa ohjeistusta. Hän esimerkiksi ei liikkueensa pysähtynyt kertomaan jotakin asiaa, vaan liikkui ja puhui samanaikaisesti. Lyhyttä ohjeistusta annettiin koulutuksen aikana, kun pyysimme kouluttajaa pysähtymään ja odottamaan osallistujia. Uuden kouluttajan mukana oli myös opiskelija, joka toteutti sammutusharjoitteita hänen apunaan.

Opiskelijaa tiedotimme nopeasti kahvitauon aikana tulkkauksesta. Opiskelijalla ei ollut etukäteen tietoa tai kokemusta viittomakielelle tulkatusta tilanteesta. Kuitenkin hän ohjeistuksemme myötä, osasi toimia kuurojen osallistujien kanssa. Hän puhui suoraan kuuroille osallistujalle ja huomioi tulkkauksen viiveen. Hän myös odotti tulkkia, kun tulkki etsi itselleen sopivaa paikkaa tulkata. Ohjeistuksen antamisen ajankohdalla on mielestämme merkitystä. Koulutuspäällikölle annettu ohjeistus oli mielestämme paras, sillä tämä ohjeistus oli sekä kirjallista että suullista. Kirjallisten ohjeiden lauseet olivat lyhyitä ja selkeitä.

Ohjeistuksen antaminen aloitettiin heti, kun tiesimme hänen toimivan kouluttajana, joten hän ehti kysellä meiltä tarkennuksia ohjeistukseen liittyen. Ylipalomies ohjeistettiin kiireessä koulutuspäivänä ja koulutuksen aikana. Ohjeistuksen antamiselle ei mielestämme ollut riittävästi aikaa ja emme olleet osanneet itse valmistautua siihen. Ylipalomiehen mukana ollutta opiskelijaa ehdimme ohjeistaa vain muutamalla tärkeällä asialla koulutuksen aikana, kuten hänen ja kuuron välisen katsekontaktin tärkey-

destä. Ohjeistimme häntä myös siitä, että halutessaan sanoa jotain, hän odottaa tulkin tulkkaavan asian ennen kuin siirtyy seuraavaan asiaan. Opiskelijalle annettu tarkka ja hyvin lyhyt ohjeistus toimi mielestämme tässä tilanteessa.

Huomasimme aineistoa tarkastellessa sillä olevan vaikutusta, jos henkilöllä on tietoa kuuroista ja viittomakielen tulkkauksesta ennestään. Tämä oli havaittavissa videotallenteelta, miten päivystäjä otti huomioon kaikki tilanteessa olevat osapuolet. Hän huomioi viiveemme, puhui rauhallisesti ja selkeästi. Hänellä oli katsekontakti aina siihen, kenelle puhui ja hän ei häkeltynyt osallistujien kysymyksistä, kun hän tiesi kuurojen kulttuurista, historiasta ja heidän suomen kielen taidostaan. Esimerkkinä oli tilanne, kun kuurot osallistajat kokivat hätätekstiviestin kirjoittamisen haastavaksi huonon suomen kielen taitonsa vuoksi. Päivystäjä ei ihmetellyt, miksi kuuroille suomen kielen kirjoittaminen saattaa olla vaikeaa, vaan hän osasi vastata kuurojen kysymyksiin.

Tämän opinnäytetyön liitteeksi olemme tehneet pelastuslaitoksen pyytämän ohjeistuksen (liite 4) siitä, millä tavalla viittomakielen tulkkaus on otettava alkusammutuskoulutuksen aikana huomioon ja miten viittomakielen tulkkauksen voi tilata. Tämän ohjeistuksen pohjana käytimme omia kirjattuja kokemuksiamme alkusammutuskoulutuksessa sekä Suomen viittomakielen tulkkien internetsivuilta poimittua ohjeistusta, kuinka viittomakielen tulkkaus tulisi ottaa huomioon. Eri tahot, esimerkiksi Suomen Viittomakielen Tulkit ry ovat tehneet ohjeistuksia liittyen eri tulkkaustilanteisiin, esimerkiksi opiskelutulkkaukseen. Kuitenkaan suoraa ohjeistusta liittyen alkusammutuskoulutukseen ei ole tehty Suomessa.

9.3 Tulkkien sijoittuminen alkusammutuskoulutuksen eri tilanteissa

Meidän tuli miettiä omaa sijoittumistamme alkusammutuskoulutuksen eri tilanteissa, sillä sama sijoittuminen ei välttämättä toimisi joka tilanteessa. Humphreyn & Alcornin (2007, 380) mukaan sijoittumista tulee miettiä tiettyyn tilanteeseen sopivaksi. Sijoittumistamme aloimme suunnitella syksyllä 2010, hyvissä ajoin ennen koulutuksen toteutusta.

Emme olleet tutustuneet vielä tässä vaiheessa tiloihin, joissa tulisimme tulkkamaan, joten rakensimme mielessämme tulkkauksilanteita ja miten niissä sijoittuisimme. Kun tiloihin tutustuttiin etukäteen, oli sijoittumisen valinta helpompaa. Huomasimme havaintojamme ja kokemuksiamme tarkastellessa, sijoittumisella olevan vaikutusta tulkkausvuorojen toteutumisen kanssa. Tarkastelussa ilmeni että tulkkien valmistautumisella on merkitystä sijoittumista pohtiessa.

9.3.1 Sijoittuminen luennolla ja kahvitauolla

Luento-osuudella kuten Kuvasta 5 näkyy, aktiivitulkki seiso i valkokankaan ja kouluttajan vieressä, niin että osallistujat näkivät hänet. Aktiivitulkin tuli olla kouluttajan läheisyydessä, jotta hän kuulisi lähdekielen. Tukitulkki istui aktiivitulkin vasemmalla puolella nähdessä kouluttajan, osallistujat, valkokankaan sekä aktiivitulkin. Tukitulkillä oli vieressään materiaali, jota luennolla käsiteltäisiin, näin pystyi antamaan tukea aktiivitulkkille.

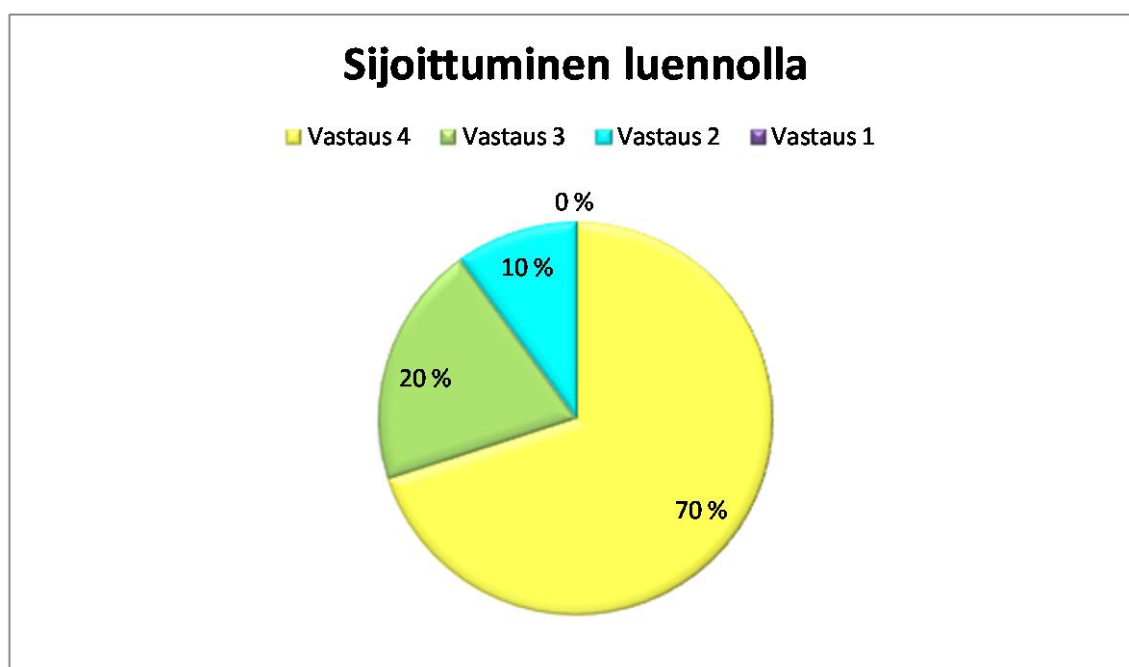
Kuva 5. Toteutunut sijoittuminen luennolla.

Olisimme voineet sijoittua vierekkäin joko seisten tai istuen luentosalin eteen. Tähän emme päätyneet, koska ajattelimme tuenannon olevan hankalampaa jos olemme vierekkäin. Mietimme myös sijoittuvamme niin, että aktiivitulkki seisoi edessä ja tukitulkki istuisi vastapäätä eturivissä katse aktiivitulkkiin. Tätä ratkaisua emme valinneet, sillä ajattelimme, ettei tukitulkki näkisi osallistujia, jotka istuisivat hänen takanaan. Olimme sopineet tulkkausvastuista luennolla niin, että aktiivitulkki tulkkaisi kuu-

levia kouluttajia, tukitulkki tulkkaisi osallistujia viidentoista minuutin ajan, jonka jälkeen vuoro vaihtuisi. Tästä syystä päädyimme valitsemaamme sijoittumisratkaisuun.

Kirjattujen omien havaintojen pohjalta, videotallennetta tarkastelemalla sekä palaute-lomakkeista ilmeni yhteneväisesti se, että sijoittuminen ei ollut täysin onnistunut luennolla. Kaaviosta 2 on havaittavissa, että 70% vastaajista oli rastinut kohdan neljä, 20% kohdan kolme ja 10% vastaajista kohdan kaksi. Vastausvaihtoehtoa numero yksi ei oltu valittu. Tästä päättelimme, että suurimman osan mielestä sijoittumisemme oli ollut onnistunut.

Kaavio 2. Sijoittumisen onnistuminen luennon aikana.

Omien kirjattujen havaintojen ja kokemusten pohjalta oli havaittavissa se, ettemme itse olleet tyytyväisiä sijoittumiseemme koko ajan. Tämä johtui siitä, koska yhteistyö tukitulkin ja aktiivitulkin välillä ei aina toiminut. Katsekontaktin puuttuminen ja etäisyys toisistamme vaikutti tuenannon vaikeuteen. Videotallennetta tarkastellessa tämä näkyy selvästi. Meidän olisi tullut seisoa tai istua vierekkäin, jotta tulkkauvuorojen vaihtaminen ja tulkkauvuoron luovuttaminen toiselle olisi ollut helpompaa esimerkiksi koskettamalla toista tai kuiskaamalla.

Kun osallistujat, kouluttaja ja hätäkeskuspäivystäjä alkoivat käydä yhteistä keskustelua meidän olisi tullut muuttaa tulkkauvastuita. Aktiivitulkin olisi ollut parempi olla

vastuussa viidentoista minuutin jakson tulkkauksesta kokonaan. Ei siten, että toinen meistä tulkkaa kuuroja ja toinen kuulevia osapuolia. Kuitenkin toimimme alkuperäisten suunnitelmien mukaan. Videotallennetta tarkastellessa huomasimme tulkkauksvuorojen ja vastuiden päällekkäisyyden, sekä yhden tulkkauksvuoron venymisen kolmenkymmenen minuutin mittaiseksi. Tilanteen hallinta oli huomattavasti vaikeampaa, kun ihmiset keskustelivat keskenään. Tämä johtunee siitä, että tulkin tulee tulkata kaikki, mitä ihmiset kommentoivat. Mikäli toinen meistä olisi ollut vastuussa yksin viidentoista minuutin tulkkauksjaksosta, olisi toisen ehkä ollut helpompi hallita ihmisten puheenvuoroja. Meillä oli vaikeuksia siinä, että meidän tuli keskittyä myös meidän tulkkien väliseen viiveeseen, joilloin osa kuurojen kommenteista oli saattanut jäädä kokonaan tulkkamatta.

Videotallenteelta näkyi tilanne, jossa päivystäjä tuli salin eteen esittelemään itsensä. Hän sijoittui tukitulkin eteen, niin ettei tukitulkki enää nähnyt kaikkia osallistujia. Tukitulkki ei vaihtanut omaa paikkaansa, vaan jäi päivystäjän taakse. Tämä aiheutti sen, ettei tukitulkki enää pystynyt tulkkamaan suomen kielelle kaikkia osallistujia. Tällöin aktiivitulkki tulkkasi kuuroja. Tukitulkin olisi tullut etsiä itselleen parempi paikka, eikä jäädä päivystäjän taakse.

Luennon aikana koimme hyviä sijoittumisratkaisuja, joita oli havaittavissa myös videotallenteelta. Kun kouluttaja siirtyi luentosalin eteen esittelemään vaahtosammutinta siirtyi tulkki hänen vierelleen tulkkamaan. Näin osallistujat pystyivät seuraamaan tulkkauksusta ja kouluttajaa samanaikaisesti. Kun kouluttaja palasi paikalleen jatkaakseen luentoa, siirtyi tulkkikin takaisin valkokankaan viereen. Koska olimme valkokankaan vieressä, johon materiaali oli heijastettu pystyimme osoittamaan ja viittaamaan materiaaliin tulkkauksen aikana. Sijoittumisemme oli onnistunut, sillä osallistujat pystyivät seuraamaan materiaalia, tulkkauksusta sekä luennoitsijaa yhtäaikaan.

Valmistautumisen näkökulmasta sijoittumisen suunnittelulla oli merkitystä. Aktiivitulkin paikan valinta oli onnistunut suunnitelmien mukaan, mutta tukitulkin paikkaa olisi tullut muuttaa koulutuksen aikana. Luentosalin näkeminen etukäteen ja sijoittumisen kokeileminen koulutuspäivän aamuna, auttoi meitä orientoitumaan tulevaan iltaan. Tulkkauksutilan ja paikan näkeminen etukäteen tuo turvallisuudentuntua ja varmuutta tulkkaukseen.

Seuraavaksi käsittelemme sijoittumistamme kahvitaun aikana. Kahvitaun ajalta meillä ei ole taltioituna videomateriaalia, sillä kuvaajamme piti tauon tässä vaiheessa. Kahvitaunolla sijoittumistamme tarkastellaan kirjattujen kokemuksiemme pohjalta. Kahvitaunolla ainoastaan Miia toimi tulkkina, kun Elisa selvitti tulevien harjoitteiden toteutumista ja oli kertomassa tulkin työstä uusille kouluttajille. Kahvitaunolla Miia oli sijoittunut kahvihuoneen etuosaan seisomaan, niin että hän näki sekä kouluttajat, että osallistujat. Kahvin aikana osallistujat olivat selkeästi jakaantuneet pöytiin istumaan ja keskustelivat siellä keskenään. Yhteen pöytään olivat kokoontuneet hätäkeskuspäivystäjä, koulutuspäällikkö sekä meidän kuvaajamme. Osallistujat olivat jakaantuneet omiin pöytiin.

Kahvitaun aikana tulkkausta ei juuri tarvittu, kuin lopuksi jolloin siirtyminen sammutusharjoitteisiin aloitettiin. Sijoittuminen oli tilanteessa toimineen tulkin mielestä hyvä, sillä kaikki näkivät tulkin. Jäimme miettimään, olisiko tilanteessa olleen tulkin tullut tulkata kahvipöytäkeskusteluja. Hänen olisi ollut vaikea tulkata kahden pöydän keskusteluja yksin, koska toinen tulkeista oli uusien kouluttajien kanssa selvittämässä tulevaa. Jos kuurot ja kuulevat olisivat istuneet samassa pöydässä, olisi tulkkausta tarvittu koko ajan. Osallistujat kehottivat tulkkia ottamaan kahvia ja leipää. Tästä kehoituksesta hän päätteli, että hänelläkin oli tauko. Tulkin ollessa tauolla, sijoittunut varmuudenvuoksi kahvihuoneen eteen, jos tulkkausta tarvittaisiin.

9.3.2 Sijoittuminen harjoitteiden aikana

Sijoittuminen alkusammutusharjoitteiden aikana oli haastavaa. Sammutusharjoitteiden aikana tulitaisiin liikkumaan paljon ja meidän tulisi tulkkeina etsiä sopivaa tulkkauspaikkaa aktiivisesti. Olimme suunnitelleet sijoittumisemme tilanteessa etukäteen. Kuitenkaan siitä ei ollut paljon hyötyä, sillä harjoitteiden toteutustapaa muutettiin useasti. Meidän täytyi harjoitteiden aikana nopeasti muuttaa suunniteltuja sijoittumisratkaisuja.

Tämä oli haastavaa, sillä tilanne eteni kokoajan nopealla temmolla. Seuraavassa tarkastelemme sijoittumistamme videotallenteen sekä omien kokemuksiemme pohjalta. Kuten seuraavasta Kuvasta 6 näkyy, olimme sijoittuneet harjoitteiden aikana siten, että toinen meistä sijoittui kouluttajan viereen tulkkaamaan ainoastaan kouluttajaa. Sijoittumisessa otettiin huomioon, että kuurot näkivät sekä tulkin että kouluttajan.

Kuva 6. Toteutunut sijoittuminen harjoitteiden aikana

Toinen meistä jäi osallistujien läheisyyteen tulkkaamaan osallistujien kommentteja ja huomioita. Vaihdoin tulkkausvuoroja 15 minuutin välein. Sijoittumisen valinta oli aluksi helppo, kun ylipalomies esitteli sammutusvälineitä osallistujille. Toinen meistä sijoittui hänen vierelleen tulkkaamaan. Toinen kouluttajista eli opiskelija ei ollut tässä tilanteessa mukana. Kouluttaja sekä osallistujat eivät liikkuneet, joten meidän oli helppo sijoittua. Kysyimme ja tarkistimme osallistujilta ajoittain, onko sijoittumisemme hyvä. Tämä auttoi meitä valitsemaan paikkaamme. Ulkona oli pimeää ja pelastuslaitoksen valaistus heijastui märästä asfaltista osallistujien, sekä tulkkien kasvoille häiritsevästi. Tämän takia sijoittumista tuli muuttaa paremmaksi, niin että osallistujat näkevät tulkin ja tulkki näkee osallistujat.

Aineistoa tarkastellessamme huomasimme videotallenteelta, että kouluttajan esitellessä sammutusvälineitä tulkit olivat sijoittuneet hyvin. Toinen tulkeista oli sijoittunut kouluttajan ja toinen osallistujien läheisyyteen. Tällainen sijoittumiskokemus toimi tässä tilanteessa. Omien kirjattujen havaintojen pohjalta voidaan myös todeta yhteneväisesti, että sijoittuminen oli onnistunut tässä tilanteessa. Tämän uskomme johtuvan siitä, että kysyimme kuuroilta sijoittumisestamme mielipidettä. Jos paikkamme oli heidän mielestään huono, pyysivät he meitä muuttamaan sijoittumistamme heille sopivaksi. Tuloksena voidaan todeta, että tulkin tulee kysyä sijoittumisestaan mielipidettä kuuroilta osallistujilta ja muuttaa sitä sen mukaan.

Kun osallistujat alkoivat tehdä vuorotellen sammutusharjoitteita sammutusvälineillä, oli meidän vaikeaa etsiä sopivaa paikkaa, missä tulkkaisimme. Olimme sijoittuneet siten, että toinen oli kouluttajien vierellä ja toinen osallistujien läheisyydessä. Tämä ei kuitenkaan ollut hyvä ratkaisu eikä se toteutunut suunnitellulla tavalla. Kun kuuro osallistuja teki harjoitetta, tuli tulkin liikkua kuuron vierellä palavan astian lähelle, jotta kuuro tietäisi, mitä hänen tulee tehdä. Kouluttajat seisoivat etäällä harjoituspisteestä ja antoivat harjoitetta tekeväälle kuuroille ohjeita. Tulkki ei voinutkaan sijoittua kouluttajien viereen, sillä tulkillä ei olisi ollut katsekontaktia kuuroon.

Vaikka tulkki liikkui harjoitetta tekevän kuuron vierellä, katkesi katsekontakti ajoittain kuuron keskittyessä tekemään harjoitetta. Tulkin tuli kiinnittää kuuron huomio tulkkiin, kun lisäohjeita kauempaa kerrottiin. Näissä tilanteissa toimineen tulkin turvallisuus saattoi olla vaarassa, sillä tulkin piti mennä lähelle liekehtivää astiaa, jotta voisi tulkita. Näissä tilanteissa tulkin olisi tullut pysäyttää harjoitteen teko ja kertoa tilanteesta olemille, ettei pysty tulkkamaan. Tällä tavalla tulkki huolehtisi omasta turvallisuudestaan. Kouluttajat muuttivat harjoitteiden aikana omaa sijoittumistaan niin, että toinen heistä (opiskelija) tuli kuuron viereen ohjeistamaan, kuitenkin toinen kouluttajista (yli-palomies) jäi kauemmaksi. Vaikka toinen kouluttaja siirtyi lähemmäksi harjoitetta tekevää kuuroa, hän siirtyi etäämmälle, kun kuuro alkoi sammuttaa tulta.

Kuuron sammuttaessa tulta kouluttajat ohjeistivat samanaikaisesti kuuroa. Kuuro ei pystynyt seuraamaan tulkkausta, sillä teki harjoitetta. Videotallenteelta on havaittavissa tilanne, jossa tulkki sijoittui tulen taakse, koska kouluttajat halusivat kuuron keskeyttävän harjoitteen tekemisen. Tulkin tuli nopeasti saada katsekontakti kuuroon,

jotta kuuro tietäisi, mitä tulisi tehdä. Kuuro ei huomannut tulkkia tulen takana ja alkoi sammuttaa tulta. Tästä tilanteesta seurasi se, että tulkki sai sammutusnesteet kasvoilleen. Tulkki pystyi tästä tilanteesta huolimatta jatkamaan tulkkausta ja mitään vakavaa ei tapahtunut.

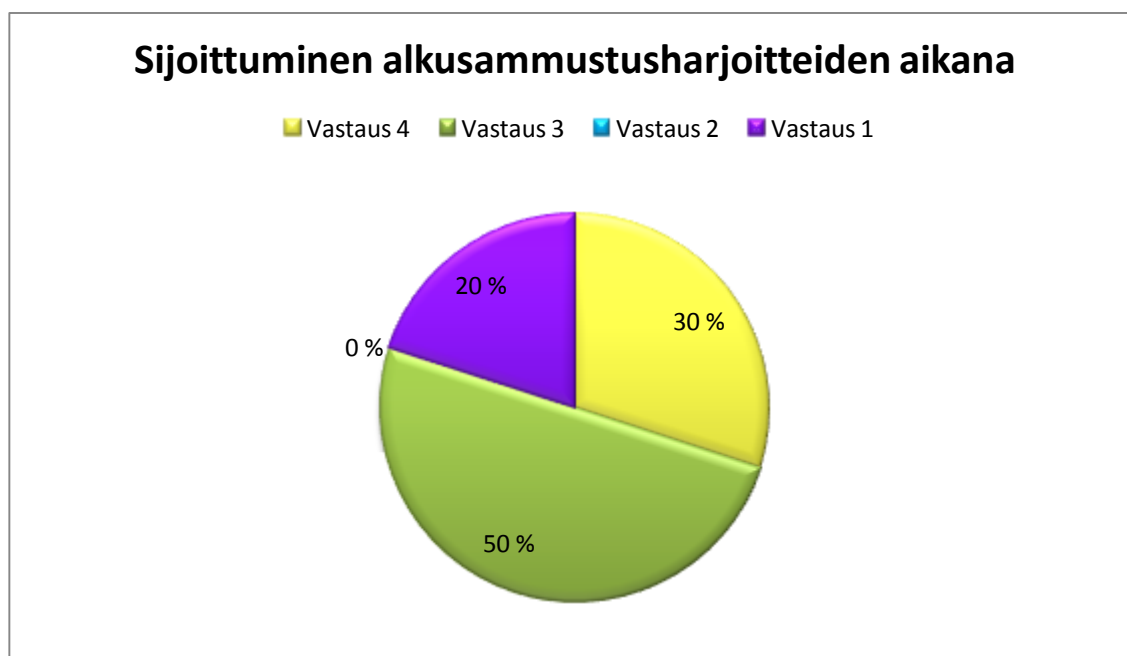
Tämän jälkeen pyrimme olemaan samalla puolella sammutettavaa astiaa kuin kuuro, mutta kuitenkin niin että turvallisuutemme ei olisi vaarassa. Ohjeistimme uudestaan kuuron vierellä olevaa kouluttajaa kertomaan ja näyttämään ensin esimerkkiä, sen jälkeen hän odottaisi että tulkki on tulkannut. Kerroimme myös, että kuuron tekiessä harjoitetta, tulkin on vaikeaa tulkata lisäohjeistusta. Tämän lisäohjeistuksen jälkeen tulkin oli helpompi etsiä sopivaa tulkkauspaikkaa.

Olimme ohjeistaneet kouluttajia ennen harjoitteita siitä, ettei kuuro ei pysty seuraamaan tulkkausta ja tekemään samanaikaisesti harjoitetta. Kuulevien kanssa tilanne on toinen. Kuuleva henkilö pystyy kuuntelemaan neuvoja ja toimimaan niiden mukaan samanaikaisesti. Kuuron kanssa toimiessa tulee ottaa huomioon se, että viittomakieli on visuaalinen kieli ja hän tarvitsee katsekontaktin tulkkiin ja päinvastoin. Omista kirjatuista kokemuksista havaitsimme, että tulkin tulee olla sijoittunut kuuron läheisyyteen ohjeistuksen aikana, mutta tulkki ei voi harjoituksen aikana olla sijoittunut kuuron vierelle. Tämä johtuu siitä, että tulkin ei ole turvallista mennä palavan astian läheisyyteen. Kuuron, kouluttajan sekä tulkin tulisi yhdessä sopia merkki, jolla ilmaistaan mahdollisesta muutoksesta. Muutos voisi esimerkiksi olla se, että harjoitus pitäisi keskeyttää ja lisäohjeistusta annettaisiin. Merkinä voisi toimia esimerkiksi taskulampun valo, jolla kouluttaja ilmaisisi kuurolle muutoksesta.

Harjoitteiden päätyttyä ylipalomies kertoi osallistujille koulutuksen jatkosta, tässä vaiheessa heille annattiin myös mahdollisuus kysellä. Sijoittuminen tässä tilanteessa oli helppoa. Videotallenteelta näkyy, että tulkki seisoj puhujan vierellä, niin että näki kuurot osallistujat. Tässä tilanteessa toinen tulkki puhujaa sekä kuuroja. Emme sopineet tästä tulkkausvastuumuutoksesta keskenämme etukäteen, vaan se tapahtui tilanteessa. Ratkaisu oli mielestämme toimiva. Näin tulkki pystyi hallitsemaan henkilöiden puheenvuoroja, eikä hänen tarvitsisi huomioida toisen tulkin viivettä. Tällä vältimme tulkkauksessa mahdollisen päällekkäisyyden.

Palautelomakkeessa (liite 3) kuuroilta kysyttiin tulkkien sijoittumisesta alkusammutusharjoitteiden aikana. Alla olevasta Kaaviosta 3 ilmenee, että kymmenestä vastaajasta kolme henkilöä eli 30% vastasi tulkkien sijoittumisen olleen hyvä, eli vastausvaihtoehto numero neljä. Vastaajista 50% oli valinnut numeron kolme eli heidän mielestään sijoittumisessa olisi ollut parantamisen varaa. Osallistujista 20% oli vastannut numeron yksi eli huonoimman vastausvaihtoehdon. Tästä voimme päätellä, että osallistujien mielestä sijoittumisemme ei ollut täysin onnistunut. Omat kirjatut kokemukset ja havainnot sekä videotallenne puoltavat palautelomakkeiden vastauksia.

Kaavio 3. Sijoittumisen onnistuminen alkusammutusharjoitteiden aikana.

Mielestämme meidän olisi tullut etukäteen sopia kuurojen sekä kouluttajien kanssa yhteisesti siitä, miten sammutusharjoitteiden aikana tulkkaukseen toteutettaisiin. Meillä olisi pitänyt olla yhteinen sovittu merkki siitä, miten harjoitteiden teko keskeytetään ja millä tavalla lisäohjeistusta annettaisiin. Koska tätä asiaa ei ollut pohdittu etukäteen, oli meidän tulkkien turvallisuus muutamaan otteeseen vaarassa. Mielestämme hyvä merkki voisi olla, että kouluttaja koskettaisi kuuron henkilön selkää, niin ettei kuuro henkilö säikähdä tai aikaisemmin mainittu valomerkki.

Mielestämme tulkin tehtävä ei ole mennä koskemaan kuuroa henkilöä, joka on sammuttamassa tulta, sillä se voi olla tulkkille turvallisuusriski. Meidän olisi tullut ohjeistaa

kouluttajia vielä uudestaan tarkemmin siitä, miten tulkin turvallisuus tulee ottaa huomioon ja miten tulkin tulisi sijoittua. Ajoittain huonon sijoittumisen takia harjoitetta tekevän kuuron ja tulkin katsekontakti katkesi. Koska kouluttajat olivat keskittyneet ohjeistamaan ja seuraamaan harjoitteita tekevää osallistujaa, saattoivat muiden osallistujien kommentit jäädä huomiotta. Mielestämme oli hyvä että me tulkit olimme jakaneet tukkausvastuut niin, että toinen toimi kouluttajien ja harjoitetta tekevän osallistujan tulkkina. Hankalalta puolestaan tuntui, kun toinen meistä oli muiden osallistujien tulkkina, eli hän tulkkasi heidän kommenttinsa ja huomionsa kouluttajille sekä tulkkasi harjoitustilannetta kuuroille osallistujille.

Perustelemme tätä sillä, etteivät kouluttajat välttämättä kuulleet tai huomioineet tulkkausta ja tulkki ei välttämättä kuullut, mitä harjoitustilanteessa tapahtui. Tulkin oli tärkeää tuoda tulkkauksessa esille se, kuka sanoo ja mitä. Pohdimme, miten tulkin olisi tullut toimia, jotta muutkin osallistajat olisi otettu huomioon paremmin. Päädyimme siihen tulokseen, että tulkin tulee tulkata osallistujia ja yrittää etsiä sopivaa paikkaa tulkata. Tulkki ei voi kuitenkaan vaikuttaa siihen, otetaanko tulkatut kommentit aina huomioon ja vastataanko niihin. Tässä koulutuksessa osallistajat kommentoivat harjoitustilannetta esimerkiksi kehumalla toisen suoritusta. Näihin kommentteihin ei välttämättä kiinnitetty huomiota. Tämä saattaa johtua siitä, että kouluttajat keskittyivät harjoitusten vetämiseen.

Jäimme pohtimaan sitä, olisiko meidän tullut tulkkeessamme tuoda esille se, kuka osallistuja kommentoi. Tämä johtui siitä, että tulkin tulkatessa kuuroja osallistujia, tulkista tuntui että kouluttajat luulevat tulkin kommentoivan tilannetta. Luulemme tämän johtuvan siitä, ettei kouluttajilla ei ollut aikaisempaa kokemusta kuuroista tai viittomakielentulkeista. Ennen koulutusta pohdittuja sijoittumISRatkaisuja sammutusharjoitteissa ei voitu toteuttaa täysin. Alkusammutusharjoitteiden toteuttamisen suunnitelma muuttui jatkuvasti koulutuksen aikana kouluttajien toimesta, ja meidän suunnitelmamme sijoittumisesta muuttui jatkuvasti sen mukaan.

Valmistautumisen näkökulmasta sijoittumisen pohtimisella oli kuitenkin merkitystä. Oli hyvä, että olimme pohtineet sijoittumistamme harjoitteissa, vaikka tilanne muuttuikin. Koska olimme pohtineet erilaisia sijoittumISRatkaisuja, osasimme varautua muutoksiin. Vaikka olimme varautuneet muutoksiin, emme kuitenkaan olleet ottanut kaikkea huomioon. Tästä esimerkkinä se, että emme olleet miettineet kouluttajan vaihtumista,

tai että tilanteessa olisi kaksi kouluttajaa, jotka eivät tietäisi kuuroista tai viittomakielentulkeista. Emme olleet myöskään ottaneet huomioon tulkkien turvallisuutta tarpeeksi hyvin.

9.3.3 Sijoittuminen pikapalopostilla ja Palomuseossa

Harjoitteiden jälkeen pikapalopostin luokse siirryttäessä sovimme toisen tulkkavaan kaiken ja hän etsisi itselleen mahdollisimman hyvä paikan tulkata. Toinen meistä olisi tukitulkki ja sijoittuisi vastapäätä aktiivitulkkia. Pikapalopostin luona aktiivitulkki sijoitui puhujan viereen niin, että pikapaloposti jäi puhujan ja tulkin väliin. Pikapaloposti sijaitsi kapealla käytävällä, jonne kaikkien tilanteessa mukana olleiden tuli mahtua. Tulkki ei mahtunut puhujan viereen, sillä hän olisi peittänyt esiteltävän kohteen. Sijoittumisesta ei ole taltioitua videomateriaalia, sillä tallennustila sekä kameran akku lopuivat. Palautelomakkeessa (liite 3) ei ole kysytty osallistujilta tulkkien sijoittumisesta pikapalopostilla, sillä emme tieneet etukäteen kouluttajan esittelevän sitä. Omien kokemuksiemme ja havaintojemme pohjalta pikapalopostin esittelyssä tulkkauksen sijoittuminen oli vaikeaa, sillä käytävätila oli suorakaiteen muotoinen ja hyvin ahdas. Tulkin katsekontakti oli todella huono suurimpaan osaan kuuroihin osallistujiin, sillä he eivät mahtuneet asettautumaan niin, että tulkki olisi nähnyt kaikki.

Tulkki oli sijoittunut mahdollisimman lähelle puhujaa, jotta kuulisi häntä hyvin. Kuitenkaan sijoittuminen ei ollut täysin onnistunut, sillä tulkki joutui pitelemään pikapalopostin luukkuja auki nojaamalla siihen selällään ja toisella kädellään, kun ylipalomies esitteli sitä. Sijoittumisen kannalta olisi ollut parempi, että tulkki ja puhuja olisivat vaihtaneet paikkoja keskenään. Silloin puhuja olisi pitänyt esiteltävän kohteen luukkuja itse auki kertoessaan siitä ja tulkilla olisi ollut molemmat kädet käytössä viittomista varten. Paikkojen vaihtaminen olisi parantanut katsekontaktia kuuroihin. Tässä vaiheessa koulutusta oltiin suunnitellusta aikataulusta myöhässä ja vastuukouluttajalla oli mielestämme kiireen tuntua saada koulutus ajallaan päättymään. Tämä aiheutti sen, että emme alkaneet muuttamaan sijoittumista tässä tilanteessa.

Kirjatuista kokemuksista ja yhteisestä pohdinnasta havaitsimme, että meidän olisi kuitenkin tullut ilmaista asiasta. Olemme päätyneet siihen tulokseen, että tulkin olisi tullut huomauttaa huonosta sijoittumisestaan kouluttajalle. Tulkin työhön kuuluu huo-

lehtia tulkkauksen näkyvyydestä, mutta myös kuuroilla osallistujilla on vastuu huomauttaa, mikäli eivät näe tulkkausta. Tilanteessa toiminut tulkki koki, että tilanne sujuisi nopeammin ja joustavammin, jos hän ei puutu sijoittumiseensa. Uskomme tämän johtuvan siitä, että emme ole vielä riittävän ammattilaisia ottamaan tilannetta haltuumme. Jos kokemuksesta tulkkauksesta olisi enemmän, meillä olisi ollut varmuutta pysäyttää tilanne ja puuttua siihen.

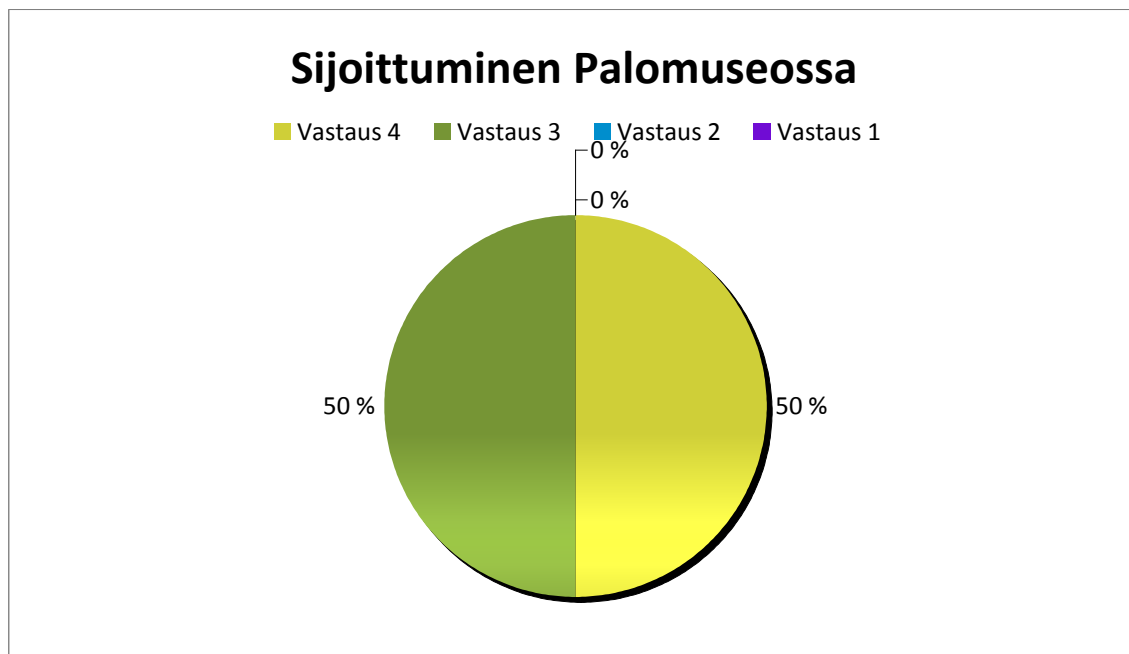
Emme olleet valmistautuneet ennakkoon pikapalopostin esittelyyn, sillä saimme tiedon tulevasta esittelystä luento-osuuden aikana. Ehdimme nopeasti suunnitella tulkkauksen toteutuksen ja sijoittumisemme siirtyessä ulkoa pikapalopostille. Sillä, että emme olleet valmistautuneet ei ollut mielestämme suurta merkitystä sijoittumiseemme. Pystyimme pohtimaan sijoittumista nopeasti tilanteessa, vaikka se ei ollutkaan mielestämme täysin onnistunut. Sijoittuminen olisi ollut onnistunut, jos tulkilla olisi ollut koroke kouluttajan vieressä. Näin kaikki kuurot osallistujat olisivat nähneet tulkin.

Kun pikapaloposti oli esitelty nopeasti, pääsivät osallistujat tutustumaan Palomuseoon. Olimme ohjeistaneet kouluttajaa pysähtymään esiteltävän kohteen luona, kertoessaan siitä. Näin tulkkaus sujuisi parhaiten. Olimme suunnitelleet sijoittumisemme niin, että toinen on puhujan vieressä tulkaten häntä, ja toinen on osallistujien puheenvuorojen tulkkaaja. Tämä toteutettiin 15 minuutin tulkkausvuoroissa. Aluksi sijoittumisemme oli onnistunut, sillä puhuja pysähtyi esiteltävän kohteen luo. Koska aikataulusta oltiin myöhässä, saattoi se vaikuttaa siihen, ettei puhuja myöhemmin muistanut pysähtyä kohteisiin.

Tämä aiheutti sen, että tulkin oli vaikea sijoittua niin, että kuurot näkevät hänet. Tulkilla oli vaikeuksia pysyä puhujan vierellä niin, että hänellä olisi myös katsekontakti osallistujiin. Kuulevien kanssa toimiessa puhuja voi esitellä kohteita, vaikka olisi eri tilassa osallistujien kanssa, kunhan kuuloetäisyys säilyisi. Kuurojen kanssa tilanne on toinen, sillä tulkilla ja kuuroilla on oltava katkeamaton katsekontakti toisiinsa.

Tarkastellessamme palautelomakkeita puolet eli viisi osallistujaa oli vastannut asetautumisemme olleen hyvä eli vastausvaihtoehto numero neljä. Toiset viisi olivat valinneet vastausvaihtoehdon numero kolme eli heidän mielestään sijoittumisessamme olisi ollut parantamisen varaa. Tämä on havaittavissa alla olevasta kaaviosta (Kaavio 4).

Kaavio 4. Sijoittumisen onnistuminen Palomuseossa.

Tarkastellessamme omia kokemuksiamme ja havaintojamme yllätyimme, sillä meidän mielestämme sijoittumisessamme oli paljon parannettavaa. Mielestämme katsekontaktimme kuuroihin katkesi liian usein huonon sijoittumisemme takia. Tämä johtui mielestämme siitä, että tilassa liikuttiin paljon esittelykohteesta toiseen ja emme voineet tulkata siirtymisen aikana kaikkea. Sijoittuminen ei mielestämme ollut kuitenkaan täysin epäonnistunut. Kun pystyimme sijoittumaan puhujan viereen, osallistujat pystyivät seuraamaan tulkkausta esteettä. Tästä esimerkkinä, kun kouluttaja esitteli osallistujille Kuopion vanhan kaupungin pienoismallin. Osallistujat olivat kokoontuneet pienoismallin ympärille ja tulkit puhujan viereen vastapäätä osallistujia.

Näin osallistujien oli helppo seurata tulkkausta, sekä puhujaa samanaikaisesti. Tulkit ohjeistivat puhujaa kierroksen aikana pysähtymään ja odottamaan kuuroja osallistujia, ennen kuin alkaisi esitellä kohdetta. Tämä ohjeistus auttoi tulkkeja valitsemaan sijoittumisensa. Valmistautumisella on ollut merkitystä mietittäessä sijoittumistamme museossa. Se että pääsimme vierailemaan museossa etukäteen, auttoi sijoittumisen suunnittelussa. Toimimme suunnitelmiamme mukaan, eli pysyttelimme lähellä puhujaa, niin että näimme kuurot osallistujat. Näin kuurot näkivät puhujan, esiteltävän kohteen ja tulkit samanaikaisesti.

Valmistautumisessa olimme ottaneet huomioon sen, että meidän tulee ohjeistaa kouluttajaa, sillä hänellä ei ole tietoa kuuroista ja viittomakielentulkeista. Emme kuitenkaan olleet huomioineet, että kouluttaja saattaisi vaihtua ja uutta kouluttajaa tulisi myös ohjeistaa. Tätä ohjeistusta annettiin museovierailun aikana. Ohjeistus oli lyhyttä ja emme ehtineet perustella uudelle kouluttajalle, miksi piti toimia näin. Havaintojamme tarkastellessa, meistä oli tuntunut tulkkeina, että kouluttajalla oli hieman kiire saada koulutus ajallaan päätöseen ja siitä johtuen emme ehtineet perustelemaan tai ohjeistamaan kouluttajaa paremmin. Kouluttajaa, jonka luulimme alun perin opastavan museossa, olimme ohjeistaneet perusteellisesti sijoittumiseen liittyvissä asioissa ennen koulutusta. Pohdimme, olisiko museovierailun sijoittuminen toteutunut paremmin, jos kouluttaja olisi ollut alusta loppuun asti sama henkilö.

Kirjattujen kokemusten pohjalta voidaan todeta, että tulkin tulisi sijoittua museossa niin, että hän on puhujan läheisyydessä, jotta hän kuulee lähdekielen tarkasti. Tulkin tulee olla kuurojen nähtävissä, esteettömän katsekontaktin vuoksi. Tulkin tulee huomioida se, että tilassa liikutaan paljon ja hänen tulee aktiivisesti etsiä hyvää paikkaa tulkata. Tulkin kannattaa kysellä kuuroilta, missä he haluaisivat tulkin olevan. Näin hän voi taata hyvän sijoittumisen. Tulkin on hyvä päästä tutustumaan etukäteen tilaan, jotta hän voi suunnitella sijoittumistaan. Hänen tulisi keskustella tulevan puhujan kanssa tulevasta tilanteesta, jotta se sujuisi mahdollisimman mutkattomasti. Tulkin tulee työssään varautua yllättäviin muutoksiin, joita tilanteessa saattaa tapahtua, esimerkiksi puhujan vaihtuminen.

9.4 Yhteenveto

Tässä yhteenvedossa käsittelemme pukeutumistamme palautelomakkeiden vastaus-ten perusteella. Kerromme myös tarkemmat yhteenvedot tuloksista, joita saimme tutkimustehtäviimme. Pukeutumisemme tarkastelu ei ollut tutkimustehtävämme, mutta se liittyi mielestämme olennaisesti valmistautumiseen ja siksi halusimme käsitellä sen auki. Olimme pohtineet vaatetustamme ja ulkonäköämme etukäteen. Palautelomakkeessa (liite 3) kysyttiin osallistujilta tulkkien vaatetuksesta. Kymmenestä vastaajasta yhdeksän oli sitä mieltä, että tulkkien vaatetus oli hyvä. Kaikki yhdeksän vastaajaa oli valinnut kohdan numero neljä. Yksi vastaajista oli valinnut kohdan kolme, joten hänen mielestään tulkkien vaatetuksessa oli parannettavaa.

Meidän kirjallisten kokemusten pohjalta on havaittavissa, että vaatetuksemme oli ollut onnistunut. Meillä oli tummat, yksiväriset ja siistit vaatteet, jotka mielestämme olivat tilanteeseen sopivat. Ainoana kehittämissuositukseksi meillä oli, että tulkin tulee ottaa huomioon ulkona tulkattaessa vuorokauden- ja vuodenaika. Meillä oli päällemme tummat takit, joten marraskuun pimeänä iltana takki olisi voinut olla vaaleansävyinen. Olimme varautuneet ulkona tulkkaamiseen valkoisin sormikkain, jotta kätemme erottuivat hyvin tummista takeista. Toisella meistä oli valkea pipo päässään, joten se valaisi tulkin kasvoja. Mielestämme se oli hyvä ratkaisu. Tulkkien tulee vaatetustaan pohtiessa ottaa huomioon tulkattavan tilanteen luonne. Jos tulkit tulkkaavat sisätiloissa ja ulkona heidän tulee pohtia vaatetuksensa kumpaankin tilanteeseen.

Opinnäytetyömme tutkimustuloksiin päädyimme tutkimalla koulutuksesta saatua aineistoa. Tutkimusmenetelmien valinnat olivat mielestämme onnistuneita, sillä aineisto oli monipuolinen ja sen vuoksi tulokset luotettavampia. Pohdimme palautelomakkeen (liite 3) luotettavuutta, sillä se oli suomenkielinen. Palautelomakkeen viittominen kuuroille nosti tulosten luotettavuutta, kuitenkin viittoja oli suomenkielinen ja siksi palautelomakkeen viittomisessa on voinut tapahtua virheitä. Tästä voidaan päätellä, että palautelomakkeista saatu tieto ei välttämättä ole täysin luotettava.

Pidämme videotallennetta luotettavana, sillä olemme voineet tarkastella tutkimustehtäviä palaamalla alkusammutuskoulutuksen tulkkausvaiheeseen yhä uudelleen. Omien kokemusten ja havaintojen luotettavuutta pohdimme kriittisesti, koska olimme itse tilanteessa tulkkiina ja koimme itse sen kaiken. Meidän täytyi tarkastella omia havaintojamme ja videotallennetta tutkimuksen näkökulmasta puolueettomasti, tuoden esille onnistumiset ja epäonnistumiset.

Tutkimustulosten mukaan viittomakielentulkki perehtyy ennakkomateriaaliin hyvissä ajoin ennen tulkkausta. Hänen tulee kerätä viittomia suomen kielen sanoille ja viittoman puuttuessa luoda visuaalinen ja kohdekulttuurissa toimiva käännösratkaisu, joka toimii nimenomaisessa koulutuksessa. Parityöskentelyssä tulkkien tulee sopia yhdessä viittomaratkaisuista, jotta tulkkaus olisi yhteneväinen. Tulkki voi olla materiaaliin liittyvissä kysymyksissä yhteydessä eri alojen asiantuntijoihin, kuten viittomakielentulkkeihin, kuuroihin henkilöihin ja pelastusalan toimijoihin. Tulkille on apua kieliaines-

ta työstäessä siitä, että tietää ketä osallistujat ja kouluttajat ovat. Näin hän voi pohtia kielen rekisteriä.

Tuloksista ilmeni, että viittomakielentulkki tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa. Tulkin tulee alansa asiantuntijana ohjeistaa henkilöitä, jotka eivät tiedä viittomakielestä tai kuuroista henkilöistä. Tulkin tulee kertoa myös omasta työstään ja miten se tulee huomioida alkusammutuskoulutuksen tilanteissa. Tulkin on hyvä nostaa esille työturvallisuuteensa liittyviä asioita. Hänen kannattaa antaa kirjallinen sekä suullinen ohjeistus näistä asioista. Tulkki tekee yhteistyötä varsinkin tulkkauksen tilaajan kanssa, joten yhteistyön tulee olla joustavaa ja tiivistä puolin ja toisin. Jos koulutukseen on tulossa muitakin asiantuntijoita, on tulkin syytä olla myös heihin yhteydessä samoista asioista. Kaikista muutoksista, joita koulutusta ennen tapahtuu, tulee osapuolien olla yhteydessä keskenään.

Opinnäytetyön tutkimustuloksia tarkastellessa, tulkkien sijoittumisessa koulutuksen eri tilanteissa oli epäkohtia. Luennon aikana tulkkien olisi ollut parasta sijoittua viererekkäin, jotta tuen anto olisi mahdollista. Täten 15 minuutin tulkkaukset olisivat toteutuneet paremmin. Pohdimme huonolla sijoittumisella olevan vaikutusta myös tulkkauksetoteutumiseen. Tulkin tulee olla sijoittunut niin, että kuurot näkevät hänet, kouluttajan sekä audiovisuaalisen esityksen. Tuloksien mukaan sijoittuminen sammutusharjoitusten aikana tulisi toteuttaa siten, että tulkki on puhujan sekä kuuron läheisyydessä.

Tilanteessa olevien olisi hyvä sopia yhteisestä merkistä, jolla sammutusharjoitetta tekevän kuuron henkilön huomio voitaisiin herättää mahdollisen lisäohjeistuksen antamisen takia. Näissä tilanteissa tulkin tulee aktiivisesti etsiä itselleen sopivaa tulkkauksipaikkaa ottaen huomioon turvallisuutensa. Tulkin ja kouluttajan on hyvä keskustella etukäteen, kuinka sammutusharjoitukset toteutetaan, jotta tulkki voi suunnitella sijoittumistaan. Opinnäytetyön tutkimustuloksista ilmeni, että tulkin tulisi sijoittua museovierailulla puhujan viereen. Tulkin ja puhujan olisi hyvä keskustella museovierailun toteutuksesta ja miten se vaikuttaa tulkkaukseen. Puhujalle tulee kertoa, ettei hän voi kävellä ja esitellä museoa yhtäaikaisesti.

Tuloksista on nähtävillä se, että tulkin tulee aktiivisesti etsiä sopivaa tulkkauksipaikkaa. Tulkin kannattaa kysellä kuuroilta osallistujilta mielipidettä sijoittumisestaan, ettei tul-

kin tarvitse arvailla näkykö hän. Tulkin kannattaa pohtia sijoittumistaan ennen tulkkausta. Kuitenkin vasta tulkkaustilanne määrittää sen, miten kannattaa sijoittua. Se, että tulkki pääsee tutustumaan tulkkauspaikkoihin etukäteen auttaa häntä suunnittelemaan sijoittumistaan. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa miten toimitaan, vaan tärkeintä on pohtia, näkykö tulkkaus kaikille. Saatuja tuloksia ei voida yleistää kaikilta osin, sillä jokainen tulkkaustilanne on erilainen.

10 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli valmistautua mahdollisimman hyvin viittomakielelle tulkattuun alkusammutuskoulutukseen. Tähän ennakkovalmistautumiseen kuului kieliaineksen kääntäminen mahdollisimman visuaaliseksi ja viittomakieliseksi. Tavoitteenamme oli pohtia mahdollisimman hyviä sijoittumisratkaisuja koulutuksen eri tilanteissa ja toimia yhteistyössä eri tahojen kanssa. Asettamamme tavoitteet toteutuivat. Valmiin opinnäytetyön tavoitteena on tiedottaa pelastusalan toimijoita viittomakielen tulkin työstä, kuuroista henkilöistä sekä viittomakielen tulkkauksesta. Työn on tarkoitus toimia tietolähteenä heille, jotta he osaavat tulevaisuudessa toimia viittomakielen tulkkien kanssa tulkatussa tilaisuudessa. Liitteeksi (liite 4) tehdyt ohjeet opastavat tulkkauksen tilaajaa, mitä asioita on otettava huomioon tulkatussa alkusammutuskoulutuksessa. Ohjeistus opastaa myös viittomakielen tulkkauksen tilaamiseen.

Työmme on ajankohtainen ja tarpeellinen ammattialallemme, kuuroille henkilöille sekä pelastuslaitoksen henkilökunnalle. Tutkimusta viittomakielelle tulkatussa alkusammutuskoulutuksesta ei ole todennäköisesti tehty. Koulutuksesta kuurot osallistujat saivat uusimman tiedon paloturvallisuuteen ja hätätekstiviestipalveluun liittyen. Pohjois-Savon pelastuslaitos otti mahdollisesti ensimmäisenä Suomessa huomioon kuurojen vähemmistön järjestämällä tämän koulutuksen. He saivat myös tiedon kuuroista henkilöistä sekä viittomakielelle tulkatussa koulutuksesta ja kosketuksen yhteistyöstä tulkkien kanssa.

Työmme on mielestämme tärkeä ammattialallemme eli viittomakielentulkeille. Työstämme he voisivat poimia ideoita ja ajatuksia siitä, mitä asioita alkusammutuskoulutuksen tulkkauksessa olisi hyvä ottaa huomioon. Tulkki, joka ei ole aikaisemmin ollut

tällaisessa tilaisuudessa mukana, saa työstämme tietoa yleisesti alkusammutuskoulutuksen mahdollisesta sisällöstä. Mielestämme tulkin tulisi perehtyä tulkattavaan aiheeseen perusteellisesti. Pelkkä sisäinen arkinen tietämys asiasta ei riitä. Tässä asiassa korostuu yhteistyö tilaajan kanssa.

Tulkkauksen tilaajalle tulkattu koulutus voi olla uusi asia, joten tulkille ja tilaajalle tulisi mahdollistaa aikaa valmistautua ja perehtyä tulevaan koulutukseen myös yhdessä. Tulkki on alansa asiantuntija ja hänen tulee kertoa tilaajalle työstään sekä kuuroista henkilöistä. Työn tilaaja on puolestaan oman alansa asiantuntija ja hänen tulee kertoa siitä tulkille. Opinnäytetyössämme meillä oli aikaa valmistautua tulkkaukseen useita kuukausia tulkkiparina sekä yhteistyössä tilaajan kanssa. Tällainen tilanne oli ihanteellinen tulkkien näkökulmasta. Nykyään tulkeilla ei ole välttämättä mahdollisuutta valmistautua tulkkaukseen perusteellisesti.

Tämä johtuneesi siitä, että tulkit saattavat saada tulkkaustilauksen vasta viikkoa tai muutamaa päivää ennen tulkkauksen toteutumista. Koska tulkki ei ehdi valmistautua tulkkaukseen perusteellisesti, voi se vaikuttaa tulkkauksen sekä tilaisuuden laatuun. Koulutuksen järjestäjä haluaa tuottaa hyvää ja laadukasta koulutusta, joten tulkin tulee olla valmistunut siihen. Mielestämme tulkkauspalvelua tuottavien yritysten sekä Kansaneläkelaitoksen tulisi ottaa valmistautuminen enemmän huomioon osana tulkin työtä. Myös tulkkauksen tilaajan tulisi ottaa tulkkien valmistautumisaika huomioon tilatessaan tulkkausta eli tulkkaustilaus kannattaisi tehdä hyvissä ajoin, jotta tulkki ehtisi valmistautua.

Pohdimme, voisiko tulkkauspalvelua tuottavat yritykset alkaa markkinoida palveluaan eri tahoille. Opinnäytetyössä me tarjosimme tulkkauksen pelastuslaitokselle, markkinoinimme koulutusta kuuroille osallistujille ja ohjeistimme pelastuslaitosta tulkin kanssa toimimisesta. Alamme yritykset voisivat mielestämme toteuttaa samanlaista palvelua eli itse markkinoida itseään eri aloille. Näin tulkeilla olisi aikaa valmistautua tulkkaukseen ja tuottaa laadukasta tulkkauspalvelua. Tulkkauspalveluntuottajat toisivat näin itseään näkyvämmäksi ja tiedostetummaksi. Monet tahot eivät tiedä, että voivat itse järjestää tulkatun koulutuksen, sillä heillä ei ole tietoa asiasta. Monesti ihmiset ajattelevat, että tulkin asiakkaita ovat kuurot henkilöt, kuitenkin suurin osa tulkin asiakkaisista on kuulevia osapuolia tilanteessa. Tämä seikka olisi mielestämme hyvä muistaa.

Pohdimme alkusammutuskoulutusta myös ajallisesta näkökulmasta. Tulkatussa koulutuksessa on mukana tulkkauksen viive, joka saattaa vaikuttaa koulutuksen keston pidentävästi. Tähän koulutukseen varattu aika ylittyi ja tulkeilla oli tunne että koulutuksen loppuun saattamisessa oli kiireen tuntua. Koulutuksen järjestäjän olisi hyvä ottaa huomioon tämä seikka järjestäessään viittomakielelle tulkattua koulutusta.

Asettamillemme tutkimustehtäville saimme tulokset. Tuloksista ilmennyt valmistautumisen merkittävyys on mielestämme yleistettävissä. Emme kuitenkaan pidä sijoittumisratkaisujamme yleispätevänä tuloksena, sillä jokainen tulkkauksutilanne on erilainen. Tuloksista voimme kuitenkin yleistää, että tulkin tulee tulkkauksutilanteessa etsiä aktiivisesti hyvää paikkaa tulkata. Yhteistyö tilaajan kanssa on tulkkaukseen valmistautumista ja siihen pitäisi tulkkien kiinnittää työssään mahdollisuuksien mukaan huomiota. Opinnäytetyömme tutkimustehtävien vastaukset saimme mielestämme kattavan aineistomme pohjalta. Tutkimusmenetelmänä käytetty havainnointi sekä kysely tukivat toisiaan. Saimme tulokseen tulkkien sekä kuurojen asiakkaiden näkökulman. Tutkimus olisi ollut kattavampi jos olisimme saaneet tilaajan näkökulman työhömmme.

Tässä opinnäytetyössä keskityimme tulkkauksen valmistautumiseen sekä viittomakielentulkin ja eri tahojen yhteistyöhön tulkin näkökulmasta. Jatkotutkimusaiheina voisi tutkia samankaltaisen tulkkauksen toteutumista tulkkauksen laadun näkökulmasta. Tutkimusta voitaisiin tehdä yhteistyön näkökulmasta, millä tavalla työn tilaaja on kokenut tulkatun tilaisuuden ja yhteistyön tulkin kanssa. Muita alan kehittämismahdollisuuksia ovat sanastotyö paloturvallisuusalan termistöstä tai käännös kuvata paloturvallisuusinfosta.

LÄHTEET

- 112 Häätäkeskuslaitos 2010. Tiedote ”Kuulovammaisten GSM-palvelu”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.112.fi/index.php?pageName=gsmpalvelu>
- Finnlex lainsäädäntö 2010. Tiedote ”Pelastuslaki 13.6.2003/468”. Viitattu 17.11.2010. [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030468?search\[type\]=pika&search\[pika\]=pelastuslaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030468?search[type]=pika&search[pika]=pelastuslaki)
- Frishberg, Nancy 2008. Interpreting: An Introduction. 5 painos. Revised Edition. USA: RID Publications.
- Hietanen, Kaarina 2001. Tulkkausviestintä ammattina. Teoksessa Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. 2.painos. Tampere: Juvenes Print, 277-293.
- Hirsjärvi, Sirkka 2008. Tutkimustyytit ja aineiston keruun perusmenetelmät. Teoksessa Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (toim.) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi, 186-215.
- Hirsjärvi, Sirkka 2008. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (toim.) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi, 128-162.
- Hoyer, Karin 2000. Vähemmistö vähemmistössä: Suomenruotsalaiset kuurot ja heidän viittomakielensä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 205-215.
- Humphrey, Janice H. & Alcorn Bob J. 2007. So you want to an Interpreter. An introduction to Sign Language Interpreting 4. painos. Renton, WA: H&H publishing Co.
- Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi 2006. Käsitteet haltuun. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä – Viittomakielien kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 17-25.
- Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielien rakenteeseen. Helsinki: Finn Lectura.
- Jokinen, Markku 2000. Kuurojen oma maailma - Kuurous kielenä ja kulttuurina. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 79-101.
- Jänis, Marja 2001. Kääntämisen laatu. Teoksessa Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. 2.painos. Tampere: Juvenes Print, 67-81.
- Kantti.net 2011. Tiedote ”Alkusammutuskoulutusta viittomakielellä”. Viitattu 27.3.2011. <http://www.kantti.net/artikkeli/2010/11/alkusammutuskoulutusta-viittomakielell%C3%A4>
- Kela 2011a. Tiedote ”Tulkkiprofiili”. Viitattu 14.2.2011. [http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090710131354NJ/\\$File/TulkkiprofiiliKUV_A-tulkit.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090710131354NJ/$File/TulkkiprofiiliKUV_A-tulkit.pdf?OpenElement)
- Kela 2011b. Tiedote ”Tulkin tilaaminen”. Viitattu 14.2.2011. <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810091405KP?OpenDocument>
- Kuopion kaupunki 2010. Tiedote ”Alkusammutuskoulutus”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.kuopio.fi/net.nsf/TD/151004105549961?OpenDocument>

- Kuuloliitto 2010. Tiedote ”Hälytys- ja varoitusäänien havaitseminen”. Viitattu 17.11.2010. http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuulo/apuvalineet/halytys_ja_varoitusaanien_havaitseminen/
- Kuurojen Liitto ry 2002. Kuurojen videotiedote 5/2002. Helsinki: Prosign Oy
- Kuurojen Liitto ry 2010. Tiedote ”Viittomakieliset”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/Viittomakieliset/>
- Laine, Jenni 2006. Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkin työn kehittäjänä. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 143-162.
- Laine, Minttu 2007. Ekspertin ja noviisin äänetön ammattitaito valmistautumisessa. Kielisilta 04/2007, 20-21.
- Lappalainen, Marita 2001. Käännetään suomeksi. Teoksessa Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. 2.painos. Tampere: Juvenes Print, 189-202.
- Lappi, Päivi 2000. Viittomakielen lainsäädännöllinen asema. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 71-77.
- Malm, Anja & Östman, Jan-Ola 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 9-32.
- Mesch, Johanna 2000. Kuurosokeiden viittomakielestä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 216-226.
- Ojala, Raili 1993. Viittomakielen tulkkaus konferensseissa -Mitä tulisi ottaa huomioon, kun konferenssissa on tulkkaus viittomakielelle. Helsinki: Kuurojen Vanhempien Kuulevien Lasten Yhdistys.
- Opiskelutulkki.fi 2010. Tiedote ”Mitä opiskelutulkkaus on?”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.opiskelutulkki.fi/opiskelutulkkaus/mita-opiskelutulkkaus-on>
- Opiskelutulkki.fi 2011. Tiedote ”Työskentely tulkin kanssa”. Viitattu 14.3.2011. <http://www.opiskelutulkki.fi/opettajalle/tyoskentely-tulkin-kanssa>
- Pelastustoimen toiminta ja taloussuunnitelma 2010-2013 sekä tulossopimus 2009 2010. Tiedote ”Lainsäädäntöhankkeet”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.pelastustoimi.fi/wp-content/uploads/2009/01/pelastustoimen-toiminta-ja-taloussuunnitelma-2010-2013-seka-tulossopimus-2009.pdf>
- Pelastustoimi 2010a. Tiedote ”Pelastuslain uudistamishanke”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.pelastustoimi.fi/valmistelu/hankkeet/pelastuslaki-2/>
- Pelastustoimi 2010b. Tiedote ”Pelastuslaitokset”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.pelastustoimi.fi/41299/>
- Pelastustoimi 2010c. Tiedote ”Työryhmä esittää: 112.hätätekstiviesti käyttöön vuonna 2012”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.pelastustoimi.fi/uutiset/5186>
- Piehl, Aino & Vihonen, Inkaliisa 2006. Käännetäänkö tekstisi - tulkataanko puheenvuorosi? 3.painos. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Pohjois-Savon Palomuseo 2009. Viitattu 14.3.2011. <http://w3.kuopio.fi/palomuseo/>
- Reiss, Katharina & Vermeer, Hans j. 1986. Mitä kääntäminen on. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006a. Suomalaisen viittomakielen käänös ja käännösteoriat. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä

- Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 108-120.
- Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006b. Tavoitteena toimivat tulkkausikäytännöt. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 163-179.
- Saresvuo, Johanna & Ojanen, Sirkka-Liisa 1961. Käytännön viestintää 3- Tulkin kirja 1.painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Saresvuo, Johanna & Ojanen, Sirkka-Liisa 1988. Tulkin käsikirja. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Selin, Pirkko 2001. Hyvään käytäntöön, Viittomakielen tulkkausta parityönä Käpylän iltatoukoulussa. Helsinki: KK-Repro.
- Solow, Sharon Neumann 2000. Sign language interpreting: a basic resource book. Maryland: Linstok Press.
- Sunnari, Marianna 2006. Kääntäjän ja tulkin kielitaito. Teoksessa Jorma Tommola (toim.) Kieli ja kulttuuri kääntäjän työvälleinä. Turku: Painosalama Oy, 25-36.
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010a. Tiedote ”Tulkkauspalvelu”. Viitattu 18.11.2010. <http://www.tulkit.net/tulkkivalitys/>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010b. Tiedote ”Viittomakielen tulkin ammattisaannosto”. Viitattu 18.11.2010. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/ammatti/viittomakielen-tulkin-ammattisaannosto/>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2010c. Tiedote ”Viittomakielen tulkit”. Viitattu 17.11.2010. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2011. Tiedote ”Tulkkauspalvelu”. Viitattu 14.2.2011. <http://www.tulkit.net/tulkkivalitus/>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2011. Tiedote ”Tulkatun tilaisuuden järjestäminen”. Viitattu 14.3.2011. <http://www.tulkit.net/tulkkivalitys/tulkkaus-jarjestaminen-tilaisuuksissa/>
- Takkinen, Ritva 2010. Kuvailuvien viittomien leksikaalinen ja morfologisgesturaalinen kuvaus: kielenopetuksen näkökulma. Teoksessa Tommi Jantunen (toim.) Näkökulmia viittomaan ja viittomistoon. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto, 99-113.
- Tommola, Jorma 2006. Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 128-142.

LIITTEET

Liite 1: Viittomakielen tulkin ammattisäännöstö

AMMATTIETIIKKA

1. Tulkki noudattaa ehdotonta vaitolovelvollisuutta.
2. Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.
3. Tulkki ottaa vastaan toimeksiannon, vain jos hänellä on siihen tarpeellinen pätevyys ja jossa hän ei ole jäävi.
4. Tulkki kunnioittaa ja tukee asiakkaidensa itsenäisyyttä ja itsemääräämisoikeutta.
5. Tulkki osoittaa solidaarisuutta ammattikuntaansa kohtaan.
6. Tulkki valmistautuu ajoissa ja huolellisesti tehtävänsä.
7. Tulkki käyttäytyy toimeksiannon yhteydessä moitteettomasti.
8. Tulkki on puolueeton eikä anna henkilökohtaisten asenteidensa tai mielipiteidensä vaikuttaa työnsä laatuun.
9. Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.
10. Jos tulkki toimii sellaisessa asiakastyössä, jossa asiakkaat ovat myös tulkkipalvelun käyttäjiä, hän toimii niin että ammattiroolit eivät sekoitu.

Suomen Viittomakielen Tulkit ry, 2010b

Liite 2: Kutsu ja ilmoittautumislomake alkusammutuskoulutukseen

KOSKAAN AIKAISEMMIN EI OLE TOTEUTETTU KUUROILLE SUUNNATTUA ALKUSAMMUTUSKOULUTUSTA. NYT POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS AINOANA JÄRJESTÄÄ TÄMÄN MAHDOLLISUUDEN TEILLE!!

- MITEN HÄLYTÄT APUA?
- MITEN ENNALTAEHKÄISET TAPATURMAN SYNNYN?
- MITEN SUORITAT ALKUSAMMUTUKSEN?
- MITEN TOIMIT HÄDÄNHETKELLÄ?

...MUUNMUASSA NÄIHIN ASIOIHIN PEREHDYTÄÄN TULEVASSA KOULUTUKSESSA!

KOULUTUS ON TULKATTU VIITTOMAKIELELLE. TULKKEINA TOIMIVAT NELJÄNNEEN VUODEN TULKKIOPISKELIJAT ELISA NIVA JA MIIA KATAJISTO. KOULUTTAJANA TEILLE TOIMII KOULUTUSPÄÄLLIKKÖ KAUKO LAURILA.

SITOVAT ILMOITTAUTUMISET TULEE JÄTTÄÄ ALLAOEVAAN LISTAAN 25.10.2010 MENNESSÄ! KAIKKI KOULUTUKSEEN HALUAVAT PÄÄSEVÄT MUKAAN!

KOULUTUKSEEN SISÄLTYY: KOULUTUSPAKETTI KÄYTÄNNÖN HARJOITUKSINEEN, VIERAILU MUISTOJA HERÄTTÄVÄSSÄ PELASTUSLAITOKSEN PALOMUSEOSSA, SEKÄ KAHVITTELU!

OSALLISTUJALISTA:

(LISTAAN TULEE LAITTA A NIMI, SEKÄ OSOITETIEDOT, JOTTA MAHDOLLINEN MATERIAALI SAADA N TEILLE TOIMITETTUA).

TERVETULO A KAIKKI MUKAAN!

Liite 3: Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palautelomake

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Kurssipäivä 03.11.2010

KUUROJEN TURVAKOULUTUKSEN PALAUTELOMAKE

Anna arvio 1:stä 4:een, 1=Huono – 4=Hyvä

1. Koulutuksen teoria oli riittävä 1 2 3 4
2. Esityksen oli sisältö ymmärrettävä 1 2 3 4
3. Esityksen audiovisuaalisuus oli hyvä 1 2 3 4
4. Oliko tulkkien asettautuminen luennoilla mielestäsi 1 2 3 4
5. Oliko tulkkien asettautuminen käytännönharjoitteiden aikana mielestäsi 1 2 3 4
6. Oliko tulkkien asettautuminen museokäynnillä mielestäsi 1 2 3 4
7. Olivatko tulkkien käyttämät termit mielestäsi ymmärrettäviä 1 2 3 4
8. Oliko tulkkien pukeutuminen tilaisuuteen mielestäsi 1 2 3 4
9. Oliko käytännön alkusammutusharjoitus tarpeellinen ja odotusteni mukainen Ei Kyllä
10. Suosittelen myös muille vastaavaa koulutusta Ei Kyllä
10. Haluan osallistua vastaaviin koulutuksiin
Sopiva koulutusväli olisi mielestäni 2 vuotta 3 vuotta 5 vuotta
11. Oma varautumiseni mahdolliseen onnettomuuteen ?
 - minulla on palovaroitin valolla varustettuna Ei Kyllä
 - kännykässäni on hätäkeskuksen GSM numero
 - asunnossani on alkusammutusväline
 - asunnossani on ensiapuvälineet
 - tiedän asuntoni kokoontumispaikan

Kiitos palautteestasi.

Liite 4: Ohjeistus viittomakielentulkin kanssa toimimisesta koulutustilanteessa sekä ohjeistus viittomakielen tulkkauksen tilaamiseen.

Ennen koulutusta:

- Tilaa tulkki tulkkauspalvelun tuottajalta tai Kelan välityskeskuksesta ja selvitä maksajataho.
- Jos tulkin toimenkuvaan kuuluu muutakin kuin tilanteen tulkkaus, esim. koulutuksen markkinointi, sovi siitä tilatessasi tulkkia.
- Tapaa tulkki/tulkit ja vaihtakaa yhteystietonne.
- Anna tulkille materiaalit liittyen koulutukseen. Kaikesta materiaalista on hyötyä tulkille.
- Varaa aikaa tulkin kanssa keskustelulle, liittyen tulevaan tulkkaustilanteeseen.
- Järjestäessasi tulkattua koulutusta ota huomioon ajan käyttö. Tulkattu tilaisuus voi kestää pidempään, kuin ei tulkattu.
- Jos sinulla ei ole tietoutta kuuroudesta tai viittomakielen tulkkauksesta, voit kysyä siitä tulkilta.
- Ilmoita kaikista muutoksista tulkille.
- Muista perua tulkkaustilaus jos koulutus peruuntuu.

Koulutuksen aikana:

- Tapaa tulkki ennen koulutuksen alkua.
- Anna tulkille mahdollisuus tutustua tiloihin.
- Voit puhua suoraan kuuroille, sillä tulkki toimii tilanteessa vain kielenvälittäjänä.
- Puhu kuuluvalla äänellä, kuitenkin sinulle ominaisella tavalla puhua.
- Pidä pieni tauko asiakokonaisuuksien ja audiovisuaalisen esityksen kokonaisuuksien välillä.
- Muista että tulkkauksessa on mukana viive.
- Paperista suoraan lukeminen tuottaa tulkille hankaluuksia tulkata, sillä silloin puheelle luonnollisia taukoja ei tule pidettyä.
- Liikkuessasi tilasta toiseen, odota tulkin tulevan viereesi halutessasi kertoa jostakin asiasta. Näin kuurojen on helpompi seurata tulkkausta.

- Kuurot tarvitsevat katkeamattoman katsekontaktin tulkkiin, jotta voivat seurata tulkkausta.
- Sammutusharjoitteita vetäessäsi, huomioi tulkin sijoittuminen niin, että se on turvallinen. Kerro ensin suulliset ohjeet, sen jälkeen näytä esimerkkiä. Kuuro henkilö ei pysty seuraamaan tulkkausta ja esimerkkiä samanaikaisesti.
- Kuuron henkilön tehdessä harjoitetta, voitte sopia yhteisen merkin, jos tilannetta täytyy keskeyttää esimerkiksi lisäohjeistuksella.
- Tulkin ei ole turvallista mennä kuuron harjoitetta tekevän viereen tulkkaamaan lisäohjeistusta. Kuulevalle harjoitetta tekevälle on helppo kertoa lisäohjeita kaukaa, mutta kuuron kanssa tulkin tulee ensin kiinnittää häneen huomio ja sitten tulkata ohjeet.

Koulutuksen jälkeen:

- Voit halutessasi antaa palautetta tulkille ja keskustella sinua ihmetyttäneistä asioista.
- Tulkki poistuu yleensä heti tilanteen päätyttyä. Hänen tehtäviinsä ei esimerkiksi kuulu palautteiden kerääminen, jos asiasta ei ole erikseen sovittu.

Tulkin tilaaminen koulutukseen:

- Tulkkauspalveluja tuottavia yrityksiä on Suomessa useita. Voit ottaa suoraan yhteyttä haluamaasi palveluntuottajaan ja tilata tulkin. Voit tilata tulkkauksen myös Kelan välityskeskuksesta. Tietoa tulkkauspalvelun välityskeskuksista löydät www.kela.fi. Vammaisten tulkkauspalvelut–kohdasta.
- Tulkkauspalvelun tuottajien yhteystiedot löytyvät esimerkiksi internetistä.
- Itä-Suomen alueella palveluntuottajina toimivat muun muassa: Honkalampisäätiö, Tulkkaus ILONA Oy, Tulkkipalvelu Sivupersoon, Sign Line Oy, Viittomakielialan Osuuskunta Via ja Suomen Humanistinen Ammattikorkeakoulu.
- Tulkkaukselle ei voida määritellä yhtä hintaa, sillä jokainen tulkkauspalvelua tuottava yritys määrittelee oman hinnastonsa. Voit tiedustella hintaa yrityksiltä itseltään. Suomen Viittomakielen Tulkit Ry on julkaissut palkkasuosituksset tulkeille 1.2.2010 – 31.8.2012. Niiden mukaan yhden tulkin palkka olisi vaativan

tasoisessa tulkkauksessa 27 euroa/tunti, tähän ei ole laskettu valmistautumisaian palkkaa. Palkkasuosituksset ovat luettavissa osoitteessa www.tulkit.net. Palkkaus- kohdasta.

- Tilaa tulkki hyvissä ajoin, jotta varmistat tulkin saatavuuden.
- Tulkkia tilatessa sinun tulee valmistautua vastaamaan tiettyihin kysymyksiin liittyen tilaukseesi. Sinun tulee tietää: Tilaisuuden luonne (koulutus, luento yms.), tarkka ajankohta ja osoitetiedot, yhteyshenkilö ja hänen yhteystietonsa, maksajataho, tilaisuuden kesto ja mikä on tilaisuudessa käytettävä kieli (suomi, ruotsi yms.)
- Sovi ennakkomateriaalin antamisesta tulkille.

Liite 5: Tiedote 14.11.2010

ALKUSAMMUTUSKOULUTUSTA VIITTOMAKIELELLÄ

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella järjestettiin marraskuun pimenevässä illassa alkusammutuskoulutusta kuuroille. Kyseessä oli Humanistisen ammattikorkeakoulun 4. vuosikurssin viittomakielentulkkiopiskelijoiden opinnäytetyö, joka toteutettiin yhteistyössä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa.

Aluksi pelastuslaitoksen koulutuspäällikkö Kauko Laurila veti teoriajakson, jossa käytiin läpi niin alkusammutusta kuin palojen ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisyäkin. Ennaltaehkäisy ja koulutus kuuluvat pelastuslaitoksen ydintehtäviin, onhan onnettomuuden ehkäiseminen ennalta aina se paras vaihtoehto.

Koulutusta järjestämässä oleville opiskelijoille projekti on ollut valmistautumisineen varsin mielenkiintoinen ja haastava. Viittomakielentulkkiopiskelijat Elisa Niva ja Miia Katajisto myös tulkkasivat tilaisuuden kuuroille.

– Aiemmin tällaista koulutusta ei ole järjestetty. Viittomakielinen voi osallistua tällaiselle kurssille aivan omaehtoisestikin, mutta tämä koulutus on nimenomaan suunnattu viittomakielisille ja heidän tarpeitaan huomioon ottaen, kertoo opiskelija Elisa Niva.

Teoriavaiheen jälkeen siirryttiin pihalle kokeilemaan sammutusta käytännössä, välineinä olivat vaahtosammutin ja sammutuspeite. Hyvän ohjauksen ansiosta harjoitteet sujuivat hyvin eikä kynnys yrittämiseen vaikuttanut enää liian korkealta.

– Se teoriaosuus oli tosi hyvä ja tiivis paketti, jossa meidät kuurot otettiin hyvin huomioon. Myös se harjoituspuoli oli tosi hyvä, oikeine sammutustilanteineen. Jatkossa on ehkä helpompi pitää viranomaisiin yhteyttä ja kynnys sammuttamiseen itsekin on hieman matalampi, toteaa kurssille osallistunut Eeva Pasanen.

Viestintää pelastusviranomaisten kanssa Pasanen pitää kuitenkin hankalana.

– Se tekstiviestinumero on eri numero ympäri Suomea. Olen jo pitkään odottanut sitä muutosta, että numero vaihtuisi kaikille samaksi.

Numeroihin liittyvän hankaluuden lisäksi myös yhteydenpidossa tekstiviestien välityksellä on omat haasteensa. Ehkä osin tästä syystä kuuro viestii yleensä hätäkeskuk-

sen kanssa jonkun kuulevan välityksellä.

– Kuulevan ihmisen kanssa suoritettu hätäpuhelu kestää keskimäärin 100 sekuntia. Etelä-Suomessa on tehty kokeilua erilaisissa tilanteissa hätätekstiviestien käytöstä, tällöin asian käsittely kestää 10-15 minuuttia, kertoo hätäkeskuspäivystäjä Satu Halonen.

– Toki apua lähetetään heti kun tarvittavat ensitiedot ja tarkka paikka on selvillä, lisäkysymyksiä voidaan esittää hälyttämisen jälkeen kuten kuulevienkin kanssa.

Kantti.net 2011.